

**BUDAPESTI MONTESSORI ÁLTALÁNOS
ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM
OM 200518**

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2018. AUGUSZTUS 31.

1203 BUDAPEST, KÁLMÁN UTCA 15.

Készítette

Juhász Edit
igazgató

a

Budapesti Montessori
Általános Iskola és Gimnázium
nevelőtestületének jóváhagyásával

1203 Budapest, Kálmán utca 15
OM200518

Budapest, 2018.

1. KÜLDETÉSNYILATKOZATUNK.....	5
2. BEVEZETÉS.....	6
2.1. ISKOLÁNK IDEOLÓGIÁJA.....	6
2.2. ISKOLÁNK JELLEMZŐ ADATAI.....	6
2.3. PESTERZSÉBET RÖVID BEMUTATÁSA.....	6
2.4. AZ EMBERI MAGATARTÁS ÁLTALÁNOS ÉRTÉKEI.....	6
2.5. AZ ISKOLA JÖVŐKÉPE.....	7
3. NEVELÉSI PROGRAM.....	8
3.1. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI.....	8
3.1.1. Pedagógiai alapelvek.....	8
3.1.2. Iskolánk céljai a tanulók sikeres nevelés-oktatása érdekében.....	9
3.2. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI CÉLJAI, FELADATAI, ESZKÖZEI.....	10
3.2.1. Az általános iskolai képzés céljai és feladatai.....	10
3.2.2. A gimnáziumi képzés céljai és feladatai.....	11
3.2.3. Nevelő-oktató munka pedagógiai eszközei.....	12
3.2.4. Közösségi Szolgálat.....	12
3.3. A SZAKTANÁROK ÉS AZ OSZTÁLYFŐNÖKÖK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJA.....	13
3.3.1. A pedagógus munkája.....	13
3.3.2. Az osztályfőnöki munka nevelési tartalmai.....	14
3.3.3. Az osztályfőnök közvetlen pedagógiai tevékenységeinek jellemzői.....	14
3.4. A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI CÉLOK ÉS FELADATOK.....	15
3.4.1. Feladataink.....	15
3.4.2. Eszközök, módszerek.....	16
3.5. A TELJES KÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK, EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK.....	17
3.5.1. Az egészségnevelés célja.....	18
3.5.1.1. A környezeti nevelés célja.....	18
3.5.1.2. A környezeti nevelés színterei.....	18
3.5.1.3. A környezeti nevelés tartalmi elemei.....	18
3.5.1.4. Módszertani elemek.....	19
3.5.1.5. Ajánlott módszerek.....	19
3.6. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG.....	19
3.6.1. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai teendők.....	19
3.6.2. Beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal küzdő tanulók.....	20
3.6.3. Sajátos nevelési igényű tanulók.....	21
3.6.4. Tehetséges tanulók fejlesztése – tehetséggondozás.....	21
3.7. A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL, AZ ISKOLA SZEREPLŐINEK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL KAPCSOLATOS FELADATOK.....	21
3.7.1. A tanulói közösségek fejlesztésével kapcsolatos feladataink.....	21
3.8. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI.....	22
3.8.1. Elvárásaink a hatékony nevelés és oktatás érdekében.....	22
3.8.1.1. Tanulóink.....	22
3.8.1.2. A pedagógus.....	24
3.8.1.3. A szülő.....	24
3.8.2. Az iskola szereplőinek az együttműködése.....	29
3.8.3. Kapcsolat külső szervezetekkel.....	30
3.8.4. Kapcsolat más intézményekkel.....	30
3.8.5. Szülőkkel való együttműködés, kapcsolattartás formái.....	31
3.9. TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI.....	31
3.9.1. Érettségi vizsga.....	32
3.10. A FELVÉTEL ÉS AZ ÁTVÉTEL SZABÁLYAI.....	33
3.10.1. Beiratkozás az első évfolyamra.....	33
3.10.2. Beiratkozás a gimnáziumba.....	33
3.10.3. Átvétel nem kezdő évfolyamra.....	33
3.11. AZ ELSŐSEGÉLY-NYÚJTÁSI ALAPISMERETEK ELSAJÁTÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS ISKOLAI TERV.....	33
4. HELYI TANTERV.....	35
4.1. A VÁLASZTOTT KERETTANTERV MEGNEVEZÉSE, JELLEMZŐI.....	35
4.1.1. Óraterv a kerettantervekhez – 1–4. évfolyam.....	35

4.1.2.	Óraterv a kerettantervekhez – 5–8. évfolyam	35
4.1.3.	Óraterv a kerettantervekhez – 9–12. évfolyam, nappali tagozat	36
4.2.	A VÁLASZTOTT KERETTANTERV FELETTI ÓRASZÁM.....	36
4.2.1.	Óraterv a helyi tantervhez – 1–4. évfolyam.....	36
4.2.2.	Óraterv a helyi tantervhez – 5–8. évfolyam.....	37
4.2.3.	Óraterv a helyi tantervhez – 9–12. évfolyam, nappali gimnázium	37
4.3.	AZ ISKOLÁBAN TANÍTOTT KÖTELEZŐ, KÖTELEZŐEN VÁLASZTANDÓ VAGY SZABADON VÁLASZTHATÓ TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK MEGNEVEZÉSE, ÓRASZÁMAI	38
4.4.	A VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, TOVÁBBÁ EZEK ESETÉBEN A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI	38
4.5.	A CSOPORTBONTÁSOK ÉS AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI.....	39
4.6.	A NEM KÖTELEZŐ (VÁLASZTHATÓ) TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK MEGTANÍTANDÓ ÉS ELSAJÁTÍTANDÓ TANANYAGA.....	39
4.7.	AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI	39
4.8.	A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK MÓDJA.....	40
4.9.	ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK	40
4.10.	A TANULÓ TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE	41
4.10.1.	Az ellenőrzés feladata és célja	41
4.10.2.	Értékelés.....	41
4.10.2.1.	Az értékelés specialitásai az alsó tagozaton.	42
4.10.2.2.	Értékelés 5-12. évfolyamon.....	42
4.11.	AZ OTTHONI FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI ÉS KORLÁTAI	43
4.12.	A TANULÓ MAGASABB ÉVFOLYAMRA LÉPÉSÉNEK FELTÉTELEI	46
4.13.	A TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK.....	47
4.14.	A FOGYASZTÓVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS ISMERETEK.....	48
4.14.1.	A fogyasztóvédelmi oktatás célja.....	48
4.14.2.	A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei	48
4.14.3.	A fogyasztóvédelmi oktatás szinterei az oktatásban	48
4.14.4.	Az egyes tantárgyak tanórai foglalkozásai:.....	48
4.15.	A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉSSSEL, AZ ÁLDOZATTÁ VÁLÁSSAL, AZ ERŐSZAKMENTES KONFLIKTUSKEZELÉSSSEL ÖSSZEFÜGGŐ ISMERETEK.....	49
4.15.1.	Megelőzés	49
4.15.2.	Helyreállító, jóvátételi módszerek	50
5.	ZÁRADÉK.....	52
5.1.	A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGI IDEJE.....	52
5.2.	A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE, FELÜLVIZSGÁLATA	52
5.3.	A PEDAGÓGIAI PROGRAM MÓDOSÍTÁSA	52
5.4.	A PEDAGÓGIAI PROGRAM NYILVÁNOSSÁGRA HOZATALA	52
6.	A PEDAGÓGIAI PROGRAM MELLÉKLETEI	54
1. sz. melléklet:	A középszintű érettségi vizsga témakörei	54
1.	Magyar nyelv	54
2.	Magyar irodalom.....	55
3.	Matematika	56
4.	Élő idegen nyelv	58
5.	Fizika	59
6.	Kémia	63
7.	Biológia	67
8.	Földrajz	71
9.	Ének-zene	73
10.	Vizuális kultúra	76
11.	Informatika.....	79
12.	Mozgókép- és médiaismeret.....	81
13.	Történelem	85
14.	Művészettörténet.....	88

1. KÜLDETÉSNYILATKOZATUNK

Olyan iskolát építünk, ahol mindenki jól érzi magát. Ahová öröm reggel beérkezni és ahová örömmel tér vissza az ember. Az iskola közössége, olyan mint egy nagy család. Nem tökéletes, nem konfliktusmentes, ellenben tele van élettel és tele van szeretettel. Számunkra minden diák különleges, s mindegyikük ugyanazt a nagyfokú szeretetet és odafigyelést kapja, mint amit a vérszerinti gyermekeinknek is adunk.

A nevelés és az oktatás nálunk kéz a kézben jár. Meggyőződésünk, hogy az önismeret, a gondolkodásra és véleményalkotásra ösztönzés, a megfelelő értékrend ismerete illetve a tudás együttesen biztosít alapot a boldog és kiegyensúlyozott élethez. Kívánhatunk ennél többet?

2. BEVEZETÉS

2.1. ISKOLÁNK IDEOLÓGIÁJA

Maria Montessori (1870-1952) olasz orvos és pedagógus a múlt század elejére egy egészen új típusú, gyermekközpontú iskolát teremtett meg, melynek a Casa dei Bambini nevet adta.

Az elmúlt évek során Magyarországon, – mind a pedagógusok mind a szülők részéről – egyre gyakrabban merült fel az igény olyan alternatív illetve reformpedagógiai mód-szerek alkalmazására az iskolákban, mely a gyermek kíváncsiságára és érdeklődésére építve hatékonyan támogatja, elősegíti az egyéni képességek kibontakozását.

Iskolánk a „Segíts, hogy magam csinálhassam!” tételből kiinduló Montessori oktatás- nevelés keretében látja megvalósíthatónak fő pedagógiai törekvésünket, hogy diákja-ink humánus pedagógiai környezetben, életkoruknak megfelelő gondoskodást, odafigyelést és törődést kapva tudják megszerezni az életben való boldoguláshoz, a tovább-tanuláshoz és a sikeres pályafutáshoz szükséges ismereteket, készségeket.

Tantestületünk minden tagja nagy szaktudású, a korszerű ismeretek átadásának mód-szereit jól ismerő pedagógus, akik folyamatos képzéssel bővítik tudásukat.

2.2. ISKOLÁNK JELLEMZŐ ADATAI

Az iskola hivatalos elnevezése: Budapesti Montessori Általános Iskola és Gimnázium

Az iskola címe: 1203 Budapest, Kálmán utca 15.

Az iskola fenntartója, címe: Montessori Stúdium Alapítvány, 1237 Budapest, Szent László u. 114.

Az iskola földrajzi működési területe: Budapest város és vonzáskörzete.

Az iskola tényleges földrajzi beiskolázási körzete: Budapest város összes kerülete és Pest megye települései.

2.3. PESTERZSÉBET RÖVID BEMUTATÁSA

Pesterzsébet, Budapest XX. kerülete, a Duna partját érintve Dél-Pesten helyezkedik el.

Területe: 1218 hektár, a főváros összterületének 2,3%-a. Ezzel Budapest 23 kerülete közül a hetedik helyen áll.

A kerület túlnyomórészt lakóingatlanokból áll. Lakóinak száma: 63371 fő.

Az 1860-as évektől két telep alakult ki parcellázások útján. Az egyik Erzsébet királyné, I. Ferenc József felesége tiszteletére az Erzsébetfalva nevet kapta, elnevezése pedig 1924-től Pesterzsébet lett.

1950. január 1-jétől több más településsel együtt Budapest része lett és ettől kezdve 1994-ig Soroksárral a főváros XX. kerületét alkotta.

1994-ben létrejött Budapest XXIII. kerülete, így azóta a XX. kerület megegyezik az egy-kori Erzsébetfalvával.

Napjainkban a gazdaság megtorpanásával érzékelhetően visszaszorult az ipari tevékenység a kerületben.

Pesterzsébet fejlődése szempontjából komoly jelentőségű beruházások folynak. Régi gyárépületek helyére, foghíjtelkekre lakóparkok építése történik. Egyre több a zöldterület száma és nagysága a kerületben.

A bűnmegelőzés nagyon fontos szerepet kap a kerületben, a rendőrök mellett külön járőrök vigyázzák az emberek biztonságát.

Iskolánk szeretne a kerület életébe beilleszkedni, és nevelés-oktatási, kulturális, sport, egészség- és környezetvédelmi programjainkkal színesíteni a pesterzsébeti felnőttek és gyerekek tanulási lehetőségeit valamint szabadidős tevékenységeit.

2.4. AZ EMBERI MAGATARTÁS ÁLTALÁNOS ÉRTÉKEI

Az iskola:

- értékrendjében emberközpontú, humanista;
- tanulóinak elsősorban az EMBER tiszteletén, megértésén és szükség szerinti segítésén,
- a másság elfogadásán alapuló humanista értékekkel kell rendelkezniük. A gyermeket nem érheti semmilyen okból hátrányos megkülönböztetés;
- értékként preferálja az aktivitást, kezdeményezőkézséget, döntési képességet,
- az innovativitást, mert ezek olyan tulajdonságok, amelyek birtokában a tanulók irányítani képesek majd későbbi életüket

- tanulói a sokoldalú személyiségfejlesztés eredményeképp maguk is aktív részesei legyenek egy derűs, harmonikus iskolai közösségnek.

A helyi értékek meghatározása

Fontos, hogy intézményünk folyamatosan fejlessze oktató–nevelő munkáját, melynek középpontjában a tanulók állnak. Célunk olyan széleskörű általános műveltség biztosítása, amely jó alapot ad a középiskolákban történő helytálláshoz. Tanulóink számára biztosítani kívánjuk mindazon ismeretek átadását, azoknak az alapkészségeknek és képességeknek kialakítását és fejlesztését, melyek életkori adottságaiknak megfelelnek, és szükségessé ahhoz, hogy fejlődésük töretlen legyen, megalapozva a felnőtt életben való boldogulásukat.

Olyan intézményért dolgozunk nap, mint nap, amit alapvetően a gyerekek érdeke határoz meg, törekszünk a partnerközpontú gondolkodás és tevékenységrendszer megvalósítására az európai klasszikus értékrend alapján.

Szeretnénk elérni, hogy iskolánkban jól érezzék magukat a partnereink, kiváltképpen a tanulók, pedagógusok a gyerekek szülei.

Legyen iskolánk és környezete esztétikus, vonzó, ahol a munka végzése megfelel a XXI. században jogosan elvárhatónak.

Törekszünk arra, hogy intézményünk hírnevét folyamatosan növeljük, nevünket minél szélesebb körben tegyük ismertté a kerületi oktatásügyben és a közéletben.

A nevelés-oktatás során arra kell törekedni, hogy a tanulóknak kialakítsuk a fogékonyságot az alábbi értékekkel kapcsolatban:

- nemzeti, lelki, érzelmi, tradicionális és konzervatív értékrendünk
- az emberiség közös értékei
- a demokrácia értékei
- európai, humán, illetve transzcendentális értékek

A nevelés keretében kívánatosnak tartjuk a tanulók személyes szociálisan értékes, te-hát közösségfejlesztő és ún. önfejlesztő magatartásának alakítását, az ennek megfelelő tevékenységi formák gyakoroltatását. Törekszünk a nemkívánatos tanulói megnyilvánulások leépítésére.

Társadalmi elvárás, hogy felkészítsük tanulóinkat a magasrendű és közjót szolgáló akti-vitásra. A személyiség fejlesztésben meghatározó szerepet töltenek be a jó szokások, példaképek, eszményképek és meggyőződések. Ehhez partnernek kérjük a szülői házat, a családot.

2.5. AZ ISKOLA JÖVŐKÉPE

Intézményünk Pesterzsébeten az egyetlen alapítványi fenntartású iskola, ezért tanulók közé felvesszünk a kerületben élő gyermekeket, valamint budapesti és Pest megyei diákokat. Olyan lehetőségeket biztosítunk számukra, amelyeket az állami intézmények nem tudnak. Ennek érdekében minden lehetséges eszközzel a továbbiakban is célunk, hogy növekedjen iskolánk jó hírneve. A jövőben is fontos feladatunknak tekintjük iskolánk népszerűsítését.

3. NEVELÉSI PROGRAM

3.1. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI

3.1.1. PEDAGÓGIAI ALAPELVEK

A szülő, amikor iskolát választ és a Montessorit választja, többnyire azt igényli, hogy gyermeke az érettségiig eljusson, s sikeres vizsgát tegyen, és mindezt olyan környezetben szerezzé meg, ahol jól érzi magát, a diákéveit boldogan és kiegyensúlyozottan tudja eltölteni.

Olyan pedagógusokat igényel, akik komoly szaktudással rendelkeznek, ugyanakkor a humanitást is szem előtt tartják. Ennek az elvárásnak meg kell felelnünk.

Tanítványaink a mostani oktatási rendszer szerint 8+4 évet töltenek el az oktatási intézményben.

Ez nagy felelősséget ró az intézmény valamennyi pedagógusára, mivel:

- különböző korosztályok egymás mellett élése konfliktusok forrása lehet;
- a különböző korosztályokba tartozó tanulók fejlesztése más módszereket igényel.

A XXI. század új kihívásaival kell szembenéznünk, ezekre kell felkészíteni tanítványainkat.

A kihívások legyőzése csak tanulás útján lehetséges, és ez nem öncélú tanulás, hanem a napi tapasztalatokkal együtt életünk megismerésének, megértésének eszköze. A gyakorlatias tudás megszerzése korunk rohamosan változó világában elengedhetetlen.

A megszerzett képesítések hamar elavulhatnak. Ezért széles bázisú általános és szak- mai műveltséggel rendelkező, az állandó tanulás készségével és képességével felvértezett, motivált ember tud csak alkalmazkodni a változó környezethez.

Mindezekhez szükséges az egyén részéről akarat, önállóság, kreativitás, teljesítő és cselekvőképesség erősödése, hogy a megszerzett ismereteit a megváltozott körülmények között is képes legyen alkalmazni és kiegészíteni. Rendelkeznie kell a folyamatos önképzés, szakmai fejlődés igényével, a mobilitás és a kockázatvállalás tulajdonságaival.

Az ember maga kell, hogy életének alakítója legyen. Ez stabil önismeretet, önbizalmat, reális jövőképet, a tervezés, az egészben való gondolkodás képességét igényli. Tenni kell ezt akkor, amikor a gazdasági – társadalmi viszonyok gyors változása mellett az értékrend felborul, de legalább is átalakul. Mindennapjainkat a globalizáció, a multinacionális vállalatok szerepe és az általuk közvetített életforma hálózza be, háttérbe szorítva a kisebb egységekben gondolkodást.

A technika, az információk óriási fejlődésének korában az állandó, a stabil humán értékeket, az élet és az egészség igényését, ezeket veszélyeztető magatartási és viselkedési formák elutasítását, a család, a baráti közösség fontosságát, az együttélési szabályok, erkölcsi normák stabilitását, a hazaszeretet, szülőföldünk, hazánk kultúrájának, hagyományainak, történelmi értékeinek megismerését, megőrzését és tiszteletben tartását tartjuk értékeknek, ezeknek stabilitását, erősítését szándékozunk mélyíteni, tudatosítani.

Mindennapjaink sokat vitatott kérdése a másság és annak kezelése. Tantestületünk úgy ítéli meg, hogy arra kell nevelni tanulóinkat, hogy legyenek nyitottak, érdeklődők, elfogadók a más magatartások, szociális helyzetek, életformák, meggyőződések iránt. Becsülnék meg mások teljesítményét. A tolerancia, mások megbecsülése, az ember tisztelete kell, hogy meghatározza a normális együttélést, viszonyukat a másik emberhez. Nemzeti identitásunk fontos, de hasonlóan fontos a más nemzetek és nemzetiségek én-tudata, kultúrája is.

Társadalomban élünk, és egy demokratikus állam polgárai vagyunk. A demokrácia aktív részvételt ró ránk országos, lakóhelyi és közvetlen környezetünk szintjén is. Ahhoz, hogy a demokráciát jól gyakorolhassuk, szükséges az együttműködés képességének, az egyéni és a közösségi érdek összhangjának kialakítása.

Iskolánkban olyan légkört kívánunk teremteni, melyben:

- a tanulók személyiségét tiszteletben tartjuk;
- a tanulókat saját életük megszervezésére ösztönözzük;
- a tanulók egyéni képességeit az oktatás során figyelembe vesszük;
- a tanulóink előre ismerve a velük szemben támasztott követelményeket, tudhatják, mit várunk el tőlük;
- minden tanuló számíthat a pedagógusok jóindulatú segítségére tanulmányi munkájában és életének egyéb problémáiban.

Az iskola életében tiszteletteljes emberi kapcsolatok kialakítására törekszünk a

- tanuló és tanuló;
- tanuló és nevelő;
- szülő és nevelő;
- nevelő és nevelő között.

Iskolánkban a tanulók teljes személyiségének fejlesztése, valamint a tanulók korszerű ismereteinek, képességeinek, készségeinek alakítása és bővítése a legfontosabb pedagógiai feladatunk. Tanáraink szellemileg, erkölcsileg és testileg egészséges fiatalokat kívánnak nevelni a hozzánk beiratkozott tanulókból.

Ennek érdekében:

- a. A tervszerű nevelő és oktató munka a tanulók képességeire építkezik, készségeiket fejleszti és számukra korszerű, a mindennapi életben hasznosítható, tovább építhető műveltséget nyújt, alapozva a már meglévő ismereteikre;
- b. iskolánk olyan – az emberre, a társadalomra, a művészetekre, a természetre, a tudományokra, a technikára vonatkozó - ismereteket közöl, melyek tovább fejleszthető műveltséget, világszemléletet, világképet ad, s segít eligazodni a szűkebb és tágabb környezetükben;
- c. az iskola oktató tevékenységének célját a tanulói személyiség széleskörű fejlesztésében látjuk, ez vezérel bennünket akkor is, amikor tanulóinkat gimnáziumi évfolyamok sikeres abszolválására, illetve érettségi vizsgára készítjük fel;
- d. fontosnak tartjuk, hogy tanulóink minél szélesebb körben alkalmazzák az egyéni tanulás módszereit;
- e. fokozottan figyelünk arra, hogy tanulóink körében a szorgalomnak, a tudásnak és a munkának értéke legyen;
- f. törekszünk a humánusra, az egyén és a közösségek iránti tiszteletre;
- g. segítünk diákjainknak észrevenni és értékelni a jót, - megelőzni, felismerni a rosszat;
- h. törekszünk az emberek közötti érintkezés, a kommunikáció elfogadott normáinak és helyes formáinak; alakítására
- i. tanulóinkat megismertetjük nemzeti kultúránk és történelmünk eseményeivel, kiemelkedő személyiségeivel és hagyományaival, hogy mindezek megbecsülése révén tápláljuk a haza, a szülőföld iránti szeretetet.

Ezek alapján, olyan értékek birtokába kerülnek tanítványaink, amelyek elsajátításával képesek lesznek művelt, kulturált emberként helytállni, majd későbbi tanulmányokat folytatni, szakemberként érvényesülni

Melyek ezek az értékek?

- a. becsületesség, egyenesség, őszinteség, megbízhatóság;
- b. kíváncsiság és tudásvágy;
- c. tolerancia és szolidaritás;
- d. a másik ember tisztelete és a szeretni tudás;
- e. a szűkebb és tágabb környezet szeretete és védelme;
- f. kötődés a családhoz és az iskolához;
- g. magyarság- és európaiság-tudat;
- h. önfegyelem és a másokra figyelés képessége;
- i. szorgalom és türelem a munkában;
- j. törekvés széles körű műveltségre;
- k. reális önismeret és erre alapozott döntésképesség;
- l. vitakészség és kifejezőkészség;
- m. innovatív készség, kreativitás;
- n. törekvés az egészséges életmódra;
- o. az érték és a talmi közötti biztos választás képesség.

3.1.2. ISKOLÁNK CÉLJAI A TANULÓK SIKERES NEVELÉS-OKTATÁSA ÉRDEKÉBEN

- A sikeres munkaerő-piaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás (lifelong learning) megalapozása.
- A kulcskompetenciák kialakítása, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, az egész életen át tartó tanulás lehetőségének megalapozása, hogy tanulóink továbbfejleszthető és piacképes tudás megszerzésére törekedjenek. Korszerű természettudományos és társadalomtudományos műveltségkép kialakítása, melyet tanulóink eszközként használhatnak a valóság viszonyrendszerének megértéséhez, és különböző cselekvésformákban alkalmazhatnak.

- Tanulóink önismeretének fejlesztése, autonóm személyiségek kialakítása. Olyan személyiségek fejlesztése, akik kellő önismerettel, reális énképpel rendelkeznek, akik önállóan döntenek képességeiket, lehetőségeiket ismerve. Így egy következő életszakaszban képesek az önmegvalósításra. A kudarc- és sikertűrési készségeinek fejlesztése.
- Kulturált magatartás és kommunikáció a közösségekben. Udvariasság, figyelmesség, mások szokásainak, etnikai hovatartozásának, szexuális orientáltságának és mások tulajdonának tiszteletben tartása. Fegyelem és önfegyelem. Közösségi érzés, áldozatvállalás. Törekvés az előítélet-mentességre, a konfliktusok kezelésére, készség a megegyezésre.
- Az alkotmányosság, a törvényesség, az állampolgári jogok tisztelete. Érdeklődés felkeltése a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Igény a közéletiségre, a közösségi tevékenységekre.
- A tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak – lehetőség szerint – egyénre szabott fejlesztése.
- A tehetség kibontakozásának a segítése, a differenciálással történő fejlesztés és a hátránykompenzálás az iskolai élet minden területén. Az intézmény az esélyegyenlőség elve szerint saját keretein belül lehetőséget teremt a sajátos nevelési igényű tanulók számára is.
- Kommunikációképes idegen nyelvi tudás. Korszerű IKT eszköztudás.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása.
- Újszerű tanulás-szervezési eljárások bevezetésével a tanulók motiváltságának növelése.
- A diákok morális és esztétikai szemléletének alakítása, kognitív és kommunikációs képességeinek, az értékes tudás és az értékes alkotások iránti igényének megalapozása.
- Az ökotudatos magatartásformák kialakítása a tanulóban.
- Célunk, hogy tanulóink megismerjék az egészséges életmód legfontosabb szabályait, tisztában legyenek az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás egészséget befolyásoló hatásával, a testi-lelki higiénia fontosságával.
- Megalapozott, érvényes és személyes értékrendet alakítson ki, illetve azt segítse elő.
- Az önálló, felelős állásfoglalás, cselekvés alapjait és az életkornak, fejlettségi foknak, saját személyiségeknek megfelelő készségeit kimunkálja.
- Az intézmény feladata, hogy közvetítse a felnövekvő nemzedéknek azokat a műveltségi tartalmakat, erkölcsi eszményeket, amelyeket a társadalom a folytonosság és fejlődés kettősében érvényesnek, fontosnak ítél. A társadalmi környezet mai igényei, hogy olyan embereket képezzünk akik
  - kreatívak,
  - nyitottak a világra,
  - egyéni teljesítményre és csoportmunkára egyaránt képesek
  - korszerű, több területen is mobilizálható tudással rendelkeznek,
  - képesek talpon maradni a piacgazdaságban.
- Ezek megvalósítása érdekében, olyan modulrendszerű oktatási szerkezetre kell áttérnünk, amely gyorsan képes reagálni a társadalom változó igényeire. Ezért a tananyag egy részét a tanulók és pedagógusok, közös együttműködés során feldolgozhatják projekt módszerrel is.

Napjainkban alapvető követelmény, hogy a fiatalok, – bármely műveltségi területre vonatkozó felkészültségük, tudásuk mellett – egy vagy két idegen nyelvet is ismerjenek, legalább középfokon. Az idegen nyelv az ismeretszerzés, a világban való tájékozódás és kapcsolatteremtés nélkülözhetetlen eszközévé vált. Ezért is tulajdonítunk kiemelt jelentőséget az angol, német, olasz, mint idegen nyelvek tanításának az általános iskolában és a gimnáziumban.

3.2. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI CÉLJAI, FELADATAI, ESZKÖZEI

3.2.1. AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI KÉPZÉS CÉLJAI ÉS FELADATAI

Az általános iskolai képzésünk **elvi célkitűzése** az, hogy a program elején felsorolt értékek közül minél többet juttasson el a tanulókhöz, az életkori sajátosságaiknak legmegfelelőbb formában. A **gyakorlati cél:** felkészíteni a gyerekeket a középfokú továbbtanulásra, kialakítani bennük azokat a készségeket, amelyekre alapozva képesek lesznek az egyéniségükhöz leginkább illő pálya választására. Ennek érdekében kis létszámú csoportokban tanulnak a gyerekek.

A célokhoz kapcsolódó szerkezet

1–8. évfolyamon a kerettanterveknek megfelelő óraszámban és a rendelkezésre álló szabad órakeretben az előírt ismeretanyag tanítása, képesség- és készségfejlesztés.

Kidolgozott program szerint működő, szervezett, valamennyi diákra kiterjedő napközi (1–4. évf.) és tanulószobai foglalkoztatás (5-8. évf.), amely a mindennapos testedzés biztosítása és a tanulási technikák tanítása mellett

kreativitást fejlesztő tevékenységeket, a szabadidő hasznos és örömteli eltöltésére vonatkozó lehetőségeket kínálja. (Múzeum-, mozi-, színházlátogatás, kiállítás, zenetanulás, tánctanulás, drámajáték, sportolási lehetőségek és kézműves foglalkozások stb.)

3.2.2. A GIMNÁZIUMI KÉPZÉS CÉLJAI ÉS FELADATAI

A legfontosabb célunk

- Gimnáziumunk nevelési-oktatási feladata az általános műveltség megalapozása, valamint az érettségi vizsgára és a felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére, a pályaválasztásra felkészíteni a tanulóinkat valamint kialakítani a tanulóknál az élethosszig tartó tanulás igényét és az erre való képességet és készséget.
- Az általános és széles körű alpműveltség biztosítása minden tanulóknak számára.
- Az egyetemes emberi és nemzeti értékeket fontosnak tartó személyiség alakítása, aki
  - testi és lelki egészsége érdekében cselekszik;
  - társas kapcsolataiban igényes;
  - mindennapjaiban a konstruktív életvezetés elveit követi.

Közvetítjük

- a tudományos igényességű közismeretet és szakmai ismereteket;
- az erkölcsi, etikai értékeket;
- a helyes magatartási, viselkedési normákat;
- szülőföldünk, hazánk kultúrájának, hagyományainak, történelmi értékeinek, megismerését, megőrzését, tiszteletben tartását.

Fejlesztjük tanulóink

- gondolkodását, hogy értelmes, kritikus, kreatív legyen;
- kommunikációs készségét;
- érdeklődését mások és a világ dolgai iránt;
- emocionális érzékenységét, empátiakészségét;
- akaraterejét;
- egészséges életmódra törekvését;
- környezetvédelem lehetőségeinek ismeretét, gyakorlását;
- fogyasztóvédelmi ismereteiket;
- bűnmegelőzési ismereteiket;
- esélyegyenlőség ismereteiket;
- közlekedési ismereteiket.

Célunk

- a tanulói személyiség sokoldalú fejlesztése, szilárd értékrend kialakítása;
- a társadalmi integráció (maximális) zavartalanságának biztosítása, hogy harmonikusan be tudjanak illeszkedni környezetünkbe.

Célunk, hogy

- biztosítsuk a kulcskompetenciák megszerzését, melyek elősegítik a társadalomba való beilleszkedést, és az önmegvalósításhoz szükséges képességet;
- konvertálható tudással, ismeretekkel, készségekkel rendelkezzenek;
- nyelvi kommunikációs készségük biztosítsa állampolgári joguk és kötelességük gyakorlását, teljesítését, szakmai boldogulásukat;
- megfelelő önfegyelemmel, szorgalommal, tisztességgel, szilárd értékrenddel rendelkezzenek;
- munkaerkölcsük, kötelességtudatuk fejlett legyen;
- pontosak, rendszeretők, udvariasak legyenek;
- önálló véleményüket kulturáltan közvetítsék;
- felelősen törődjenek az emberekkel, a környezettel és szegregáció mentesen éljenek;
- alkalmassá váljanak hatékony munkavégzésre és felkészültek az európai integrációs feladatok megoldására, valamint a globalizációból adódó kihívások kezelésére;
- megfelelő általános műveltséggel rendelkezzenek;

- képesek legyenek az írott és szóbeli kommunikációra magyar és legalább egy idegen nyelven;
- képesek legyenek az információval való produktív és kreatív bánásmódra középfokú tanulmányaik befejeztével;
- felkészültek legyenek a továbbtanulásra, kialakuljon az igényük az egész életen át tartó tanulásra, ezzel alkalmazkodva a változó gazdasági, társadalmi környezethez, biztosítva egyéni boldogulásukat.

3.2.3. NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ESZKÖZEI

Az iskolánkban folyó nevelő – oktató munka feladata, hogy a felsorolt célok elérését elősegítse.

Ezt szolgálják a nevelési program különböző fejezeteiben később meghatározásra kerülő tanórai és tanórán kívüli nevelési tevékenységek, valamint az e tevékenységekhez kapcsolódó folyamatos értékelés.

Pedagógusaink mindenki részére igyekeznek biztosítani a fejlődésükhöz szükséges feltételeket. Lehetőséget teremtenek mind tanórán, mind tanórán kívül arra, hogy tanulóink képességeiket, tehetségüket kibontakoztathassák, szükség esetén hátrányukat leküzdhessék, akár az iskolába lépéskor meglévő hátrányukat, akár az évek során bármilyen oknál fogva keletkező hátrányokat.

Ezért

- Tanórán fokozottan figyelnek a differenciálás lehetőségeinek maximális kihasználására.
- A tehetséges tanulókat szakkörbe irányítják, önképzési lehetőségekre felhívja figyelmüket, egyéni feladatokat adnak számukra.
- A tanulási nehézséggel küzdő tanulóknak egyénileg illetve csoportosan korrepetálási lehetőséget biztosítanak.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek integrálása során felmerülő fejlesztéseket biztosítják.
- Az osztályfőnökök fokozottan figyelemmel kísérik a bármely okból veszélyeztetett tanulókat, lehetőségükhöz mértén segítik az okok feltárását, megszüntetését.
- Csatlakozunk minden olyan programhoz, amely az egészséges életmód megismeréséhez, biztosításához nyújt segítséget az iskolának, a tanulóknak.
- Osztályfőnöki munkánkban kiemelten kezeljük az egészséges életmóddal kapcsolatos témák megbeszélését (drog, dohányzás, szeszital).
- Figyelemmel kísérjük bármely területen – akár rendszeres akár rendkívüli – támogatásra szoruló fiatalokat. Az osztályfőnök szükség esetén a lakóhely szerinti önkormányzathoz fordul segítségért.
- Szülői értekezleten, fogadóórákon biztosítunk lehetőséget a szülőkkel való találkozásra.

Az intézményben dolgozó pedagógusok felelősséggel és önállóan, a tanulók tudásának, képességeinek és személyiségének fejlesztése érdekében végzik szakmai munkájukat a munkaköri leírásban foglaltak keretein belül az iskolai tantárgyfelosztáson meghatározott munkarend alapján.

Minden hónap elején megkapják az 5-12. osztályos diákjaink a Tanulást segítő füzetet, melyben minden tantárgy egy havi témakörei, követelményei, gyakorló és összefoglaló feladatai, valamint választható témái szerepelnek (kötelező, szükséges, választható). A tanulást segítő füzetet minden nap hozni kell, a tantárgyak kötelező felszereléséhez tartozik.

3.2.4. KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT

2016-tól az érettségi vizsgára jelentkezés előfeltétele lesz, hogy minden diák 50 óra közösségi szolgálatot végezzen középiskolai tanulmányai során.

A közösségi szolgálat olyan tevékenység, melyet a diákok érteik mentén választanak, anyagi ellenszolgáltatás nélkül végeznek, azzal a helyi közösség érdekeit szolgálják, és mellyel saját személyiségüket, különféle készségeiket fejlesztik. Közösségi szolgálatot sokféle motivációból végezhet valaki: hogy megismerjen egy foglalkozást, hogy mások érdekeit szolgálja, közösséghez tartozzon, hogy elérjen egy fontos célt, például a környezet szépülését, hogy bizonyos tulajdonságainak fejlődését elősegítse, hogy hasznos módon töltsen az idejét, bajba jutottakat segítsen, védje a környezetet vagy gyakorlatot szerezzen egy számára fontos területen.

A közösségi szolgálat végzése során az egyén nem csak a helyi közösség javát szolgálja, megold egy társadalmi, környezeti stb. problémát és ezzel értéket teremt, hanem egyúttal együttműködő készsége, empátiája, kreativitása, felelősségvállalása, projektismerete is fejlődik.

Számos tulajdonság, a későbbi munkavállaláshoz szükséges készség igazán a gyakorlatban tud fejlődni, valódi élethelyzetekben, a tevékeny munka során. A közösségi szolgálat egy olyan gyakorlati terep, ahol az iskolában

elsajátított számos elméleti ismeret és tanulási teljesítmény mellett az életvezetési készségek is fejlődhetnek, a gyerekek tapasztalatot szerezhetnek különféle szervezetek működésével, munkakörökkel, társadalmi problémákkal kapcsolatban, és kipróbálhatják magukat aktív, cselekvő, szolgálatot teljesítő egyénként is.

Az iskola igazgatója által megbízott tanár szervezi, vezeti a közösségi szolgálattal kapcsolatos feladatokat. Diákjainknak és az osztályfőnököknek azt javasoljuk, hogy a tanulók a 9-10. évfolyamon teljesítsék közösségi szolgálati kötelezettségük döntő többségét, és a 11. évfolyamon feltétlenül fejezzék be az 50 óra előírt teljesítést.

Az iskola folyamatosan segít a megfelelő számú közösségi szolgálati hely megszervezésében, a partnerszervezetekkel való folyamatos kapcsolattartásban. A közösségi szolgálat szervezéséért felelő pedagógus közreműködésével az intézmény vezetője minden tanévben beszámol a közösségi szolgálat adott évi szervezésének eredményeiről, összegzést készít az egyes osztályok által teljesített óraszámokról, valamint azoknak a tanulóknak a számáról és arányáról, akik már teljesítették a közösségi szolgálatot. Az osztályfőnökök vezetik tanítványaik közösségi szolgálati igazolólapját, figyelmeztetik a teljesítésben elmaradást mutató tanulókat.

3.3. A SZAKTANÁROK ÉS AZ OSZTÁLYFŐNÖKÖK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJA

3.3.1. A PEDAGÓGUS MUNKÁJA

- napi rendszerességgel megbeszéli és kialakítja a legfontosabb napi feladatokat a tanulócsoportjában tanító nevelőkkel, és szükség esetén egyeztet velük;
- tanóráira és tanórán kívüli foglalkozásaira rendszeresen felkészül, nagy gondot fordít a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő fejlesztő foglalkoztatásra, a módszertani innovációra, a rendelkezésre álló idő optimális kihasználására;
- tanórai munkáját a gyermekek adottságainak, haladási tempójának megfelelően differenciáltan szervezi;
- a lemaradó tanulók számára felzárkóztató foglalkozásokat szervez, egyéni segítségnyújtással biztosítja továbbhaladásukat;
- gondot fordít a tehetséges tanulók megfelelő foglalkoztatására, amit a tanórai differenciáláson kívül egyéni tehetséggondozó foglalkozás formájában is megtehet;
- a gyermekek tanulmányi fejlődését egyéni foglalkoztatással, sokoldalú szemléltetéssel szolgálja, s maga gondoskodik az általa használt szemléltető és technikai eszközök helyes tárolásáról, épségének megőrzéséről;
- rendszeresen ellenőrzi és értékeli a gyermekek tanulmányi munkáját annak figyelembe vételével, hogy az értékelés az életkori sajátosságoknak megfelelő, motiváló hatású legyen;
- az értékelésben törekszik az írásbeli és szóbeli formák egyensúlyának megtartására, gondot fordít arra, hogy az írásbeli és szóbeli számonkérés egyensúlyban legyen;
- a kötelező írásbeli feladatokat ellenőrzi, javítja vagy a tanulókkal együtt értékeli;
- az írásbeli számonkérések anyagait a következő tanórára, de legkésőbb 1 héten belül köteles kijavítani;
- egy nap legfeljebb két témazáró dolgozatot írathat a tantestület osztályonként;
- a tanulók személyiségfejlesztését a tanítás-tanulás folyamatában tervszerűen végzi, s ennek keretében feladata a gyermekek minél alaposabb megismerése, amit a tanulók állandó, tudatos megfigyelésével, változatos közös tevékenységek szervezésével, szükség szerinti családlátogatások és különböző vizsgálatok segítségével érhet el;
- fokozatosan szoktatja tanulóit az iskolai élet szabályainak betartására, megismerteti és betartatja velük az iskola házirendjét;
- biztosítja tanulóinak számára, hogy nyugodt légkörben, türelmes, elfogadó környezetben fejlődjenek;
- feladata a tanulás megszerettetése, a szellemi erőfeszítésekben rejlő örömforrások felfedeztetése, a gyermekek spontán érdeklődésének fenntartása, fejlesztése;
- tanórán kívüli szabadidős foglalkozásokat szervez a tanulók életkorának, igényeinek megfelelően;
- különös figyelmet fordít a mindennapos testmozgás megvalósítására a tanórai és a szabadidős foglalkozások megtartása során;
- a tanítási órákon és tanórákon kívüli foglalkozásokon különös gondot fordít a tanulók együttműködési készségeinek, önállóságának és öntevékenységének kialakítására;
- a közös iskolai tevékenység minden mozzanatában gyakoroltatja a kulturált emberi viselkedés szabályait;
- a félévi és az év végi zárás előtti utolsó témazáró, illetve iskolai dolgozatot legkésőbb egy héttel a jegyek lezárása előtt megírattja;

- a kötelező házi feladatokat ellenőrzi, javítja, vagy a tanulókkal javíttatja, és velük együtt értékeli;
- megismeri az általa foglalkoztatott tanulókról szóló szakvéleményeket és szakértői véleményeket, annak ajánlásait figyelembe veszi és mérlegeli az érintett gyermekek tanításkor és osztályzásakor;
- az iskolavezetés jóváhagyásával, a tantárgyfelosztás alapján a lassúbb tempóban haladó gyerekek számára felzárkóztató foglalkozásokat szervezhet lehetőséget biztosítva a javításra;
- foglalkozásain optimálisan felhasználja a rendelkezésére álló szemléltető eszközöket;
- állandó jelleggel gyarapítja szakmai és pedagógiai tudását, a szaktárgya körébe tartozó új tudományos eredmények megismerésére törekszik és a módszertani fejlesztések körében tájékozódik;
- az iskolai ünnepeken, iskolai szervezésű eseményeken való közreműködés, felügyelet.

3.3.2. AZ OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKA NEVELÉSI TARTALMAI

Az osztályfőnök céltudatosan irányítja az osztályban folyó nevelő-oktató munkát, összehangolja az iskolai és iskolán kívüli nevelési tényezőket, pedagógiai törekvéseket. A tanulókkal közösen tervezi, elemzi, és alakítja az osztály életét, biztosítja annak bekapcsolódását az iskola egészének nevelési rendszerébe. A tanulók közvetlen megismerése és az osztályközösség arculatának formálása kiváló lehetőségeket kínálnak az iskolai és iskolán kívüli programok: szakkörök, klubdelutánok, sportfoglalkozások, rendezvények, utazások, kirándulások, színház-, és múzeumlátogatások stb.

Az osztályfőnöki munka eredményessége érdekében a pedagógus kapcsolatot tart tanítványai szüleivel, erősíti a családból származó pozitív nevelési hatásokat, megismeri a család viszonyulását az iskolához, a gyermekekhez. Az osztályfőnöki munka kritikus pontja a torz családi nevelési minták és szokások ellensúlyozása, a negatív társadalmi hatások kivédése.

Az osztályfőnök nevelő munkájának szerves része a közvetlen nevelőmunka.

Az osztályfőnöki órákon sajátos rendszerező, szintetizáló módszerrel kerül sor a tanulók nevelésében szerepet játszó nevelési tartalmak, témakörök feldolgozására. Jellemezze az osztályfőnöki órákat a mai fiatalokhoz közel álló tartalom és forma! Az osztályfőnöki óra a helyes vitakultúra kialakításának nélkülözhetetlen gyakorlóterepe.

Célunk, hogy a tanulók fejében megfogalmazódott kérdések ne haljanak el. Gondolkodjanak, kérdezzenek, vitatkozzanak ők és az osztályfőnök is. A válaszokat ne a tanár fogalmazza meg, ő csak a saját véleményét mondja el, de társ legyen a meg- oldáskeresésben. Sokszor egy-egy problémát alternatív módon lehet csak kezelni és megoldani, ebben segíthet a szülő is. Lényeges, hogy az osztályfőnök - akinek célja a diákok sokoldalú megismerése és fejlesztése - élvezze ezt a szabadságot adó együttléteket. Serkentő környezetet teremtsen, bátorítsa a gyermekek autonóm törekvéseit, fogadja el fantáziavilágukat. Biztonságos hátteret adjon a gyermekeknek, a fejlesztő szándék mellett is elfogadva őket olyannak amilyenek, hiszen élettapasztalatukat, társadalmi - emberi mintáikat és személyes élményeiket saját környezetükből, életterükből hozzák.

Az osztályfőnöki órákon törekedni kell olyan légkör kialakítására, amely feloldja a tanulóban lévő gátlásokat, segíti a tanulókat abban, hogy őszintén nyilatkozzanak meg a „kényes” témákban is. A feloldódáshoz más környezet kell, mint a hagyományosan merev tantermi berendezés, az egymás hátát látó gyerekekkel. Klubszobát célszerű berendezni, ami témától függően átrendezhető: ülőpárnákkal, polcokkal, szőnyeggel. A falon legyen lehetőség „területeket” kialakítani saját faliújságra, akár falfirkára is. Ki lehessen alakítani osztálykuckókat. Legyen a teremben hagyományos és modern audiovizuális eszköz. Nem szükséges minden órát ebben a megszokott kör nyezetben tartani, lehet színhely: könyvtár, múzeum, közösségi ház, vagy éppen a természet.

3.3.3. AZ OSZTÁLYFŐNÖK KÖZVETLEN PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEINEK JELLEMZŐI

- Az 5-8. évfolyamon kötelező osztályfőnöki órák nevelési témái lehetnek: kötöttek, szabadon választhatók és aktuális eseményekhez kapcsolódóak.
- Az osztályfőnöki óra egyszerre szolgálja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását. Fejleszti az önismeretet, felkészíti a tanulókat a kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására. Hozzájárul a differenciált emberkép és identitástudat alakulásához.
- A tanulókat tudományosan megalapozott ismeretekhez juttatja a természeti- és társadalmi környezetről, az emberről, és megismerteti őket a magatartási szabályokkal és etikai normákkal.
- Szükség van azonban arra, hogy a javasolt osztályfőnöki program koncentrikusan bővülő ismeretrendszerre már 5. osztálytól járuljon hozzá a fiatalok önismeretének, önfejlesztő stratégiájának és erkölcsi-ségének alakításához (egészséges életmód, konstruktív életvezetés, magatartás kultúra, erkölcsismeret, vallásismeret).
- Az életkornak megfelelő ember-, és társadalomismeretek nyújtásával segítse elő a tanuló szocializációs folyamatát, természeti és társadalmi környezetébe való beilleszkedését.

- Segítse a tanulót kapcsolat-, és viszonyrendszereinek felismerésében, nevelje értékes és hasznos kapcsolatok kialakítására és ápolására.
- Fejlessze a tanuló szociális érzékenységét, toleranciáját, valamint empatikus képességét az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránt.

3.4. A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI CÉLOK ÉS FELADATOK

Iskolánk pedagógiai programja tudásközpontú, pedagógiai koncepciója tekintetében gyermekközpontú.

- A tanulói személyiség „erejének”, épségének növelése (kompetencianövelő stratégia);
  - általános: a minden emberben benne rejlő fejlődési lehetőségek minél teljesebb megvalósulásának, a tanulói személyiség teljes kibontakozásának segítése;
  - konkrét: az esélyegyenlőséget és az egyes tanulók fejlettségét, lehetőségeit, érdeklődését figyelembe vevő nevelés,
  - olyan iskolai életmód megszervezése és működtetése, amelyben a tanuló a nevelési folyamatnak nem tárgya, hanem alanya, az egyértelmű elvárások és feladatok oly módon történő meghatározása, amely a gyermeki, a serdülői személyiség méltóságának, önállóságának tiszteletben tartásával párosul.
- A konstruktív életvezetés képességének kialakítása, fejlesztése; (A konstruktív életvezetés olyan életvitel, amely szociálisan értékes, mert hozzájárul a közösség fejlődéséhez, az egyén szempontjából eredményes, mert hozzájárul más értékek teremtésében való részvételhez.)
- Az eredményes életvezetéshez szükséges készségek, képességek kialakítása, fejlesztése;
- A környezetből származó megterhelések, ártalmak csökkentésére irányuló prevenciók feladatok, programok megvalósítására való törekvés;
- A közösségfejlesztő, önfejlesztő magatartás- és tevékenységrepertoár ösztönzése, ezzel párhuzamosan a destruktív megnyilvánulások leépítése;
- A tanulók testi, értelmi, erkölcsi, érzelmi, gyakorlati képességeinek fejlesztése.
- A személyiségfejlesztés folyamatában meg kell valósulnia a következő értékek egyensúlyának:
  - a biológiai lét értékei (az élet tisztelete, az egészség értéke),
  - az „én” harmóniájára vonatkozó értékek (önismeret, önbizalom, önművelés, stb.),
  - a társas kapcsolatokra vonatkozó értékek (tisztelet, szolidaritás, szeretet, tolerancia),
  - a társadalmi eredményességre vonatkozó értékek (folyamatos tanulás, problémaérzékenység, kreativitás, szellemi igényesség),
  - a humanizált társadalom- és világnézet értékei (hazaszeretet, az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartása, a hazai és egyetemes kultúra értékeinek megbecsülése, stb.).

3.4.1. FELADATAINK

- A tanulók erkölcsi nevelése.
- Az alapvető erkölcsi értékek tudatosítása és meggyőződéssé alakítása.
- A tanulók értelmi nevelése.
- Az értelmi képességek, illetve az önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek alakítása, fejlesztése. A világ megismerésére való törekvés igényének alakítása. Az intellektuális tevékenység megszerettetése, a permanens önképzés szükségletének kialakítása. Lehetőség teremtése a kreatív kezdeményezéseknek, sokoldalú felkészítés a teljesítményhelyzetekhez való alkalmazkodásra (vetélkedők, szakkörök).
- A tanulók közösségi nevelése.
- Az emberi együttélés szabályainak megismerése. A társas kapcsolatok fontosságának tudatosítása, az együttműködési készség alakítása.
- A kulturált magatartás és kommunikáció elsajátítása, a családi szocializációban mutatkozó hiányok pótlása. A kreatív, egymást tisztelő, empátiás magatartás kiépítése, az illemszabályok betartatása.
- A tanulók érzelmi nevelése.
- Az élő és élettelen környezet jelenségeire, a tanulók közösségeire és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek alakítása.
- A tanulók akarati nevelése.
- Az önismeret, a tanulók saját személyiségének kibontakoztatására vonatkozó igény felébresztése.
- A kitartás, a szorgalom, a céltudatosság, az elkötelezettség alakítása.
- A tanulók nemzeti nevelése.
- A szülőhely és a haza múltjának és jelenének megismerése, tudatosítása.

- A nemzeti hagyományok, a nemzeti kultúra megismerése, emlékeinek tisztelete, ápolása, megbecsülése.
- A hazaszeretet érzésének elmélyítése.
- A tanulók állampolgári nevelése.
- Az alapvető állampolgári jogok és kötelességek megismertetése.
- Az érdeklődés felkeltése a társadalmi jelenségek és problémák iránt.
- Igény alakítása a közösségi tevékenységekre, az iskolai és lakóhelyi közéletben való részvételre.
- Minden területen fejleszteni kell a hatékony kommunikációt, a véleményalkotást, a döntéshozatalt, a problémamegoldást, a magabiztosság képességeinek gyakorlását szóbeli feleletek, vitakörök során.
- A tanulók munkára nevelése.
- Az emberek által végzett munka fontosságának tudatosítása.
- A tanulók önellátására, környezetük rendben tartására irányuló tevékenységek gyakoroltatása.
- A tanulók testi nevelése.
- A tanulók testi fejlesztése mellett az egészséges és kulturált életmód fontosságának, szükségességének tudatosítása.
- A rendszeres testmozgás iránti igény felkeltése.
- Kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz.
- A modern európai társadalmakhoz való tartozás tudatának erősítése tanulóinkban.
- A tananyagokban elhelyezzük a közös európai kulturális hagyományt hordozó elemeket.
- Napjaink közös európai problémáinak megismerése és megvitatása osztályfőnöki és szakórákon egyaránt.
- Kiemelten kezeljük a nyelvtanulás fontosságát, szükségességének, elfogadtatása, felhasználási területek széleskörű ismertetése és gyakoroltatása az eredményességet is javítani fogja.
- Annak tudatosítása, hogy a hazaszeretet mélyebb az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartása mellett, a hazai és az egyetemes emberi kultúra értékeinek elismerése érték.
- A tanulók tanulásra nevelése.
- A tanuláshoz fűződő pozitív viszonyuk alakítása. Ehhez a középiskolába lépés, ami az újrakezdést, a „tiszta lap” lehetőségét is jelentheti tanulóink számára kedvező időpontnak látszik.

Ahhoz, hogy valóban kedvező irányt vegyen a tanulással kapcsolatos hozzáállásuk, a pedagógusok szemléletváltására illetve szemléletformálódására is szükség van. Elfogadó, megértő, segítő légkörben könnyebben megnyílnak és nekünk mindenképpen meg kell nyernünk őket ahhoz, hogy meg akarják tanulni és elhiggyék, hogy meg lehet tanulni a tanulás művészetét.

Osztályfőnöki órákon lehetőséget kell teremteni és időt szánni arra, hogy kibeszéljék magukból az őket ért tanulással kapcsolatos negatív élményeiket.

Fontos feladat a tanulás módszereinek elsajátítása, melynek fontos gyakorló színtere a szakóra, ahol a szaktanár feladata, irányító munkája jelentkezik.

3.4.2. ESZKÖZÖK, MÓDSZEREK

A személyiségfejlesztés legfontosabb színtere a hosszabb tanítási tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra. Az iskola nevelői a tanítási – tanulási folyamat megszervezése során kiemelten fontosnak és szükségesnek tartják a tanulók motiválását, a tanulói aktivitás biztosítását és a differenciálást.

- A motiválás célja, hogy tanulóinkban felébresszük azokat az indítékokat, amelyek rendszeres tanulásra ösztönzik és ezt a tanulási kedvet a tanulás végéig fenn is tartjuk.
- A tanítási órák tervezésénél és szervezésénél előtérbe helyezzük azokat a módszereket, és szervezeti formákat, amelyek a tanulói aktivitást, figyelem fenntartását segítik elő. Még többet szemléltetünk és cselekedtetünk.
- Az iskolai tanulási folyamat során szükség van a differenciálásra, vagyis arra, hogy a pedagógusok oktató munkája a lehetőségekhez mérten a legnagyobb mértékben igazodjon a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tanórákon nyújtott teljesítményéhez.

A személyiségfejlesztéshez nagyban hozzájárulhatunk tanórán kívüli foglalkozásokra irányítással. Ezek színterei lehetnek: erdei iskola, különféle szaktáborok, szakkörök, iskolanapok rendezvényei. Ilyenkor sajátos tanár-diák kapcsolat alakulhat ki, mely a közös munka során fejleszti a célationosságon alapuló:

- toleranciát;
- egymásra figyelmet;
- vitakészséget;

- a meggyőzés és meggyőztetés képességét;
- tanulási módszergazdagságot;
- kulturált magatartást;
- az elmélyült ismeretszerzés képességét;
- a folyamatos önellenőrzés képességét.

Pedagógiai munkánk során különféle módszerekkel segítjük a személyiségfejlődésben zavart szenvedő tanulókat, szükség esetén a pedagógus pszichológus segítségét is igénybe veszi munkájához.

3.5. A TELJES KÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK, EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

A teljes körű egészségfejlesztési program az iskola közössége életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgáló, az intézményi közösséghez tartozók közös akaratát összegző cselekvési program, melynek közvetlen és közvetett célja az életminőség, ezen keresztül az egészségi állapot javítása, olyan új közösségi problémakezelési módszer, amely az érintettek aktív részvételére épít.

A teljes körű iskolai egészségfejlesztés az alábbi négy egészségfejlesztési alapeladat rendszeres végzését jelenti - minden tanulóval, a nevelőtestület és a szülők bevonásával, a nevelési-oktatási intézmény partneri kapcsolati hálóban szereplő kliensek ésszerű bevonásával:

- egészséges táplálkozás megvalósítása;
- mindennapi testnevelés/testedzés minden gyermeknek (ennek részeként sok más szakmai elvárás közt jól végzett tartásjavító torna, relaxáció és tánc is);
- a gyermekek érett személyiséggé válásának elősegítése személyközpontú pedagógiai módszerekkel és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával (ének, tánc, rajz, mesemondás, népi játékok és népi rítusjátékok stb.);
- számos egyéb téma között környezeti, médiatudatossági, fogyasztóvédelmi, balesetvédelmi és családi életre nevelést is magában foglaló tantárgyak (egészségtan, osztályfőnöki óra, természetismeret, mozgókép- és médiaismeretek) hatékony oktatása.

Az egészségfejlesztési ismeretek témakörei az iskolában:

- Az egészség fogalma.
- A krónikus beteg egészsége.
- Az egyén és az őt körülvevő közösség egészsége: felelősségünk.
- A környezet egészsége.
- Az egészséget befolyásoló tényezők.
- Szájhygiéna.
- A jó egészségi állapot megőrzése.
- A betegség fogalma.
- Megelőzhető betegségek.
- A táplálkozás és az egészség, betegség kapcsolata.
- Az egészséges táplálkozás - helyi termelés, helyi fogyasztás összekapcsolása.
- Lelki eredetű táplálkozási zavarok.
- A beteg ember táplálásának sajátosságai.
- A testmozgás és az egészség, betegség kapcsolata.
- Az egészséghez szükséges testmozgás.
- A szervezet fejlődése testmozgással és annak hiányában.
- A felnőtt szervezet működése testmozgással és annak hiányában.
- Gerincvédelem, gerinckímélet.
- Balesetek, baleset-megelőzés.
- A lelki egészség.
- Önismeret, önértékelés, a másikat tiszteletben tartó kommunikáció módjai, ennek szerepe a másik önértékelésének segítésében.
- A két agyfélteke harmonikus fejlődése.
- Az érett, autonóm személyiség jellemzői.
- A társas kapcsolatok.
- A nő szerepei.
- A férfi szerepei.

- A társadalom élete, a társadalmi együttélés normái, illem és etika, erkölcs.
- A családi élet - kapcsolat a család tagjai között; közös tevékenységek.
- A gyermekáldás.
- A várandósság alatti hatások a gyermek fejlődésére.
- A gyermek fejlődését elősegítő viszonyulás a gyermekhez - családban, iskolában.
- A szenvedélybetegségek és megelőzésük (dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, játék-szenvedély, internet- és tv-függés).
- Művészeti és sporttevékenységek lelki egészséget, egészséges személyiségfejlődést és tanulási eredményességet elősegítő hatásai.
- A média egészséget meghatározó szerepe.
- Médiatudatosság, a médiafogyasztás egészségvédő módja.
- Fogyasztóvédelem.
- Az idő és az egészség, bioritmus, időbeosztás.
- Tartós egészségkárosodással élő társakkal együttélés, a segítségre szorulóknak segítése.
- Iskola-egészségügy igénybevétele.
- Az egészségügyi ellátórendszer többi elemének igénybevétele.
- Otthoni betegápolás.
- A teljes körű iskolai egészségfejlesztés az alábbi részterületeken jelentkező hatások révén eredményezi a hatékonyság növekedését (indikátor-tényezők):
- a tanulási eredményesség javítása;
- az iskolai lemorzsolódás csökkenése;
- a társadalmi befogadás és esélyegyenlőség elősegítése;
- a dohányzás, az alkoholfogyasztás, a kábítószer-fogyasztás és egyéb szenvedélyek elsődleges megelőzése;
- bűnmegelőzés;
- a társadalmi kapcsolatok javulása a kortársakkal, szülőikkel, pedagógusokkal;
- az önismeret és önbizalom javulása;
- az alkalmazkodóképesség, a stresszkezelés, a problémamegoldás javulása;
- érett, autonóm személyiség kialakulása;
- a krónikus, nem fertőző megbetegedések (lelki betegségek, szív-érrendszeri, mozgásszervi és daganatos betegségek) elsődleges megelőzése;
- a társadalmi tőke növelése.

3.5.1. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉS CÉLJA

3.5.1.1. A KÖRNYEZETI NEVELÉS CÉLJA

- A környezeti nevelés célja a tanulók ösztönzése saját élő és élettelen környezetük megismerésére, alakítására, védelmére, a környezetet károsító jelenségek felismerésére, az azok elleni tudatos fellépésre.
- elősegítse a tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakítását;
- a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására;
- elősegítse az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését;
- környezettudatos magatartás előmozdítása;
- elengedhetetlen, hogy a diákok alkalmazni tudják a következő fogalmakat: fenntartható fejlődés, a növekedés korlátai, alapvető emberi szükségletek, az elővigyázatosság elve, kölcsönös függőség.

3.5.1.2. A KÖRNYEZETI NEVELÉS SZÍNTEREI

- tanórai foglalkozások
- iskolán kívüli rendezvények (erdei iskola, témanapok, projekt-tanítás)
- tanórán kívüli foglalkozások (szakkör, tábor, rendezvények)
- haza és nemzetközi együttműködések (más iskolával, állami és civil szervezetekkel, cégekkel)
- az iskola környezettudatos működése és az ezzel kapcsolatos foglalkozások.

3.5.1.3. A KÖRNYEZETI NEVELÉS TARTALMI ELEMELI

- környezeti válságjelenségeket okozó folyamatok megismerése
- a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeinek felismerése (hazai példákkal)

- közvetlen környezetünk értékeinek megőrzése, gyarapítása
- a természet tisztelete
- a környezeti károk megelőzésére való törekvés
- tapasztalatszerzés

3.5.1.4. MÓDSZERTANI ELEMEEK

- információgyűjtés a környezet állapotáról, a társadalom és a környezet viszonyáról
- információfeldolgozás
- döntéshozatal

3.5.1.5. AJÁNLOTT MÓDSZEREK

- természettudományos megfigyelések;
- interjúk, felmérések készítése az emberek és a környezet viszonyáról;
- helyi, országos és globális döntéshozatali rendszerek tanulmányozása;
- jegyzetek, feladatmegoldások összehasonlítása, elemzése;
- adatgyűjtés, feldolgozás, információörögzítés együttműködéssel;
- új ismerethez kapcsolódó kérdések megfogalmazása csoportosan;
- adatgyűjtés, feldolgozás, információörögzítés együttműködéssel;
- esszé kidolgozása csoportosan;
- problémamegoldó gyakorlat ötletekkel, értékeléssel;
- fogalmak, jelenségek, összefüggések, törvényszerűségek kollektív definiálása, pontosítása, tisztázása;
- viták, szituációs játékok;
- érveléstechnikai gyakorlatok (hatékony kommunikáció elsajátítása);
- természetvédelmi tevékenységek (madárvédelem, faültetés);
- részvétel a helyi környezetvédelmi tevékenységben.

3.6. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

3.6.1. A HÁTRÁNYOS ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEENDŐK

A gazdaság átalakulásával kapcsolatban önhibáján kívül mind több gyerek kerül olyan anyagi helyzetbe, mely egészséges testi fejlődését, zavartalan tanulását hátráltatja. Az ilyen helyzetbe került tanuló sokszor eltitkolni igyekszik körülményeit, ezért körültekintő, tapintatos pedagógiai feladat a veszélyeztetett és hátrányos szociális családi helyzet felderítése és a megoldási helyzetek számbavétele.

Az iskola egyik fontos feladata a felvett tanulók esélyegyenlőségének biztosítása, a hátrányok csökkentése, a társadalmi egyenlőtlenségekből adódó esetleges negatív hatások enyhítése. Ezeknek a negatív jelenségeknek a felderítésében, kompenzálásában az osztályfőnökök vezetésével az iskolának komoly szerepe és feladata van.

Eszközeink a hátrányok kompenzálására:

- Az osztályfőnökök feltáró munkája, empátiás készsége segít a feltárás gyorsaságában;
- A szülői értekezletek után négy szemközti beszélgetések kezdeményezése a szülőkkel;
- A szociokulturális hátrányok enyhítése
  - Tanácsadással,
  - Közösségek életének támogatásával,
  - A szabadidő kulturált eltöltésének biztosításával,
  - Felzárkóztató programok szervezésével,
  - Tehetséggondozó programok szervezésével,
  - Felvilágosító programok szervezésével,
  - Drogmegelőzési programok szervezésével.
- Felvilágosítás nyújtása a külső szociális juttatások lehetőségéről;
- Az iskola szociális támogatásainak juttatásai:
  - Kedvezményes étkezési lehetőség biztosítása,
  - Segélyek,
  - Tankönyvtámogatás,
  - Pályázati lehetőségek ismertetése,
  - Alapítványi hozzájárulások felkutatása,
  - Táborozási hozzájárulások,

- Ösztöndíj lehetőségek felkutatása,
- Tanulmányi ösztöndíjra felterjesztés.
- Tanórán kívüli tevékenység az önismeret fejlesztésére;
- Tanórán kívüli lehetőségek a magabiztosság, a sikerélmény, az önbizalom fejlesztésére (sport, művészeti, egyéb szakkörök);
- Kapcsolat a gyermekjóléti szolgálattal, a lakóhely szerinti polgármesteri hivatallal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek.

3.6.2. BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI ÉS MAGATARTÁSI PROBLÉMÁKKAL KÜZDŐ TANULÓK

Az iskolai követelményrendszer és a társadalmi normáktól, a többségi kultúrától eltérően szocializált gyermekek összetalálkozása egy sor tipikus nehézséget hoz felszínre, amelyek magatartászavarként is megjelenhetnek, messzire ható következményekkel a tanuló beilleszkedési és lélektani fejlődésére.

A serdülőkorra jellemző hangulatingadozásokat sokszor kísérik depressziós tünetek, önértékelési és identitás-zavarok.

Ezekkel a tünetekkel sokszor együtt jelentkezik a családi szocializációban mutatkozó hiány, a szociális hátrány és a tanulási eredménytelenség.

Az iskola célja, hogy kezelje illetve megakadályozza a veszélynek kitett tanulók kirekesztődését, vagy túlzott negatív hatását.

Az említett tanulók rendszerint már az előző iskolában is peremhelyzetben, állandó konfliktushelyzetben voltak. Az említett tanulók többnyire:

- a tanulmányi, kulturális, közösségi feladatrendszerrel kapcsolatban nem álló, megbízatással nem rendelkező peremhelyzetű tanulók
- interperszonális kapcsolataik szerint gyakran kedvezőtlen szociometriai státuszú tanulók;
- a család érték közvetítő sajátosságai szerint problémás fiatalok;
- a tanulmányi teljesítőképeség szerint egyetlen területen sem kimagasló diákok.

Az iskola az alábbi megoldásokkal igyekszik javítani helyzetükön:

- Az osztályfőnök beiratkozástól figyelemmel kíséri az osztályába járó tanulók tanulmányi és szociális helyzetét.
- A problémásnak tűnő tanulóira felhívja az osztályban tanító tanárok figyelmét.
- Októberben az „Egy osztályban tanítók megbeszélésén” a tapasztalatok cseréje történik.
- Egyéni motivációs bázisuk megismerésével igyekszünk sikerélményhez juttatni tanulóinkat.
- Szükség esetén pszichológus, külső szakember segítségét kérjük.
- A szülővel történő megbeszélésen Nevelési Tanácsadó felkeresését javasoljuk.
- Felzárkóztató, pótló foglalkozásokra irányítjuk őket.
- Osztályfőnöki órán, személyiségfejlesztő tréningeken fejlesztjük önértékelési, önismereti képességeiket.
- A tanítási órákon előtérbe helyezzük az alapkészségek fejlesztését célzó tevékenységeket.
- Ajánlunk minden olyan programot, pályázatot azokban a témákban, mely a beilleszkedési, magatartási zavarok enyhítésére fogalmazódnak meg.
- Megelőző és segítő pedagógiai tevékenységünk során fokozott figyelmet fordítunk a tanulói személyiségi jogok tiszteletben tartására. A Köznevelésről szóló törvény titoktartási kötelezettségünket előíró rendelkezését pedagóguslelküismeretünk szerint betartjuk
- A hozzánk beiskolázott tanulók egy része iskolánkba már úgy érkezik, hogy hozza magával a Pedagógiai Szakszolgálat vagy a Tanulásképeség Vizsgáló és Szakértői Bizottság által kiadott szakértői véleményt. Ezekben az esetekben az intézmény igazgatója határozatban rögzíti a tanuló számára biztosítandó kedvezményeket, valamint bejegyzik azokat a digitális naplóba annak érdekében, hogy a szükséges teendőket minden pedagógus láthassa. Az igazgató a határozat egy példányát átadja a szülőnek és az osztályfőnököt tájékoztatja a határozatban foglalt kedvezményekről. Azon tanulók esetében, akik nem rendelkeznek szakértői véleménnyel, de nevelésük során felvetődik a tanulási, magatartási nehézség, a szaktanár vagy az osztályfőnök jelzése alapján az intézmény kezdeményezi a Pedagógiai Szakszolgálatnál vagy a Szakértői Bizottságnál a vizsgálat mielőbbi lefolytatását.

3.6.3. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK

Intézményünkben a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése, oktatása a többi tanulóval együtt, integrált formában folyik.

Az SNI tanulók nevelés-oktatása szakvéleményüknek megfelelően történik. A Montessori-módszer és az egyéni haladási ütem lehetőségei igazodnak az SNI tanulók hiányosságaihoz. Értékelésük egyéni elbírálás alapján és a szakvéleményben foglaltaknak megfelelően történik. Azoknak az SNI tanulóknak kerül sor a többségi tanulókkal történő együttnevelésre, akiknek nevelését-oktatását a szakértői bizottságok integrált osztályokban javasolták. Az SNI tanulók egészséges társaikkal együtt végzik iskolai feladataikat, a szükséges területeken szaktanári támogatást kapnak (fokozott tolerancia, egyéni fejlesztés, különböző munkaszervezési formák). Az SNI tanulók fejlesztése a szakértői bizottságok által javasolt időkeretben és csoportban, szakemberek igénybevételével történik.

3.6.4. TEHETSÉGES TANULÓK FEJLESZTÉSE – TEHETSÉGGONDOZÁS

A készség -- képesség – jártasság fejlesztéséhez vezető folyamat fontos eleme - az ismeretek átadásán túl – a tanulói önmegvalósítás és az önképzés, a tehetséggondozás segítése.

Az iskolához és a tanulóhoz érkező nagy mennyiségű információ értelmezése és feldolgozása, a kialakított kompetenciák (készségek - képességek-jártasságok) működtetése a tehetségek felismerését, gondozását és fejlesztését kívánja meg. Mivel a tanuló ennek a folyamatnak alkotó részese, ezért kreativitása és innovációs törekvései fontos építő kövei a tanítás-tanulás szakaszának.

A tehetséggondozás az egyéni képességek minél jobb kibontakoztatását, a tehetséges tanulók gondozását jelenti. Kiemelt feladatunk, amelynek végrehajtására rendelkezésre áll a szakértelem, az elkötelezettség és a folyamatos visszajelzés.

Megvalósításának színterei:

- A tanórákon alkalmazzuk a differenciálást, az egyéni feladatmegoldást, a tanulói kiselőadások tartását.
- Az önálló ismeretszerzés színtere az osztályterem, amelyben az érdeklődő tanulók munkájához, búvárkodáshoz szükséges könyvek szabadpolcon állnak rendelkezésre. Ismeretszerzésüket előre megadott feladatokkal ösztönözzük.
- Szakköröket szervezünk az egyéni képességek fejlesztése érdekében. A szakkörök lehetnek szaktárgyi jellegűek, technikai, művészi, vagy szerveződhetnek valamely közös érdeklődési kör, hobbi alapján is.
- A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti, informatikai, komplex stb.) vetélkedők, bemutatók.
- Szorgalmazzuk, hogy a különböző művészeti tevékenységet folytató vagy jó képességű tanuló mutassa be tudását, alkotását.
- Kiállításokon mutatjuk be a szakkörök alkotásait.

3.7. A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL, AZ ISKOLA SZEREPLŐINEK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL KAPCSOLATOS FELADATOK

A tanulói személyiség fejlesztésére irányuló nevelő és oktató munka iskolánkban egyrészt a nevelők és a tanulók közvetlen, személyes kapcsolata révén valósul meg, másrészt közvetett módon, a tanulói közösség ráhatásán keresztül érvényesül.

A tanulók közösségben, illetve a közösség által történő nevelésének megszervezése, irányítása iskolánk nevelőmunkájának fontos feladata.

3.7.1. A TANULÓI KÖZÖSSÉGEK FEJLESZTÉSÉVEL KAPCSOLATOS FELADATAINK

- a. A közösségfejlesztés sikerének alapja a pedagógustestület műveltsége, intelligenciája, fegyelmezett céltudatossága, igényessége, humorérzéke, következetessége. E tulajdonságok biztosítják hitelességét.
  - A különféle iskolai tanulói közösségek megszervezése, nevelői irányítása. Az iskolai élet egyes területeihez kapcsolódó tanulói közösségek kialakítása, valamint ezek életének tudatos, tervszerű nevelői fejlesztése.
  - A tanulók életkori fejlettségének figyelembevétele a tanulóközösségek fejlesztésében.
  - Az önkormányzás képességének alakítása. A tanulói közösség fejlesztése során alakítani és gyakoroltatni kell, hogy tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél elérése érdekében összehangolt módon tevékenykedni illetve az elvégzett munkát értékelni.
- b. Az osztályközösség, mint meghatározó tanulói közösség feladatai:

- valamennyi tanuló pozitív irányú befolyásolása
  - az egyéni értékek felismerése,
  - egymás tiszteletben tartása,
  - egymás segítése a tanulásban és az egyéni vagy beilleszkedési problémák megoldásában,
  - a másság elfogadásának, a toleranciának gyakorlása.
- c. Az osztályfőnök meghatározó szerepe, feladata az osztályközösség irányításában, alakításában
- Szervező, irányító tevékenysége kiemelt a tanulók, a pedagógusok és a szülők között.
  - Mindezen tevékenységet tervszerűen végzi:
  - Az osztályfőnöki órák témáinak megválasztásakor igazodnia kell a tanulók életkori sajátosságaihoz és az adott közösség főbb problémáihoz.
  - Sokszínű, tartalmas programok szervezésével hozzájárul a tanulók sokoldalú személyiségfejlesztéséhez, értékrendjük alakításához, mások értékeinek megismeréséhez, tiszteletben tartásának elmélyítéséhez.
  - A programok ajánlásával és megvalósításával a tanulók szemléletét formálja a konstruktív életvezetés megalapozásában.
  - Fel kell ismerni a tanulók problémáit, a deviáns eseteket és meg kell találni a megoldásához vezető utat, akár külső szakember bevonásával is.
  - Szoros kapcsolatot kell tartania a családi házzal a tanuló nevelésének érdekében. Hogy a közösségek tevékenységének tudatos tervezése, folyamatos megszervezésével ösztönözze a tanulókat azokon való aktív részvételre és ott a közösségi együttéléshez szükséges magatartáshoz és viselkedési formákhoz gyakorlóterepet nyújtson.

A közösség egyéni arculatának, hagyományainak alakítása. A tanulói közösségre jellemző, az összetartozást erősítő erkölcsi, viselkedési normák, formai keretek és tevékenységek rendszeressé válásának kialakítása, ápolása.

3.8. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI

3.8.1. ELVÁRÁSAINK A HATÉKONY NEVELÉS ÉS OKTATÁS ÉRDEKÉBEN

3.8.1.1. TANULÓINK

- kapjanak az iskolától értékálló tudást az anyanyelv, az idegen nyelv, a művészet, a sport és az informatika területén;
- ismerjék meg és érvényesítsék jogukat: vegyenek részt az iskola színes, sokoldalú életében;
- értékeljék saját és mások tudását, a tanulásnak legyen tekintélye;
- fejlődjön önismeretük;
- saját képességeiknek megfelelő maximális tudást (jártasság, készség) szerezzenek,
- olyan humán értékeket sajátítsanak el, mint becsület, tisztesség, egymás tisztelete, hazaszeretet, magyarságtudat;
- kapjanak személyiségfejlődésüknek és képességeiknek megfelelő egyéni bánásmódot.

Célkitűzések	Feladatok	Kritériumok
Alakuljanak ki a személyiség olyan értékes tulajdonságai, mint a szervező- készség, aktivitás, önállóság, kitartás, érdeklődés, kollektivitás.	<p>Az osztályközösség az iskola legkisebb működő egysége, amelynek alapértékei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tanulói joggyakorlás, • célok demokratikus meghatározása • közösségen belüli vita, kritika. 	<p>A tanulók tudjanak: együttműködni társaikkal,</p> <ul style="list-style-type: none"> • mások szempontjait is figyelembe véve cselekedni, • felmerülő akadályok esetén dönteni az életkoruknak megfelelő szinten • tetteikért felelősséget vállalni.

Célkitűzések	Feladatok	Kritériumok
	<p>Az osztályközösség élén, mint pedagógusvezető, az osztályfőnök áll. Feladata sokrétű.</p> <p>Az ezzel kapcsolatos leg- főbb elvárások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szabad véleménynyilvánítás lehetőségének és a demokratikus döntés létrejöttének biztosítása • az aktuális információkat építse be nevelő munkájába. 	
<p>A tanulók megismerhessék és gyakorolhassák a demokrácia elemeit, jogait és kötelességeit.</p>		<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tudják érdekeiket felmérni, megfogalmazni, képviselni, • tudjanak érvelni, vitázni mások nézeteinek tiszteletben tartásával, • legyenek képesek kompromisszumra jutni, • az elfogadott döntéseket hajtsák végre, tartsák be, • tudjanak és merjenek véleményt mondani.
<p>Gyakorolják a demokratikus munkakultúrát, a hatalommal való életet, a közösség szolgálatát, az alkalmazkodást az eltérő nézetekhez.</p>		<p>Az alá- és fölérendeltségi viszony tanítsa meg a tanulókat a vezetésre és az alkalmazkodásra egyaránt.</p>
<p>A tanuló egyéni (akár magánjellegű) problémáival keresse meg tanárát.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az osztályfőnök, vagy bármelyik pedagógus keressen megoldást a felmerülő problémára. • Szükség esetén álljon rendelkezésre a pszichológus is. • Kívánságláda. 	<p>A tanuló teljes biztonsággal és bizalommal fordulhasson segítségért a pedagógushoz.</p>

3.8.1.2. A PEDAGÓGUS

- rendelkezzen színvonalas, korszerű szaktudással, pedagógiai ismeretrendszerrel, befogadási és önművelődési készséggel;
- készüljön fel a tanítási óráira szaktárgyilag, didaktikailag, és módszertanilag;
- ismerje és alkalmazza a differenciált képességfejlesztés formáit, módszereit;
- legyen képes kollégáival, a szülőkkel, de főleg a gyermekekkel a mindennapos kapcsolattartásra, vegye észre gondjaikat, hallgassa meg véleményüket, javaslataikat;
- értékálló magatartással hitelesen érvényesítse az iskola által közvetített nevelési elveket;
- rendelkezzen kommunikációs-, döntési-, szervezési- és elemzőkészséggel;
- nevelőtestületünk tagjaként egységesen képviselje a munka tiszteletét, megbecsülését, valamint a műveltségnek és igazságosságnak, mint feltétlen értékeknek a fontosságát.

3.8.1.3. A SZÜLŐ

- ismerje saját és gyermeke jogait, kötelességeit;
- mindenkor bizalommal fordulhasson véleményével, javaslatával vagy problémáival a pedagógusokhoz;
- kapjon támogatást az iskolától problémáinak megoldásához;
- együttműködhessen a pedagógusokkal gyermeke nevelésében.

Célkitűzések	Feladatok	Kritériumok
Az iskolában a nevelő és oktató munka segítése, a nevelőtestület, a szülők és a tanulók, az intézmény-fenntartó együtt-működésének előmozdítása.	A partnerközpontú hálózat kiépítése.	Közös gondolkodás, a felelősség vállalása.
Tanulóink különböző társadalmi és természeti környezetből érkeznek. Ezért különösen fontos a közösségek kialakítása és fejlesztése. Nagyon sok a hátrányos helyzetű, csonka család, és az ő érdekeiket nehéz feladat összefogni.	A környéken lakók segíteni tudnak minket: <ul style="list-style-type: none"> • iskolánk környezetének ápolásában, • tisztántartásában, • programjaink megvalósításában. Az iskola segítséget adhat: <ul style="list-style-type: none"> • rendezvények megtartásához, • hasznos hulladék gyűjtéséhez, • akciók, kulturális és sport • programok szervezéséhez. 	Ki kell alakítani az iskola és a környéken lakók barátságos, kölcsönös segítségnyújtáson alapuló kapcsolatát.
Ismerjék meg a szülők az iskola helyzetét, céljait, feladatait, terveit, és az elért eredményeket.	Igazgatói tájékoztatás a szülőknek <ul style="list-style-type: none"> • tanévnyitó ünnepély, • tájékoztató értekezletek • évzáró ünnepély a tanulmányi év értékelése, • jutalmak, oklevelek kiosztása. 	A szülők legyenek jól tájékozottak az iskola életéről. Konstruktív véleményükkel segítsék az iskolai munkát.

Célkitűzések	Feladatok	Kritériumok
<p>A szülők nevelő munkájának intenzívebbé tétele. A szülők elméleti és gyakorlati pedagógiai ismereteinek fejlesztése. Az iskola és a család pedagógiai törekvéseinek összehangolása.</p>	<p>Szülői értekezlet (2 alkalom/év)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az azonos osztályba járó tanulók szülei számára az osztályfőnök tartja. • A szülők tájékoztatást kapnak a tanév rendjéről, az aktuális feladatokról. • Az osztályfőnök beszámolót tart az osztály tanulmányi eredményeiről, magatartásáról, szorgalmáról, a munka körülményeiről, a nevelést segítő és gátló tényezőkről. • 5. évfolyamon szeptemberben összevont formában a tantárgyi követelményeket, 8. évfolyamon decemberben a beiskolázás rendjét ismertetjük. • Az osztály sajátos pedagógiai-pszichológiai problémáit alapul véve az osztályfőnök tartson előadást a nevelés minden fontos és időszerű kérdéséről. Rendkívüli szülői értekezlet hívható össze, ha a szülők vagy pedagógusok ezt kéri. • Pszichológusi, fejlesztő pedagógusi előadások a szülők problémáinak csökkentése érdekében. 	<p>Legyenek tájékozottak a szülők gyermekük osztályával kapcsolatban. Kapjanak használható segítséget a gyerekek problémáinak megoldásához.</p>
<p>A tanuló körülményeinek objektív megismerése.</p>	<p>Szükség esetén az osztályfőnök esetleg családgondozóval családlátogatásra megy. A családlátogatás keretében lehetőség nyílik környezettanulmány végzésére. Ez alkolomból a következőket vizsgáljuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szociális helyzet, a tanuló helye a lakásban, • családi légkör, a gyermek helyzete a családban, • nevelési elvek, konkrét nevelés (testi, értelmi, erkölcsi, esztétikai), • szabadidő eltöltése, • a család véleménye az iskoláról, a pedagógusokról, a gyermek iskolai munkájának támogatása a szülő részéről. 	<p>A látogatás hatása gy befolyásolja a szülőket, hogy tudatosuljanak bennük nevelési feladataik, s a család életében megvalósuljanak az eredményes nevelés feltételei.</p>

Célkitűzések	Feladatok	Kritériumok
<p>Közvetlen kapcsolat kialakítása pedagógus és szülő között.</p>	<p>Fogadóórák tartása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szaktanári és tanítói fogadóóra évente 2 alkalommal. • Rendkívüli fogadóóra (a szülő vagy pedagógus külön kérésére) a kialakult különleges helyzet azonnali megoldására. • Igazgatói fogadóóra • A szülőkkel való találkozás alkalmával • Meg kell erősíteni a családi nevelés és a gyermek pozitívumait, és erre alapozva kell a hibák kijavítását megkezdeni. • Ószinte légkört kell kialakítani, hogy a szülő elmondhassa a véleményét; a családról megtudott adatokat titkosan kell kezelni. • Együttműködési területet kell keresni a szülőkkel, de csak tanítási időn kívül. • Megállapodás a közösen meghatározott eljárás végrehajtásáról. 	<p>Emberi, bizalom alapuló, őszinte kapcsolat kialakítása a szülőkkel.</p>
<p>Az iskola és a család közti állandó, naprakész kapcsolattartás.</p>	<p>Írásbeli tájékoztatás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Érdemjegyek beírása: a naplóba, e-naplóba a tanár feladata (szóbeli feleletet aznap, az írásbelit a kiosztás napján). • Az egyes tantárgyaknál félévente az éves óraszámnak megfelelő számú, de minimum 3 érdemjegy alapján oszthatókat a tanulók. • Negyedévente aktuális a szöveges értékelés bejegyzése minden tantárgyból 1-4. évfolyamon. • A fejlesztő pedagógusok negyedévi értékelése a tanuló egyéni haladásáról. • Magatartással, szorgalommal, kapcsolatos közlemények (dicséret, elmarasztalások). • Szülői értesítések, meghívók. • A szülők közlései, igazolások. • Telefonos kapcsolat olyan sürgős esetekben, ami nem tűr halasztást. 	<p>A szülők tájékozottak legyenek gyermekük iskolai életével kapcsolatban. Tisztában legyenek azzal, hogy a pedagógusokat a szülőkkel azonos célok vezérelik.</p>

Célkitűzések	Feladatok	Kritériumok
Az iskola mutassa be a nevelő-oktató munka sikereit.	<p>Kulturális bemutató</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osztályonként mutassák be, mit tudnak az irodalom, zene, színháztudás, tánc és egyéb művészeti ág területén. <p>Kiállítás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tanulók munkáiból kézműves munkák. • Vetélkedőn szerzett díjak, oklevelek, sport trófeák bemutatása. <p>Szakmai konferencia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bemutató órák és foglalkozások Montessori-módszer iránt az érdeklődő kollégák és szülők számára. • Magas színvonalú szakmai előadások és szekciófoglalkozások. 	<p>A szülő:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tudjon tájékozódni gyermeke helyéről az iskolában, • ismerje meg gyermeke tehetségét. <p>Váljanak széles körben ismertté a kerületben és más szakmai berkekben az intézmény szakmai munkájának eredményei.</p>
Teremtsen oldott hangulatú találkozást a tanulók, szülők és a nevelőtestület között.	<p>További programjaink:</p> <ul style="list-style-type: none"> • - farsang, • - sport- és egészségnap, • - anyák napja, • - karácsony, • - kirándulások, • - múzeumlátogatás • - színházlátogatás • - iskolanap, • - szalagavató • - ballagás. 	<p>A közös programok erősítsék meg a sokoldalú kapcsolatot.</p> <p>A szülők érezzék a pedagógusgondoskodását, megértését, szeretetét gyermekük iránt.</p>

3.8.2. AZ ISKOLA SZEREPLŐINEK AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSE

A tanulói személyiség fejlesztésére irányuló nevelő-oktató munka egyrészt a nevelők és a tanulók közvetlen, személyes kapcsolata révén valósul meg, másrészt közvetett módon, tanulói közösség ráhatásán keresztül érvényesül, melyhez elengedhetetlen a szülő részvétele.

Míndez az iskola szereplőinek – a tanulóknak, a pedagógusoknak, a szülőknek – hatékony együttműködéséhez kötött, s egyes intézményi pedagógiai feladatok megvalósítása révén érhető el.

A tanulók, annak érdekében, hogy:

- megismerhessék és gyakorolhassák a demokrácia elemeit;
- érvényesíthessék jogaikat;
- és kötelességeik teljesítéséhez
- segítséget kapjanak;
- egyéni problémáikkal keressék meg tanáraikat.

Az intézmény feladata:

- az osztályközösségek pedagógiai tartalmú tevékenységét elősegíteni és koordinálni;
- az osztályfőnöki órák tartalmi kereteit adó tematikus célok meghatározása;
- az éves munkatervben ütemezett szerinti a közösségfejlesztés tanórai, és tanórán kívüli programjainak meghatározása.

A pedagógusok, annak érdekében, hogy:

- képesek legyenek kollégáikkal, a szülőkkel, de főleg a tanulókkal a mindennapos kapcsolattartásra, vegyék észre gondolataikat, hallgassák meg véleményüket, javaslataikat;
- rendelkezzenek alkalmazható és ténylegesen is alkalmazott kommunikációs-, döntési-, szervezési- és elemzőképességgel.

Az intézmény feladata:

- kialakítani a kapcsolattartás kommunikációs csatornáit és azok hatékony működtetésének feltételeiről gondoskodni;
- a pedagógusok és a tanulók valamint a szülők között a nevelési tartalmak alakítása vonatkozásában a folyamatos érintkezés lehetőségeit megteremteni (szülői értekezletek, fogadóórák);
- a hatékony kapcsolattartás, továbbá a közösségformálás és -fejlesztés céljait szolgáló pedagógusképzési formákat az anyagi lehetőségeknek megfelelően kezeli a továbbképzési és beiskolázási tervek kialakításánál.

A szülők (gondviselők) annak érdekében, hogy:

- mindenkor bizalommal fordulhassanak véleményeikkel, javaslataikkal vagy problémáikkal a pedagógusokhoz;
- kapjanak támogatást az iskolától problémáik megoldásához;
- együttműködhetnek a pedagógusokkal gyermekük nevelésében.

Az intézmény feladata:

- partnerközpontú hálózat kiépítése a szülőkkel, az érintettek neveléssel kapcsolatos kérdések megvitatásának folyamatába való minél szélesebb körű bevonásával;
- megteremteni annak a lehetőségét, hogy az iskola pedagógusai a tanulókkal kapcsolatos tapasztalatokat megosszák a szülőkkel;
- a szülőkkel való találkozás alkalmával a családi nevelés és a gyermek pozitívumait erősíteni, őszinte légkört kialakítani, hogy a szülő elmondhassa a véleményét;
- a szülők bevonása az intézmény különféle programjaiba
  - a. A tanulói közösségek tevékenységének megszervezése Ennek keretében: A tanulói közösségeket irányító pedagógusok legfontosabb feladata, a közösségek tevékenységének tudatos tervezése és folyamatos megszervezése, hiszen a tanulói közösség által történő közvetett nevelés csak akkor érvényesülhet, ha a tanulók a közösség által szervezett tevékenységekbe bekapcsolódnak, azokban aktívan részt vesznek, és ott a közösségi együttéléshez szükséges magatartáshoz és viselkedési formákhoz tapasztalatokat gyűjthetnek.
  - b. Az iskolai közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása.

Ennek keretében: A tanulói közösségre jellemző, az összetartozást erősítő erkölcsi, viselkedési normák, formai keretek és tevékenységek rendszeressé válásának kialakítása, ápolása.

3.8.3. KAPCSOLAT KÜLSŐ SZERVEKKEL

Az iskolai munka megfelelő szintű irányításának érdekében és az eredményes oktató, nevelőmunka érdekében az iskola rendszeres munkakapcsolatot tart fenn a következő intézményekkel, szervezetekkel:

- Fenntartóval (Montessori Stúdió Alapítvány)
- Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI)
- Oktatási Hivatal (OH)
- Magyarországi Montessori Egyesület (MME)

Az iskola kapcsolatrendszerében a legfontosabb helyet a Magyarországi Montessori Egyesület (MME) foglalja el. A Montessori módszer alkalmazása nevelő-oktató munkánk során megkívánja, hogy rendszeres előadásokon, gyakorlati képzéseken, bemutató foglalkozásokon, hospitáláson vegyenek részt pedagógusaink. Az Egyesület szakmai tanácsadással is segíti mindennapi munkánkat. Intézményeink közös rendezvényeket szervez, ahol minden érdeklődő bepillantást nyerhet a módszer gyermekközpontúságába.

- Fővárosi Pedagógiai Intézettel (FÜPI)
- Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI)
- Alapítványi és Magániskolák Egyesületével (AME)
- Pesterzsébeti Polgármesteri Hivatal
- Pesterzsébeti Polgármesteri Hivatal Egészségügyi Szociális és Gyermekvédelmi Osztály valamint az Oktatási, Kulturális és Sport Osztály
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottságok

Az iskolát a külső kapcsolatokban az igazgató és helyettese képviseli. Az igazgatóhelyettes a vezetői feladatmegosztás szerint tart kapcsolatot a külső szervezetekkel.

3.8.4. KAPCSOLAT MÁS INTÉZMÉNYEKSEL

- Nevelési Tanácsadókkal
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottságok
- Kerületi és Területi Családsegítő Központok
- Iskolaorvos, védőnő, fogorvos
- Tanuszoda
- Jégcsarnok
- Civil szervezetek
- Felsőoktatási intézmények pedagógus és gyógypedagógus karai.

Kiemelten:

- ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar (ELTE-BGGYK)
- ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar (ELTE-PPK) – Montessori pedagógus képzés
  - A Maria Montessori által kifejlesztett módszert alkalmazó iskolánk nyitott az ország minden tanárképző intézménye felé, hogy egyetemi illetve főiskolai hallgatók a tanítási gyakorlatukat csoportjainkban tölthessék, illetve szakdolgozataikhoz és diplomamunkájuk elkészítéséhez maximális segítséget tudunk biztosítani mind elméleti, mind pedig gyakorlati téren.
  - (Segítségünket, lehetőségeinket újra jelezzük a fent említett intézményeknek.)
- Rendszeresen fogadunk iskolánkban fővárosi és vidéki iskolákban gyakorló pedagógusokat, akiknek módszertani bemutatókat tartunk, és megismertetjük őket képzési módszerünkkel.
- Felkérésekre vállaljuk kihelyezett módszertani előadások, gyakorlati foglalkozások vezetését, valamint Montessori-eszközök használatának bemutatását.
- Nagy súlyt helyezünk arra, hogy minden pályázati lehetőséget kihasználjunk. Ennek, az anyagi lehetőségeink javításán túl, az a célja, hogy a pályázatok által növeljük intézményünk innovációs tevékenységét, megismerjük más országokban Montessori-módszerrel működő iskolák pedagógiai, szakmai tevékenységét.
- Kapcsolatrendszerünkbe be szeretnénk vezetni a diákcsera keretén belül zajló más országok, nyelvtérületek megismerését. Ez a lehetőség nagymértékben segíti és gyorsítja azt a tanulási folyamatot, amelynek során a résztvevők hétköznapi szituációkban, valós élethelyzetekben tehetik próbára és mélyíthetik el nyelvtudásukat (Németország, Hollandia, Anglia, Olaszország).

A csereprogram lehetőséget nyújtana arra, hogy a résztvevő diákok tapasztalatot szerezzenek hasonló korú, de más nyelvű és kultúrájú fiatalokkal való kommunikációban. Ez a személyiségfejlesztő hatás kiterjed magatartásukra, együttműködő képességükre.

3.8.5. SZÜLŐKKEL VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS, KAPCSOLATTARTÁS FORMÁI

Az értékközvetítésben a szülők a legfontosabb partnereink.

A szülőkkel fenntartott kapcsolatunkban a legfontosabbak:

- megismertetni őket az általunk elsődleges fontosságúnak tekintett értékekkel,
- segíteni a különféle foglalkozások, szakmák bemutatását, megismertetését.

A tanulók egyéni haladásával kapcsolatban tájékoztatásra az alábbi fórumok szolgálnak:

- szülői értekezlet (évente 2 alkalommal, ill. rendkívüli esetben);
- fogadó órák (évi 2 alkalommal);
- külön behívás esetén;
- e-Napló rendszeren keresztül.

3.9. TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI

Ha a tanuló bármely évfolyamon bármely tantárgyból szerez „elégtelen” osztályzatot, a következő tanévet megelőző augusztus hónapban javítóvizsgát tehet függetlenül a tantárgyak számától.

A magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozóvizsgát kell tennie, ha:

- az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól;
- az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse;
- az általános műveltséget megalapozó szakaszban egy tanítási évben 250 óránál többet mulaszt.

Ha a tanuló a tanítási év végén nem osztályozható, tanulmányait évfolyamismétléssel folytathatja.

A 250 óránál többet mulasztott tanulók és a magántanulók esetében az osztályozó vizsga tantárgyai a következők:

- minden évfolyamon a helyi tantervben szereplő összes tantárgy.

A tanulmányok alatti vizsgák (a továbbiakban: vizsga) a következők:

- a. javítóvizsga
- b. osztályozó vizsga
- c. különbözeti vizsga
- d. pótló vizsga

A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos intézményi eljárásrend

- A vizsgát a tanév helyi rendjében meghatározott időszakban (vizsgaidőszak) lehet tenni, azzal, hogy az igazgató ettől eltérő időpontot is kijelölhet.
- A vizsga időpontjait az igazgató jelöli ki, melyet a faliújságokon, az e-naplóban valamint az intézmény honlapján közzétesz.
- A vizsga időpontjáról (év, hónap, nap, óra) és helyszínéről (cím, épület, terem száma) a vizsgázó, illetőleg a kiskorú tanuló esetén a szülő (gondviselő) minimum a vizsga kezdete előtt 10 nappal értesítést kap.
- Egy vizsgaidőszakban legfeljebb két évfolyam tananyagából tehető vizsga. Három évfolyam anyagából csak rendkívül indokolt esetben igazgatói engedéllyel lehet vizsgázni.
- Az osztályozó vizsga napján a tanuló mentesül a tanórák látogatásának kötelezettsége alól.
- A vizsga követelményeit az iskola helyi tantárgyi tantervében foglaltak határozzák meg. A tantervi követelmények az iskola honlapján folyamatosan megtekinthetők.
- A vizsgakötelezettség a tanulónak az évfolyam követelményeiben megállapított valamennyi tantárgyra vonatkozhat. Ez alól felmentést csak a szakértői bizottság szakvéleményében foglaltak alapján, az igazgató adhat engedélyt.

Vizsgaforma, vizsgarészek

- szóbeli vizsga;
- írásbeli vizsga

A tanulmányok alatti vizsgák különös – eljárási - szabályai

- Az írásbeli vizsga időtartama – a szakvélemény alapján ettől eltérést lehetővé tevő esetek kivételével – tantárgyanként és évfolyamonként 45 perc, magyar nyelv és irodalom tantárgyból 60 perc.
- A szóbeli vizsgát az iskola szakos tanáraiból az igazgató által kijelölt vizsgabizottság előtt kell megtartani.
- Az elnöki teendőket az igazgató vagy a megbízottja látja el.
- A vizsgán az elnökön és a kérdező tanáron kívül még egy vizsgabizottsági tagnak jelen kell lennie (3 fő).
- A tanulónak a szóbeli vizsgán kihúzott tétel (ami több feladatból állhat) kidolgozására legalább 20 percet kell biztosítani, kivéve a 1. pontban tett kivételt.
- A szóbeli feleletek maximális időtartama 15 perc. Ha a tanuló a feladatát nem tudja megoldani, teljes tájékozatlanságot árul el, az elnök egy alkalommal póttételt húzhat vele. Erre is 20 perc a felkészülési idő, valamint 15 perc a felelet időtartama.
- A vizsgázó osztályzatát a két felelet százalékos átlaga alapján kell megállapítani.
- Azt a vizsgázót, aki akár az írásbeli, akár a szóbeli vizsgán figyelmeztetés ellenére meg nem megegyezett eszközt használ, az igazgató a vizsga folytatásától eltilthatja, a vizsgaeredménye: elégtelen. Az indokolatlanul félbehagyott vizsgát úgy kell tekinteni, mint ami nem sikerült. Az önhibán kívüli, indokolt vizsgamegszakítás esetén, módot kell adni, annak megismétlésére.
- A szabályosan megtartott vizsga nem ismételtető meg.
- A vizsgáról jegyzőkönyv készül az elnök, a jegyző és a tagok aláírásával, melyet az iskola irattárában a jogszabályban meghatározott ideig kell őrizni.
- A jegyzőkönyv vezetéséért és hitelességéért a vizsgabizottság elnöke felel.
- A jegyzőkönyvben minden vizsgázót külön jegyzőkönyv nyomtatványon kell jegyezni.
- A jegyzőkönyv melléklete a vizsgázó írásbeli dolgozata és feladatlapja, valamint a diák szóbeli felkészülés alatti jegyzetei. Az írásbeli feladatlapot és jegyzetelés (vázlatkészítés) céljára kapott papírlapot az iskola hosszú bélyegzőjével el kell látni. A tanuló és a szülő kérésre, egyeztetett időpontban a vizsgaelnök jelenlétében a vizsgadokumentumokba betekinthez, írásos megjegyzést fűzhet az értékeléshez, melyet jegyzőkönyvbe kell venni.
- Az írásbeli dolgozatot a szaktanár piros tollal javítja, a hibák megjelölésével értékeli és aláírásával látja el. A javítás téves bejegyzéseit látható módon szignálva kell eszközölni.
- A vizsga eredményét a törzslapba és a bizonyítványba a jogszabályban meghatározott záradékokkal be kell vezetni.
- Az vizsgaeredmény kihirdetésének legkésőbb a vizsgát, több vizsga esetén a legutóbb teljesített vizsgát követő második munkanapon meg kell történnie.

3.9.1. ÉRETTSÉGI VIZSGA

Az érettségi vizsgák két részből állnak, az írásbeli és a szóbeli lebonyolítása a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően történik.

Érettségi vizsgán a vizsgázónak –középszinten – legalább öt vizsgatárgyból kell vizsgát tennie.

Kötelező vizsgatárgyak:

- magyar nyelv és irodalom,
- matematika,
- történelem,
- idegen nyelv,
- a tanuló által választott tantárgy.

A tanuló a pedagógia programban foglaltak alapján jelentkezhet középszintű és emelt szintű érettségire is.

A középiskola elvégzését közvetlenül követő érettségi vizsgaidőszakban az érettségi vizsgák megkezdésének feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása, kivéve:

- a. azon sajátos nevelési igényű tanulókat, akiket a szakértői bizottság javaslata alapján a közösségi szolgálat alól az igazgató határozatban mentesített.

3.10. A FELVÉTEL ÉS AZ ÁTVÉTEL SZABÁLYAI

3.10.1. BEIRATKOZÁS AZ ELSŐ ÉVFOLYAMRA

- A beiskolázási eljárás, amelynek során a jelentkezők közül kiválasztjuk a felvehető létszámot, két részből áll.
- A családok (szülők és gyermekük) rövid bemutatkozó beszélgetésen ismerkednek meg az igazgatóval és a tanítóval.
- A gyerekek óvodai foglalkozások keretében megismerkednek az iskolában folyó tevékenységekkel. A foglalkozásokat tanítók irányítják. A beszélgetések és a foglalkozások megfigyelése közben szerzett tapasztalatok alapján, a tanítók véleményének meghallgatása után dönt az igazgató a felvételtől.

3.10.2. BEIRATKOZÁS A GIMNÁZIUMBA

Azok a tanulók, akik intézményünkben sikeresen elvégzik a 8. osztályt, tanulmányi eredményük, szorgalmuk, magatartásuk alapján a tantestület döntése szerint iskolánkban folytathatják tanulmányaikat a 9. osztályban.

Lehetőség van más iskolában végzett 8. osztályos tanulók felvétele is. Ők a középiskolai továbbtanulás szabályai szerint jelentkezhetnek iskolánkba. Nyílt napokon betekinhetnek intézményünkben folyó munkába. Majd a felvételi eljárás keretén belül felvételi beszélgetésre kerül sor, melynek pontos idejéről levélben értesítjük a diákok és szüleiket. Ennek során a következőket figyeljük:

- Szókincs, választékos, érthető beszéd.
- Kerek mondatok, egyértelmű válaszok.
- Kreativitás.
- Általános műveltség szintje.
- Problémamegoldó képesség foka.
- Érdeklődés, hobbi.

A felvételiző diák teljesítményéről a tanár feljegyzést készít, mely alapján az igazgatóval és az igazgatóhelyettesel összeállítják a felvehető tanulók listáját. Az eredménylistán minden felvételiző gyermek neve szerepel, de a felvehető tanulók névsorát az Országos Felvételi Központ állapítja meg.

3.10.3. ÁTVÉTEL NEM KEZDŐ ÉVFOLYAMRA

A tanév megkezdése utáni időszakban jelentkező tanulók (1-12 évfolyam) akkor kerülhetnek be intézményünkbe, ha

- az adott évfolyamon van hely;
- az osztályban tanító tanárok közössége tudásukat az osztály szintjéhez képest megfelelőnek találja.

3.11. AZ ELSŐSEGÉLY-NYÚJTÁSI ALAPISMERETEK ELSAJÁTÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS ISKOLAI TERV

Az elsősegély azonnali segítségnyújtás vagy beavatkozás, amelyet a sérült kap valamely sérülésére vagy hirtelen egészségkárosodása miatt, a mentők, orvos vagy más személy megérkezése előtt.

Az elsősegélynyújtás képessége tudáson, gyakorláson és tapasztalaton alapul. Egy elsősegély tanfolyam nagyban növeli az önbizalmat és cselekvőképességet.

Az ott kapott alapos felkészítés segít uralkodni az érzelmeken, és sok nehéz helyzetben átsegíthet. Az iskolai balesetek számának utóbbi időben való növekedése, valamint a sérültek szakszerű ellátása, megkívánja, hogy az iskolai oktatásban nagyobb hangsúlyt kapjon az elsősegélynyújtás. Lehetőség van egészségtan, osztályfőnöki, biológia órákon, szakkörökön az ismeretek elsajátítására.

Jó alkalmat teremtenek az iskolai egészségnapok arra, hogy a tanulócsoporthoz előtt szemléltető elsősegélynyújtó ismeretanyag legyen bemutatva.

Minden osztály számára fontos, hogy az iskola megfelelő számú elsősegélynyújtó ládával rendelkezzen, melyet nemcsak a mindennapok, de a kirándulások, és egyéb rendezvények alkalmával is tudnak használni.

- Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók:
  - ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát;
  - ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat;
  - ismerjék fel a vészhelyzeteket;
  - tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit;
  - sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegélynyújtási módokat;
  - ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével;

- sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.
- Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos kiemelt feladatok:
  - a tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek elsősegélynyújtási alapismeretek területén;
  - a tanulóknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük elsősegélynyújtás alapismereteit;
  - a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten - tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások keretében – foglalkoznak az elsősegélynyújtással kapcsolatos legfontosabb alapismeretekkel.
- Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok megvalósításának elősegítése érdekében:
  - az iskola kapcsolatot épít ki az Országos Mentőszolgálattal, Máltai Mentőszolgálattal, Magyar Ifjúsági Vöröskereszttel;
  - támogatjuk a pedagógusok elsősegélynyújtási ismeretekkel foglalkozó tovább-képzésekre való jelentkezését.
- Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítását elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják:
  - a helyi tantervben szereplő tantárgyak tananyagaihoz kapcsolódó alábbi ismeretek:

Tantárgy	Elsősegély-nyújtási alapismeretek
Biológia	- rovarcsípések - légúti akadály - artériás és ütőeres vérzés - komplex újraélesztés
Kémia	- mérgezések - vegyszer okozta sérülések - savmarás - égési sérülések - forrázás - szénmonoxid mérgezés
Fizika	- égési sérülések - forrázás
Testnevelés	- magasból esés

- – az ötödik – nyolcadik évfolyamon az osztályfőnöki órák tanóráin feldolgozott elsősegélynyújtási ismeretek: teendők közlekedési baleset esetén, segítségnyújtás balesetknél; a mentőszolgálat felépítése és működése; a mentők hívásának helyes módja; valamint az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségének igénybe vétele az ötödik – nyolcadik évfolyamon egy-egy osztályfőnöki óra megtartásában az elsősegélynyújtási alapismeretekkel kapcsolatosan.
- Az egészségnevelést szolgáló egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások:
  - szakkörök (Ifjúsági Vöröskereszt, elsősegély-nyújtó);
  - minden évben egy alkalommal elsősegélynyújtási bemutatót szervezünk a tanulóknak az Országos Mentőszolgálat, a Magyar Ifjúsági Vöröskereszt vagy a Máltai Mentőszolgálat bevonásával;
  - évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegélynyújtással foglalkozó projektnap (téma nap) szervezése az alsó és a felső tagozatos tanulók számára.

4. HELYI TANTERV

4.1. A VÁLASZTOTT KERETTANTERV MEGNEVEZÉSE, JELLEMZŐI

A választott kerettanterv tantárgyait és kötelező minimális óraszámait az alábbi táblázatok tartalmazzák.

4.1.1. ÓRATERV A KERETTANTERVEKHEZ – 1–4. ÉVFOLYAM

Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	6
Idegen nyelvek				2
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	1	1	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	3	3
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27

4.1.2. ÓRATERV A KERETTANTERVEKHEZ – 5–8. ÉVFOLYAM

Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	4
Idegen nyelvek	3	3	3	3
Matematika	4	3	3	3
Erkölcstan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Természetismeret	2	2		
Fizika			2	1
Kémia			1	2
Biológia-egészségtan			2	1
Földrajz			1	2
Ének-zene	1	1	1	1
Dráma és tánc/Hon- és népismeret	1			
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Informatika		1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	3	3	3
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31

4.1.3. ÓRATERV A KERETTANTERVEKHEZ – 9-12. ÉVFOLYAM, NAPPALI TAGOZAT

Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
I. idegen nyelv	3	3	3	3
II. idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	3	3
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	3	3
Étika			1	
Biológia – egészségtan		2	2	2
Fizika	2	2	2	
Kémia	2	2		
Földrajz	2	2		
Ének-zene	1	1		
Vizuális kultúra	1	1		
Dráma és tánc/Mozgóképkultúra és médiaismeret*	1			
Művészetek**			2	2
Informatika	1	1		
Technika, életvitel és gyakorlat				1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	4	4	6	8
Rendelkezésre álló órakeret	35	36	35	35

* A két tantárgy valamelyikének választása kötelező.

**11–12. évfolyamon a négy művészeti tárgy (Ének-zene, Vizuális kultúra, Dráma és tánc, Mozgóképkultúra és médiaismeret) kerettanterveiből szabadon választhatóan tölthető fel a Művészetek órakerete.

A kerettantervek közül az alábbiakat alkalmazzuk:

Tantárgy megnevezése	1-4.	5-8.	9-12.
Magyar nyelv és irodalom	-	A	A
Fizika	-	A	A
Kémia	-	B	B
Biológia-egészségtan	-	A	A
Ének-zene	A	A	A

4.2. A VÁLASZTOTT KERETTANTERV FELETTI ÓRASZÁM

A választott kerettantervek óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

4.2.1. ÓRATERV A HELYI TANTERVHEZ – 1–4. ÉVFOLYAM

Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	8	8	7	8
Idegen nyelvek	1	1	2	2
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan	1	1	1	1

Környezetismeret	1	1	1	2
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezett órakeret	0	0	0	0
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27

4.2.2. ÓRATERV A HELYI TANTERVHEZ – 5–8. ÉVFOLYAM

Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3+1	4
Idegen nyelvek	3	3	3	3
Matematika	4	3 +1	3	3
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Természetismeret	2	2		
Fizika			1,5	1,5
Kémia			1,5	1,5
Biológia-egészségtan			1,5	1,5
Egészségtan				1
Földrajz			1,5	1,5
Ének-zene	1	1	1	1
Hon- és népismeret	1	1		
Rajz	1	1	1	1
Mozgókép- és médiaismeretek				1
Informatika	0+1	0+1	0+1	1+1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	0+1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Kompetencia			1	2
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Szabadon tervezett órakeret	2	2	2	0
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31

4.2.3. ÓRATERV A HELYI TANTERVHEZ – 9–12. ÉVFOLYAM, NAPPALI GIMNÁZIUM

Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
I. idegen nyelv	3	3	3	3
II. idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	3	3+2
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	3	3
Etika			1	
Biológia – egészségtan		2	2	2
Fizika	2	2	2	
Kémia	2	2		
Földrajz	2	2		
Ének-zene	1	1		
Rajz	1	1		

Dráma és tánc	1			
Mozgóképkultúra és médiaismeretek			1	1
Informatika	2	2		
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Gazdasági alapismeretek	1	1	1	1
Filozófia				1
Kompetencia	1	1		
Művészeti ismeretek			1	1
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	1	1	5	5
Rendelkezésre álló órakeret	35	36	35	35

4.3. AZ ISKOLÁBAN TANÍTOTT KÖTELEZŐ, KÖTELEZŐEN VÁLASZTANDÓ VAGY SZABADON VÁLASZTHATÓ TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK MEGNEVEZÉSE, ÓRASZÁMAI

Iskolánk helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei teljes egészében megegyeznek az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben meghatározott tananyaggal és követelményekkel (NAT).

Gimnázium 9. osztályában első idegen nyelv az angol, választható második idegen nyelv: német/olasz.

4.4. A VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, TOVÁBBÁ EZEK ESETÉBEN A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI

Gimnáziumunkban 11. és 12. évfolyamon fakultációs tantárgyak választhatók: magyar nyelv és irodalom, angol, német, olasz, biológia, földrajz, mozgókép és médiaismeretek, informatika heti 1 illetve 2 órában. A fakultációs tantárgyak közül minimum kettőt kötelező választani, maximum 4 választható.

A nagykorú tanuló vagy a tanuló szülője az megelőző tanév május 15-ig választhat a felsorolt tantárgyak közül. Ez a választás a tanulmányi idő végéig tart.

Amennyiben valamilyen oknál fogva a nagykorú tanuló vagy a szülő e választását felülbírálja és élni kíván változtatási jogával, úgy ezt írásban kezdeményezheti a jelentkezési határidő lejárati napja után 10. napig a jogszabályi előírások alapján. Az iskola vezetősége a tanulót nevelő-oktató pedagógusok véleményének kikérésével hozza meg a döntését, melynek feltétele a különbözeti vizsga letétele. A különbözeti vizsga a követelmények optimumszintjét kéri számon.

Iskolánkban a szabadon tervezhető órakeret terhére a kötelező tantárgyak óraszámát növeltük meg azzal a céllal, hogy e tárgyakból a készségfejlesztésre, az ismeretek gyakorlására több idő jusson. Az 5-10. osztályokban az angol nyelv oktatása esetében a heti óraszám 2 órával növelése a képességek és készségek magasabb szintre való emelése céljából valósul meg. A 11-12. osztályban a többletórák egy részét az emelt és középszintű érettségire való felkészítésre fordítjuk.

Szabadon tervezhető órakeret felhasználása	Melyik tantárgy óraszama lett megnövelve a szabadon tervezhető órák óraszámából?	Hány órával lett megnövelve a szabadon tervezhető órák óraszámából?
5-8. évfolyam	angol nyelv, kompetencia	2 +1óra
9-10. évfolyam	angol nyelv, kompetencia	2+1 óra
11-12. évfolyam	angol fakultáció	2 óra
11-12. évfolyam	2. idegen nyelv fakultáció (német/olasz)	2 óra
11-12. évfolyam	magyar nyelv és irodalom	2 óra
11-12. évfolyam	földrajz	2 óra
11-12. évfolyam	biológia	2 óra
11-12. évfolyam	mozgóképek és médiaismeretek	2 óra
11-12. évfolyam	informatika	2 óra
11-12. évfolyam	kémia	1 óra
11-12. évfolyam	fizika	1 óra
5-11. évfolyam	szakköri foglalkozás	1 óra
5-8. évfolyam	tömegsport	1 óra
9-12. évfolyam	tömegsport	1 óra

A szabadon tervezhető többletórák megtanítandó és elsajátítandó tananyagát az egyes tantárgyak helyi tantervénel lehet megtalálni.

4.5. A CSOPORTBONTÁSOK ÉS AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI

A gyermekekből kiindulva Montessori arra a következtetésre jutott, hogy a külön- böző csoportokat a fejlődési fázisoknak megfelelően ossza be, ami életkori integrációt eredményezett a 2-12 éves gyermekek vonatkozásában. Természetesen nem kizárólag az életkor szerinti integrációra kell gondolnunk, hanem ide tartozik a képességek szerinti, a társadalmi-szociális természetű integráció is. Ennek a csoportbeosztásnak az eredménye, hogy a gyerekek otthon érzik magukat ezeken a szinteken, fejlődésüket ösztönzi a fiatalabbak és a nagyobbak, a gyengébbek és a tehetségesebbek közti kölcsönös egymásra hatás. Az egyes csoportokon belül lehetőség nyílik spontán kis- csoportok alakulására, mind az egyidős, mind a különböző korú gyerekek között.

Mindezek figyelembevételével a következő csoportokat alkotjuk:

- Alsó elemi csoport (1-4. oszt.)
- 5.-12. évfolyamok tanulói hagyományos osztálybeosztás alapján (külön osztályok) alkotnak tanulói közösséget.
- Gimnáziumunkban a választható 2. idegennyelvi csoportok tudásszint alapján lettek kialakítva (3-3 csoport)
- A közép- és emelt szintű érettségire való felkészítést a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI-rendelet 13–15. §-ai szerint szervezzük meg.
- Érettségi felkészítést a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő tárgyakból indítunk: magyar nyelv és irodalom, angol nyelv, német nyelv, mozgókép- és médiaismeretek, biológia, földrajz, informatika
- A csoportok szervezésénél irányadó a 2011. évi CXCV. törvény 6. melléklete, mely a gyermekek, tanulók finanszírozott heti foglalkoztatási időkeretét tartalmazza.

4.6. A NEM KÖTELEZŐ (VÁLASZTHATÓ) TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK MEGTANÍTANDÓ ÉS ELSAJÁTÍTANDÓ TANANYAGA

Választható tantárgyak:

- angol fakultáció heti 2 óra
- német fakultáció heti 2 óra
- mozgókép és média ismeretek fakultáció heti 1 óra
- földrajz fakultáció heti 1 óra
- biológia fakultáció heti 1 óra
- informatika fakultáció heti 1 óra
- az adott tanévben meghirdetett szakörök közül választhatnak a diákok heti 1 órában

A választható tárgyak esetén a tanulók aláírásukkal erősítik meg választásukat, és tudomásul veszik, hogy az értékelés, a mulasztás, továbbá a magasabb évfolyamra lépés tekintetében úgy kell tekinteni, mintha kötelező tanórai foglalkozás lenne.

4.7. AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI

Iskolánkban a nevelő- oktató munka során a pedagógusok elsősorban olyan nyom- tatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, amelyeket a közoktatási miniszter hivatalosan tankönyvvé nyilvánított. A nyomtatott taneszközökön túl egyes tantárgynál egyéb eszközökre is szükség van (testnevelés, rajz, technika stb.)

Az egyes évfolyamokon a különféle tananyagok feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a tanárok határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján, ár, minőség és típus nélkül. Tanév közben ezen változtatni nem lehet. A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt tájékoztatjuk. A nyomtatott taneszközök beszerzése a tanév kezdetére az iskola szervezésében történik.

A taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat vesszük figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül is használhatóak;
- a taneszközök kiválasztásában lehetőség szerint az állandóságra törekszünk;

- az iskola arra törekszik, hogy minél több segédkönyv, segédeszköz álljon a tanulók rendelkezésére a könyvtárban, hogy a differenciált foglalkoztatáshoz, a felzárkóztatáshoz, a tehetséggondozáshoz tanáraink a könyvtárat minél szakszerűbben tudják használni;
- növeljük a könyvtár állományában már meglévő tartós tankönyvek és nyomtatott segédeszközök számát, hogy a rászoruló, szociálisan hátrányos helyzetű tanulók kölcsönözni tudják.

4.8. A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK MÓDJA

Heti 5 testnevelés órát tartunk minden évfolyamon. Heti kettő testnevelés óráról adható felmentés a tantestület döntése alapján azoknak a tanítványainknak, akik heti rendszerességgel igazoltan sportolnak valamely iskolán kívüli sportkörben, egyesületben. Egyénileg követjük minden olyan tanítványunk külső szakosztályban történő rendszeres sportolását. Amennyiben a rendszeresség megszakad, azonnali hatállyal visszaléptetjük a heti öt óras rendszerbe.

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvényben meghatározottak szerint szervezzük meg.

27. § (11) Az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban, azokban az osztályokban, amelyekben közismereti oktatás is folyik, azokon a tanítási napokon, amelyeken közismereti vagy szakmai elméleti oktatás is folyik, megszervezi a mindennapos testnevelést legalább napi egy testnevelés óra keretében, amelyből legfeljebb heti két óra

- a kerettanterv testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott oktatásszervezési formákkal, műveltségterületi oktatással,
- iskolai sportkörben való sportolással,
- versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján sportoló tanuló kérelme alapján a tanévre érvényes versenyengedélye és a sportszervezete által kiállított igazolás birtokában a sportszervezet keretei között szervezett edzéssel váltható ki.

A testnevelésóra keretében megvalósított úszásoktatást a Pesterzsébeten található uszodában valósítjuk meg, ezért heti egy alkalommal két testnevelésórát egy tanítási napon összevonva tartunk.

Az 1-4. csoportban a testnevelés órák terhére heti 1 órában néptánc órát tartunk.

4.9. ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK

Az érettségi vizsgán a tanulóknak öt – négy kötelező és legalább egy általa választott vizsgatárgyból kell – legalább középszinten – vizsgát tennie. A vizsgázó a kötelezően választott vizsgatárgy mellett további vizsgatárgyakat választhat (szabadon választott vizsgatárgyak).

A középszintű érettségi vizsgatárgyai:

Kötelező vizsgatárgyak:

- Magyar nyelv és irodalom,
- Történelem,
- Matematika,
- Idegen nyelv,
- Kötelezően választható vizsgatárgyak a tantárgyi kínálatból.

Kötelezően választható vizsgatárgyak:

- Angol nyelv
- Biológia
- Ének-zene
- Fizika
- Földrajz
- Informatika
- Kémia
- Mozgóképkultúra és médiaismeret
- Művészettörténet
- Német nyelv
- Olasz nyelv
- Vizuális kultúra

Az érettségi vizsgára a középszintű tételsorokat az alábbi jogszabályok szerint állítjuk össze:

- 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról,
- 40/2002. (V. 24.) OM-rendelet az érettségi vizsga részletes követelményeiről.

4.10. A TANULÓ TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

4.10.1. AZ ELLENŐRZÉS FELADATA ÉS CÉLJA

Az ellenőrzés feladata, hogy adatokat, tényeket tárjon fel az intézményben folyó tevékenységekről, illetve a tevékenységek által elért eredményekről.

Az ellenőrzés célja, hogy a feltárt adatok, tények alapján olyan intézkedéseket lehessen hozni, amelyekkel az esetleges hibák, problémák kijavíthatóak. Ehhez kapcsolódik az értékelés, amely az ellenőrzés eredményeinek elemzését jelenti.

Az ellenőrzés a Montessori iskolában nem kizárólag a pedagógus feladata. A taneszközöknek lehetőséget kell nyújtani az önellenőrzésre, a hibák önálló korrigálására és az önértékelésre. A diák tehát a rendelkezésre bocsátott eszközökkel dolgozik, saját magát ellenőrzi, és ha szükséges, javítja. Amennyiben nem érti a hiba okát, utánanéző szakkönyvekben, vagy kéri a társa vagy a pedagógus segítségét.

A pedagógus is állandóan ellenőriz. Ez a szisztematikus megfigyelés, amit nem kívülállóként, hanem egy, az eseményekben aktívan résztvevő személyként végez. A közös munka folyamatában a pedagógus folyamatosan érzékeli a gyerek fejlődési ütemét és szintjét. Így megvalósul a normatív és tapasztalati irányítás egyensúlya a tanulásszervezésben. A megfigyelés eredményeit feljegyzi az adott gyerekről készített adminisztrációjában (fejlődési lap) és az elkövetkezendő időszakban a feladatok, tevékenységek megajánlásánál ezekre támaszkodik. A megfigyelés nem időszakosan, hanem állandóan zajlik, tehát nem elsősorban az egyes időszakok teljesítményeit térképezi fel, hanem kiterjed az egész személyiség fejlesztésére, annak különböző megnyilvánulásaira, így a tanulási szokásokra, a haladási ütemre, az ebben mutatkozó esetleges nehézségekre, zavarokra. Mindez naprakész információkat nyújt az adott gyerek fejlettségéről, a kognitív (tantárgyi), az affektív (neveltségi) és pszichomotoros (tevékenységi) követelmények megvalósulása folyamatában. Mindezek következtében a hagyományos értelembe vett beszámoltatás és számonkérés (feleltetés, felmérők írása) nem jellemző ellenőrzési forma.

A Montessori oktatási forma sajátos szervezésből fakadóan minden gyerek az általa választott és vállalt feladatok megszervezéséért és elvégzéséért felelősséggel tartozik. Az alsó tagozatban naponta beszámol annak sikeres, és esetleg sikertelen végrehajtásáról. Az önálló tanulás folyamatában minden feladat megoldását a gyerek önellenőrzése követi. Ez a pozitív vagy negatív megerősítés forrása és hozzájárul az önellenőrzés kialakulásához. Szükséges viszont a helyes tanulási technika és a szervezés önálló irányításának kialakítása, megerősítése, illetve korrekciója az egyes tanulóknál.

- Fajtái
  - szóbeli beszámoló
  - házi feladat, füzetvezetés ellenőrzése, írásbeli számonkérési formák:
  - írásbeli felelet (egy anyagrészből),
  - beadandó (nagyobb elmélyülést igénylő házi dolgozat)
  - dolgozat (előző órán bejelentett, kisebb anyagrészből),
  - témazáró dolgozat (legalább egy héttel korábban bejelentett, összefoglalással előkészített, teljes témakört felölelő).
  - a tanuló produktumának (pl.: rajz, technika órán előállított tárgy, testneveléssel összefüggő mozgásforma előadása) ellenőrzése.
- Funkciói
  - folyamatos munkára készíti a tanulókat,
  - folyamatos visszajelzést ad a tanárnak az egyes tanulók, illetve az egész csoport (osztály) adott anyagrészből elért tudásszintjéről,
  - a tanulók reális önértékelésének, következőképpen a reális pályaválasztáshoz vezető út megtalálásának eszköze.

4.10.2. ÉRTÉKELÉS

A tanuló tevékenységének értéke magában a tevékenységben rejlik, beleértve annak esetleg hibás produktumát is. A hibák segítségével a pedagógus bepillantást nyerhet a tanulási folyamatba, levonhat olyan következtetést, hogy túl magasra tette a mércét (lásd diagnosztikus értékelés).

- A javítás, korrigálás akkor helyénvaló, ha ezzel felhívja a diák figyelmét, hogy másképp közelítsen a dologhoz (lásd: formatív értékelés). Mindezek legfontosabb következményének az önértékelő képes-

ség kialakítását tekinthetjük, mely a szemé-lyiségfejlődés szerves részét képezi. A folyamatos megfigyelés lehetőséget biztosít a diagnosztikus (feltáró) és a formatív (tanulási folyamatot fejlesztő) értékelés megvalósításához.

A számonkérésnek, a tanulói teljesítmény értékelésének, minősítésének követelményei

- Számon kérni csak olyan ismeretet szabad, amelyet megtanítottunk, illetve amelyhez a tanuló tanára vezetésével (irányításával) hozzájutott.
- A számonkérésnek mindig a tanuló tudására (és nem tudásának hiányosságaira) kell irányulnia. A hiányosságok feltárásának célja a további ismeretszerzés, illetve a hiányosságok pótlásának segítése.
- Lehetőséget kell adni a tanulónak a számonkérés során feltárt hiányosságok pótlására, hibák javítására.
- A tanuló teljesítményét mindenkor korrekt módon, az elvárás–képesség–teljesítmény egységében kell értékelni.
- Az értékelés és minősítés során arra kell törekedni, hogy az érdemjegy vagy szóveges minősítés mindenkor a tanuló teljesítményét tükrözze (és ne az osztályban, csoportban kialakult tudásbeli rangsorban elfoglalt helyét).
- A tanulói teljesítmény értékelésekor a pozitív motiváció, a képességeknek a meg-erősítés útján történő fejlesztése az irányadó elv.

4.10.2.1. AZ ÉRTÉKELÉS SPECIALITÁSAI AZ ALSÓ TAGOZATON.

Az alsó tagozaton a szóveges értékelés célja az, hogy a szülők pontos képet kapjanak gyermekük képességeinek és készségeinek fejlődéséről.

A személyre szóló írásbeli értékeléseket negyedévenként készítik a tanítónők (november, január, április, június).

- Az értékelő szöveg tárgyanként (műveltségi területenként), illetve azon belüli részenként változhat, az adott terület kulcskompetenciáinak függvényében (pl. hangos olvasás, szövegértés, lényegkiemelés, vagy: tollbamondás, szövegalkotás, írás- kép). Egy tárgyon / értékelendő területen belül az azonos szintű teljesítményekre, illetve hiányosságokra azonos kifejezéseket, nyelvi fordulatokat kell használni minden gyerek esetében.
- Az értékelő szöveg minősítéstartalma tárgyanként (egységenként) öt teljesítmény- fokozatnál kevesebb nem lehet.
- Az értékelő szövegnek az abszolút teljesítmény mellett tükröznie kell az előző értékelés óta tapasztalt fejlődést is.
- Az értékelés nem tartalmazhat társakkal való összehasonlítást (nem rangsorolhatja a diákokat).
- Az értékelés mindenkor segítő szándékú; a gyerek fejlődését kell, hogy segítse, nem lehet megalázó vagy büntető jellege. Minden értékelésben a pozitívumokból kiindulva, azokra alapozva kell megfogalmazni a további fejlődés útját.
- Az értékelést úgy kell megfogalmazni, hogy annak tartalmát, üzenetét a gyerek is pontosan értse.

4.10.2.2. ÉRTÉKELÉS 5-12. ÉVFOLYAMON

A folyamatos értékelés funkciói:

- visszajelzés a diáknak a zökkenőmentes továbbhaladás érdekében,
- jelzés a szülőknek a diák adott tantárgybeli előmeneteléről.

A folyamatos értékelés fajtái:

- órai értékelés (szóban az órai munka, az aktivitás visszajelzésére),
- szóbeli felelet értékelése,
- gyakorlati, illetve manuális tevékenység értékelése osztályzattal és szóban (készségtárgybeli teljesítmény értékelésére),
- írásos értékelés (írásbeli munka minősítésére: osztályzat + hozzáfűzött meg- jegyzések, tanácsok),
- szülőknek e-ellenőrző útján küldött jelzés a feltűnően gyenge vagy esetleg a kiemelkedően jó teljesítményért.
- A félévi és tanév végi értékelés funkciói:
  - félévkor: visszajelzése annak, hogy a tanuló hol tart a tantárgy ismeretanyagának, az abban való jártasságnak az elsajátításában. A félévi osztályzatnak kell kifejeznie azt, hogy a tanulói munka, aktivitás tendenciája megfelelő-e, a képes- ségei szerinti legmagasabb szintű tudás megszerzéséhez vezet-e, visszajelzést kell adnia arról, hogy megtalálta-e a tanuló a tantárgy eredményes elsajátításához szükséges tanulási módszereket.

- év végén: az osztályzatban kifejezett értékelés azt mutatja meg, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a tantárgy adott tanévre előírt követelményeit.
- Nem egész százalékos eredmények elérése esetén, valamint az érdemjegyek kialakítása esetén a kerekítés következő szabályait kell alkalmazni:
  - az egész 5 tizedes átlagot a magasabb jegy irányába kell kerekíteni,
  - az egész 1 tizedes átlagot a magasabb jegy irányába lehet kerekíteni.
- A félévi és év végi értékelés összhangban kell, hogy legyen az évközi értékelések során adott szóbeli, írásbeli és jegyekben kifejezett visszajelzésekkel.
- Az év végi osztályzat a Köznevelésről szóló törvényben foglaltaknak megfelelően születhez osztozó vizsga eredményeként is. Ekkor az értékelés az adott tanév tantárgyi követelményeinek elsajátítási szintjét jelzi.

4.11. AZ OTTHONI FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI ÉS KORLÁTAI

A „házi feladat” céljai:

- újra feldolgozni, elmélyíteni, rögzíteni az órán tanultakat;
- készségszintig gyakorolni a tanult algoritmusokat;
- önálló kutatómunkát végezni valamely témában;
- alkotómunkát végezni valamely témában.

Elvek:

- Házi feladatot öncélúan nem adunk (azaz ha a fenti célok egyikét sem szolgálja).
- A házi feladat mennyiségének meghatározásánál mindenkor figyelembe kell venni, hogy a tanulónak naponta 5-7 órája van, és minden órán tűznek ki a számára kötelezően megoldandó feladatot.
- Csak olyan feladat adható kötelező jelleggel, amelynek megoldására a tanuló képes.
- A házi feladatot mindig részben vagy teljesen (minden diákra, illetve feladatra vonatkozóan) ellenőrizni kell.
- Az el nem készített, illetve hibás, hiányos házi feladat értékelésekor különbséget kell tenni a mulasztás okai szerint:
  - nem büntetjük a tanulót, ha a mulasztás, hiány, hiba a feladat vagy annak alapjául szolgáló anyag nem értéséből fakad;
  - meg kell adni a tanulónak a házi feladat pótlásának lehetőségét, ha önhibáján kívül (igazolt betegség) mulasztotta azt el;
  - a hanyagságból elmulasztott írásbeli feladat nem „értékelhető” elégtelennel. (Érdemjegyet csak tudásra adunk. Az el nem készített feladattal tudásszint nem mérhető. A házi feladat elvégzésének hanyagságból történő elmulasztását pedagógiai eszközökkel és módszerekkel lehet és kell büntetni. Ez lehet feleltetés, a házi feladathoz hasonló feladat dolgozat formájában történő megírása, pót- feladat kitűzése, stb.)
- Az önálló kutatómunkát, a kötelező tananyagot kívüli ismereteket kívánó feladatok elvégzését – a befektetett munka arányában – ellenőrizni és értékelni kell.
- Tanítási szünet idejére legfeljebb annyi kötelező házi feladat adható, amennyi egyik óráról a másikra szokásos.
- A nagyobb elmélyülést, több időt igénylő feladatok kitűzésekor (könyvtári vagy internetes kutatómunka, modellkészítés, képzőművészeti alkotás, technikai eszköz készítése, forráselemzés) az elkészítés határidejét különös gonddal, a tanulók egyéb kötelezettségeire tekintettel kell megállapítani.
- A tantervi anyagot meghaladó mennyiségű vagy mélységű ismereteket kívánó fel- adatokat csak annak a diáknak lehet kötelezően előírni, aki az önálló kutató vagy más jellegű alkotómunkát önként vállalta.

A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának és szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek:

A magatartás fogalma: A tanuló viszonya az iskola értékrendjéhez, a Házi- rend- ben rögzített viselkedési normák és íratlan viselkedési szabályok betartásának szint- jei, a tanuló viszonya társaihoz, tanáraihoz, az iskola dolgozóihoz.

A magatartás nem azonos a magaviselettel. A magatartásjegy kialakításában a tartás, a morális tulajdonságok (becsületesség, kudarctűrés, önfegyelem) játsszák a döntő szerepet.

A magatartásjegy kialakításának elvei: A tanuló magatartásjegyében kifeje- zésre jut:

- az iskolába járási fegyelme (a Házirendben meghatározott igazolatlan óraszám, amely mellett a tanuló magatartásjegye – ha az egyéb feltételek teljesülnek – lehet példás, jó, változó);
- társaihoz való viszonya (segítőkészség, szolidaritás, stb.);
- a tanáraival szemben tanúsított magatartása (udvariasság);
- beszédstílusa, a kulturált magatartás szabályaihoz való viszonya az iskolában és az iskolai szervezésű rendezvényeken;
- a tanuló korábbi magatartásához képest történt (pozitív vagy negatív irányú) változás;
- óra alatti magaviselet (a fegyelmezettség szintje).

A szorgalom fogalma: A tanuló viszonya a tanuláshoz, aktivitás, érdeklődés.

A szorgalomjegy kialakításának elvei: A tanuló szorgalomjegyében kifejezésre kerül:

- a tanuló tudás iránti igénye (szelektál-e a tárgyak között vagy minden tárgyat igyekszik tanulni),
- a tanuló képességéhez mért teljesítménye,
- a tanuló feladattudata (kötelező feladatai megoldásának, elkészítésének minősége, igényessége),
- a tanuló részvétele az órák menetében (aktivitás),
- a tanuló írásos és manuális munkáinak külalakja, iskolai felszerelésére vonatkozó igényessége (pl. gyakran otthon hagy-e kötelező felszerelési tárgyat).

A szorgalomjegyben kifejezett értékelés alapelvei

- az abszolút teljesítmény helyett a relatív, tehát a képességhez mért teljesítmény minősítésének eszköze,
- az órai aktivitás csak a személyiségből fakadó tulajdonságok figyelembevételével minősíthető (a zárt, csendes, lassú, elmélyült tanuló nem kaphat elmarasztalást, amiért az órákon ritkábban jelentkezik, nyilvános szereplést nem szívesen vállal önként),
- a szorgalomjegyben tükröződnie kell a változásnak (a korábban tanúsított szorgalom javulásának vagy romlásának),
- a szorgalomjegytől – amennyire lehet – el kell különíteni a magatartásjegyet. (A fegyelmezettség önmagában nem példás szorgalom, a fegyelmezetlenség nem jele a szorgalom hiányát, illetve aki aktív, szorgalmas, nem biztos, hogy példás magatartású is.)

A magatartás és szorgalom minősítésének (a jegy kialakításának) formái:

- A pedagógusok folyamatosan, rendszeresen, következetesen reagálnak a tanulók megnyilvánulásaira (órán és órán kívüli szervezett foglalkozásokon).
- Kírívó magatartásbeli vétség, illetve a munkamorál feltűnő romlása esetén a szülőket szóban vagy írásban tájékoztatjuk.
- Kiemelkedő teljesítmény (rendezvényen való szereplés, szervezőmunkában való részvétel, stb.) jutalma szóbeli dicséret.
- Félévi és év végi minősítés, jegy kialakítása:
  - a tanuló önértékelésének figyelembe vételével,
  - az osztályfőnök a tanulók, az osztályközösség által elfogadott saját minősítésükre vonatkozó javaslatát figyelembe véve kialakítja javaslatát,
  - az osztályban tanító tanárok testülete megvitatja azt,
  - a döntést (vitás esetben szavazás segítségével) az osztályfőnök hozza meg.

Mind a magatartás, mind a szorgalom értékelése a tanulói személyiség alakításának, a tudás megszerzésére irányuló tevékenység segítésének eszköze.

Nem szabad a tanuló magatartását és szorgalmát mereven, a személyiségvonásainak figyelmen kívül hagyásával értékelni. Semmilyen körülmények között nem megengedett a kollektív büntetés (csoport vagy osztály szintű alulértékelés). Az értékelés nem tükrözhet tanári rokon- vagy ellenszenvet. A minősítés nem büntetés és nem megtorlás, hanem folyamatos értékelés: célja minden esetben a nevelés, a jobbítás, a segítségnyújtás. Amennyiben a szülő nem ért egyet a pedagógusok által kialakított minősítéssel, az osztályfőnököknek (ill. az osztályban tanító bármely tanárnak) törekednie kell a szülő meggyőzésére.

Magatartás és szorgalom értékelése: A tanulók magatartás és szorgalmát napi- és heti tervekben, valamint a fejlődési lapokon is értékeljük.

A magatartást és a szorgalmat kettestől ötösig adott számjegyekkel értékeljük. Az osztályfőnök dönt a tantestület véleményének a meghallgatása után.

Magatartás	Szorgalom
------------	-----------

példás (5)	példás (5)
jó (4)	jó (4)
változó (3)	változó (3)
rossz (2)	hanyag (2)

Magatartás

Fejeződjék ki a közösséghez és tagjaihoz való viszony (viselkedés, hangneme, tevékenység, felelősségérzet).

Az együttélés szabályainak betartása (tolerancia, tisztelet mások iránt)

- Példás
  - A házirend előírásait, a közlekedési szabályokat példamutatóan, következetesen betartja, másokat figyelmeztet annak betartására.
  - Iskolai és iskolán kívüli magatartásával diáktársai előtt példát mutat, vitáit kulturáltan rendez.
  - Modora, hangneme példás, tisztelettudó.
  - Az iskolai közösségért vállalt munkáját példamutatóan ellátja.
  - Igazolatlan mulasztása, késése nincs.
  - Társainak készségesen segít.
  - A felnőtteket tiszteli, becsüli.
  - Külső megjelenésére, ápoltságára, környezete tisztaságára fokozott gondot fordít.
  - Egyéni és társai felszerelésére, a közösség tulajdonára ügyel, védi azokat.
  - Fegyelmi büntetésben az elbírált időszakban nem részesült.
- Jó
  - Iskolai, iskolán kívüli viselkedése ellen kifogás nem merült fel.
  - A házirend normái szerint cselekszik, kisebb hibát figyelmeztetésre kijavítja.
  - Modora, hangneme nem sérti az emberi együttélés szabályait
  - A közösségben irányítás mellett aktívan tevékenykedik.
  - Kötelezettségeit képességének megfelelően, jól teljesíti.
  - Igazolatlan mulasztása nincs.
- Változó
  - Iskolai, iskolán kívüli magatartási normák ellen több ízben vét.
  - A házirend szabályait több ízben megszegi.
  - Magatartását tanítói, tanárai több ízben kifogásolják.
  - Több fegyelmi intézkedésben részesült.
  - Közösségi kötelezettségeit rendszertelenül látja el.
  - Társaira, környezetére negatív hatást gyakorol.
  - Modora, hangneme időnként kifogásolható, de a figyelmeztetéseket általában elfogadja, hibáit azonban nem javítja ki.
  - Több ízben késik a tanítási órákról, vagy igazolatlanul mulaszt (10 óránál nem többet).
- Rossz
  - Iskolai, iskolán kívüli viselkedési normákat durván megsérti, javulási szándékot figyelmeztetés ellenére sem mutat.
  - A közösségért nem dolgozik, arra bomlasztó hatással van.
  - Modora, hangneme erősen kifogásolható.
  - Komolyabb fegyelmi büntetést kapott.
  - Igazolatlan mulasztásai miatt szabálysértési eljárást kellett indítani.

Szorgalom

Fejeződjék ki a munkához, a tanuláshoz való viszonyuk és kötelességtudatuk.

Értékeljük aktivitásukat, tudatosságukat, cselekvőképességüket.

- Példás
  - Egyéni adottságainak, képességeinek, környezetének megfelelő leg- jobb tanulmányi eredményre egyre jobban törekszik.
  - Kötelességtudata, rendszeretete, pontossága példamutató
  - Öntevékeny, megbízható
- Jó
  - Megfelelő tanulmányi eredménye elérése érdekében a tanítási órákra rendszeresen készül

- Képességeinek megfelelően aktív az órákon.
- Kötelességtudata, rendszerete, pontossága megfelelő.
- Korrepetálást, segítséget igényel, vagy szívesen fogad el a jobb eredmény érdekében.
- Változó
  - Tanulmányi fejlődése érdekében csak időnként teszi meg a tőle telhetőt.
  - Időnként passzív, visszahúzódó.
  - Elért eredményei iránt közömbös.
  - Munkájában többnyire pontatlan.
  - Rendszerete időnként kifogásolható, felszerelése gyakran hiányos.
  - Feladatait rendszertelenül végzi.
  - Nem képességei szerint tanul.
- Hanyag
  - A tanórákra általában készületlenül érkezik.
  - Házi feladatát, iskolai munkáját elhanyagolja, tanulmányi eredménye képességeihez mérten nagyon gyenge.
  - Az előírt tananyag, felszerelések nélkül jelenik meg.
  - Kötelességét többször elmulasztja.
  - Munkájában, feladatvégzésében pontatlan, megbízhatatlan.
  - Rendszeretet gyakran kifogásolható.
  - Hanyagosságával, passzivitásával tanulótársaira demoralizáló hatással van.

Az alapvető viselkedési szabályok vagy a házirend ellen vétő diákok a vétek súlyának és a kihágások gyakoriságának figyelembevételével az alábbi módon büntethetők:

- Szóban: szaktanári, osztályfőnöki, igazgatói figyelmeztetés, elbeszélgetés a szülőkkel.

Különlegesen minősített esetekben fegyelmi eljárás is indítható a tantestületből alakult fegyelmi bizottság irányításával. Határozatai között szerepelhet az okozott kár megtérítése, áthelyezés másik iskolába, gyámhatósági, rendőrségi bejelentés.

Az értékelés módjai

- a. Személyes, verbális értékelés. Kiemelkedő szerepe van a tanári, személyre szóló értékelésnek. Ennek jellege korrigáló, segítő, tanácsadó, orientáló. Többféle módon jelenhet meg.
  - a közösen végzett tevékenységben megjelenő rendszeres, szóbeli visszajelzés
  - a pedagógus hosszabb beszélgetése, helyzetfeltárása a tanulóval, szülővel
- b. Az 1-4. csoportban tanuló más intézetbe való áthelyezése esetén, vagy a szülők kérésére a szöveges értékelést jegyek formájában is kifejezzük.
  - Adható érdemjegyek:
    - kiváló (5)
    - jó (4)
    - megfelelt (3)
    - gyenge (2)
    - nem felelt meg (1)

4.12. A TANULÓ MAGASABB ÉVFOLYAMRA LÉPÉSÉNEK FELTÉTELEI

Az általános iskola 1-8. évfolyamáig a tanuló magasabb évfolyamba lépésének feltétele megfelel a Köznevelésről szóló törvény 71. §-vonatkozó bekezdéseiben foglaltaknak.

A tanuló az iskola magasabb évfolyamára akkor léphet, ha az oktatási miniszter által kiadott kerettantervben „A továbbhaladás feltételei” c. fejezetekben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon minden tantárgyból teljesítette.

A követelmények teljesítését a tanárok a tanulók év közbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el. 5. osztálytól minden tantárgyból az „elégéses” év végi osztályzatot kell megszereznie a tanulónak a továbbhaladáshoz.

A magasabb évfolyamba lépés feltétele, hogy a tanuló minimális tárgyi tudás-szintje megfeleljen a tanterv rá vonatkozó alapkövetelményeinek. Arról, hogy a tanuló teljesítette-e a továbbhaladás feltételeit, és felsőbb évfolyamba léphet, a tárgyat tanító nevelő, indokolt esetben pedig az osztályozó tantestület dönt. A továbbhaladást a pedagógusok a tanulók egész évi tanulmányi munkája alapján bírálják el. Az osztályozó- és javító vizsgákhoz az iskola konzultációs lehetőséget biztosít. Az első évfolyam végén a követelményeket nem teljesítők munkája előkészítőnek minősül, iskolalátogatási igazolást kapnak.

Aki felzárkóztatásra szorul, annak a szülőjének a bevonásával értékelni kell a tanuló munkáját és javaslatot kell tenni a hiányokat okozó okok feltárására és javítására.

Az 1-3. évfolyamon csak hiányzás miatt utasítható évisméltésre a tanuló. Az idegennyelv tanulás első évében ugyanez igaz.

Egyéb alternatív, osztályozásra nem épülő iskolából jövő tanulóktól minden osztályfokon tudásszint felmérést végeznek a főtantárgyakat tanító pedagógusok, és e felmérés alapján döntenek a felvételtől és az osztályba sorolásról.

A magasabb osztályba lépés feltételei:

- Minden tantárgyból a tantervben előírt minimum követelmény teljesítése.
- Javító vizsgára jogosult tanuló, aki az évfolyamra meghatározott minimum követelményeket bármely tantárgyból nem teljesítette függetlenül azok számától.
- Évfolyamot kell ismételni a tankötelezettségi körön belül 5. osztálytól, amennyiben a javítóvizsga akár egy tantárgyból sikertelen volt (javítóvizsgán szerzett osztályzat végleges).
- Másik iskolából átjött tanuló, amennyiben az előírt tananyag haladási ütemében különbség mutatkozik, különbözeti vizsga letételével léphet magasabb évfolyamra.
- Évisméltésre kötelezettek azon tanulók, akik a tanév során 250 óránál többet mulasztottak (igazolt, vagy igazolatlan órák együtt).
- Az első osztályban első alkalommal tovább haladni nem tudó tanuló számára a tanév előkészítő jellegű, így bizonyítvány kiállítása nélkül újra járja az első osztályt.

Írásbeliség értékelése alól, matematika tantárgy értékelése alól és idegen nyelv értékelése alól csak szakértői vélemény alapján menthető fel tanuló. Erre az igazgató adhat csak engedélyt. A felmentés az adott órák látogatására nem vonatkozik.

A tanuló szülője, gondviselője - a tanév eredményes befejezése esetén - az általános iskolai tanulmányok során egy alkalommal kérheti az évfolyam megismétlését.

Magántanuló magasabb évfolyamba lépésének feltételei:

- Szülő kérésére magántanuló képzéséről a szülő gondoskodik, a vizsgáztatást szülői igény esetén évente egy alkalommal az iskola végzi (a képzés költsége a szülőt terheli).
- A képességvizsgáló javaslatára magántanuló heti 15 órás szaktantárgyi képzését az általános iskola látja el, a tanulmányi munka eredményességét a tanulóval foglalkozó pedagógusok félévenkénti vizsgáztatással mérik (a képzés a költségvetés fedezi).

4.13. A TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Valamennyi tanulónak joga van képességei minél maradéktalanabb kibontakoztatására, személyiségfejlődésének támogatására. Külön figyelmet kell fordítani a valamilyen okból hátrányos helyzetbe került tanulóakra, akiknek olyan támogató környezetre van szükségük, mely biztosíthatja iskolai sikerességüket.

Iskolánk – többek között – az alábbi segítséget nyújtja számukra az esélyegyenlőség megteremtése érdekében:

- kulcskompetenciák fejlesztésében,
- az oktatásban használt információs, kommunikációs technológiák alkalmazásával, a digitális tananyagok felhasználásának elősegítésével,
- méltányos és egészséges tanulási környezet kialakításával,
- a pedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztésével,
- tapasztalat- és élményszerzésen alapuló tanulókkal,
- differenciáló módszerek alkalmazásával,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésével,
- a mindennapos testedzés, a mozgás, sportolás biztosításával,
- környezettudatos szemléletű oktatás-neveléssel,
- egészségügyi, szociális támogató rendszer kialakításával,
- hatékony, új tanulási módszerek elsajátításával és alkalmazásával a tanórákon,
- a tanulói aktivitás növelésével a tanítási órákon,
- a tanulási attitűd pozitív átforgalmazásával,
- a továbbtanulás támogatásával,
- személyiségfejlesztéssel és közösségépítéssel,

- a szabadidő hasznos eltöltésének elősegítésével,
- partnerközpontú neveléssel.

Az intézmény vezetője felelős az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések megvalósításának koordinálásáért, és az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálásáért.

- A tantestület minden tagja felelős azért, hogy tisztában legyen az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokkal, biztosítsa a diszkriminációmentes oktatást, nevelést, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjon minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteit bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyen. A tantestület minden tagjának felelőssége továbbá, hogy ismerje az intézkedésben foglaltakat és közreműködjön annak megvalósításában, illetve az esélyegyenlőség sérülése esetén jelezze azt a felettesének, illetve az illetékes munkatársának.
- Minden, az intézménnyel szerződéses viszonyban álló, szolgáltatást nyújtó fél felelőssége, hogy ismerje az intézményi esélyegyenlőséget szolgáló intézkedéseket és magára nézve is kötelezőként kövesse azt.
- Az esélyegyenlőség biztosításának keretében a rászoruló gyermekek támogatást kaphatnak. Ennek az elbírálását az intézményvezetés végzi.

4.14. A FOGYASZTÓVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS ISMERETEK

4.14.1. A FOGYASZTÓVÉDELMI OKTATÁS CÉLJA

- a fogyasztói kultúra fejlesztése,
- a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése

4.14.2. A FOGYASZTÓVÉDELMI OKTATÁS TARTALMI ELEMEI

- a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos fejlesztése;
- szociális motívumrendszerek kialakítása, erősítése (gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt magában hordozza);
- társadalmi és állampolgári kompetenciák kialakítása;
- jogukat érvényesíteni tudó a közéletben résztvevő és közreműködő tanulók képzése;
- fontos: tájékozódás képessége;
  - döntési helyzet felismerése;
  - döntésre való felkészülés;
- meg kell ismertetni a tanulókkal a piac, a marketing és a reklám szerepét;
- hangsúlyozni kell a minőség, a biztonság, a gazdaságosság és a takarékoság szerepét a fogyasztás során.

Fontos fogalmak

- környezettudatos fogyasztás;
- kritikus fogyasztói magatartás;
- preventív (megelőző) fogyasztóvédelem.

4.14.3. A FOGYASZTÓVÉDELMI OKTATÁS SZÍNTEREI AZ OKTATÁSBAN

- tanórai foglalkozások;
- vetélkedők, rendezvények;
- együttműködések (állami és civil szervezetekkel);
- fogyasztóvédelmi foglalkozások.

4.14.4. AZ EGYES TANTÁRGYAK TANÓRAI FOGLALKOZÁSAI:

Vizuális kultúra:

- A közvetlen és rögzített kommunikáció.
- A tömegtájékoztatás formáinak megkülönböztetése.
- A reklámplakátok szerepe.
- A fotó és a reklám hatásrendszerének feltárása.

Földrajz:

- A fogyasztói kultúra fejlődése.

- Tudatos, kritikus fogyasztói magatartás.
- Gyűjtőmunka nyomtatott információhordozókból hazánk gazdasági és település-földrajzi sajátosságairól.
- Az életmód és a fogyasztási szokások alakulása.
- Vásárlási, fogyasztási szokásaink.
- A család gazdálkodása.

Informatika:

- Az internet egyes kommunikációs szolgáltatásainak használata.
- Vásárlás az interneten.
- Informatikai biztonság, az információ hitelessége, a szerzői jog fogalmának megismerése.

Magyar nyelv és irodalom:

- A különböző irodalmi művek, filmek elemzésének egyik szempontja.

Történelem:

- Az ipari és hírközlési forradalmak jelentőségének megértése.

Ajánlott módszerek

- Interjúk, felmérések készítése az emberek vásárlási szokásairól;
- helyi-, országos- és EU-s szabályozások tanulmányozása;
- adatgyűjtés, feldolgozás, információrögzítés;
- problémamegoldó gyakorlat ötletbörzével, értékeléssel;
- viták, szituációs játékok;
- érveléstechnikai gyakorlatok.

Az egészség-, környezeti- és fogyasztóvédelmi nevelési program megvalósítása elsősorban a tantestület elkötelezettségén, a személyes példamutatáson és azon múlik, hogy mennyire sikerül a családokat az általunk képviselt értékek és követelmények mellé állítani.

4.15. A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉSSEL, AZ ÁLDOZATTÁ VÁLÁSSAL, AZ ERŐSZAKMENTES KONFLIKTUSKEZELÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ ISMERETEK

A bűnmegelőzés szorosan kapcsolódik az oktatásügyhöz.

A pedagógusok felkészültsége segíti a konfliktusok, a biztonság és az erőszak kérdéseinek és jellemzőinek felismerését.

A felmerült esetek pedagógiai eszközökkel, módszerekkel való megoldást igényelnek. A konfliktusok résztvevőit segíteni kell, számukra lehetőséget kell biztosítani a békés megoldások megtalálására, el kell kerülni a regresszív kísérletek alkalmazását.

Az iskolai biztonság megteremtése:

- megelőzéssel: A prevencióra akkor van szükség, ha a feszültséget elsimítani akarjuk, illetve szeretnénk eszközöket kapni a konfliktusfeloldáshoz.
- helyreállító módszerrel: A helyreállítás módszereit akkor kell alkalmaznunk, ha a konfliktusos helyzet már valamely konkrét cselekményben öltött testet. A társadalmi bűnmegelőzés logikája, eszközrendszere jól használható az oktatási, nevelési intézményekben előforduló erőszakos, vagy konfliktusos esetek megoldására.

4.15.1. MEGELŐZÉS

A közösségi bűnmegelőzés szakmai törekvései közé tartozik a társadalmi befo- gadás és a tolerancia erősítése, célja a társadalmi kohézió erősítése, a közösségi összefogás kialakítása, a társadalmi fejlődés útján való bűnmegelőzés. A bűnmeg- előzési beavatkozások soha nem tartalmazhatnak kényszerítő, regresszív elemeket, a közösségi bűnmegelőzésnek fel kell lépnie a diszkrimináció minden formája ellen. A közösségi bűnmegelőzési tevékenységnek fenn kell tartania a közösségi szolidaritás, az emberi jogi alapértékek és a kényszerítő elemeket nem tartalmazó, mégis hatékony beavatkozások kényes egyensúlyát.

Célok:

Az iskola az erkölcsi nevelésben betöltött szerepének, felelősségének növelésével, a gyermekvédelmi rendszer szakmai hatékonyságának megerősítésével a fiatal generáció megtanulja a társadalmi konfliktuskezelés erőszakmentes technikáit. A büntetendő, ezen belül különösen az erőszakos viselkedést tanúsító fiatalok szembesüljenek tettük következményeivel, a mediációs programok alkalmazásával fejlődjön az erkölcsi felelősség.

- A helyreállító igazságszolgáltatási eszközök alkalmazásával megerősödjön az erkölcsi felelősségérzet kialakulásának esélye.
- A kisközösségi – családi, iskolai – kontroll erősítésével csökkenjen a kallódó fiatalok száma.
- A marginalizáció és kirekesztés elleni programokkal javuljon a gyerekek szocializációs esélye, erősödjön a generációk közötti szolidaritás is.
- Az interprofesszionális jelzőrendszer, hálózat alakuljon ki, amely megelőzheti a fiatalok veszélyeztetetté és veszélyeztetővé válását.
- A társadalmi tolerancia, esélyegyenlőség érvényesülése nőjön.
- Feladatok:
- Kiemelt figyelmet kell fordítani az iskolai és az iskolakörnyéki erőszak megelőzésére.
- Támogatni kell a kortárssegítő programokat, annak érdekében, hogy a fiatalok vegyenek részt társaik integrációs gondjainak megoldásában. Különös figyelmet kell fordítani a konfliktusfeloldási, békéltetési és jóvátételi modellek alkalmazására. Széles körben terjeszteni kell a legeredményesebb gyakorlatot.
- Meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a hátrányos helyzetben lévő gyerekek és fiatalok önismerteti, konfliktuskezelő tréningeken, mentálhigiénés foglalkozásokon, valamint a helyreállító igazságszolgáltatás eszközeit alkalmazó eljárásokban, szabadidős programokban (élménypedagógiai foglalkozás, tábor, sportfoglalkozás) vehessenek részt.
- A veszélyeztető és a veszélyeztetett gyermekek és fiatalok számára közös szabadidőeltöltési programokat, különösen készségfejlesztési, művelődési és sportolási lehetőségeket kell szervezni
- El kell készíteni és széles körben terjeszteni kell a szülőknek szóló információs kiadványokat annak érdekében, hogy ismereteket szerezhessenek a gyermek és szülő közötti konfliktushelyzetek erőszakmentes feloldására.
- A gyerekekkel, ifjúsággal foglalkozó szakemberek között folyamatos - szükség szerint esetkezelésre is kiterjedő - együttműködést kell kialakítani, különös tekintettel a devianciák kockázati tényezőinek jelzésére, a jelzőrendszerben, hálózatépítésben való részvételre és a korai pszicho-szociális beavatkozásra.
- A káros internetes és média tartalmakat szűrni, korlátozni kell.

4.15.2. HELYREÁLLÍTÓ, JÓVÁTÉTELI MÓDSZEREK

A konfliktus bekövetkezése esetén a helyreállító módszerek alkalmazása látszik leginkább adekvát megoldásnak a probléma kezelésére. A helyreállítás különösen hatékony a tartós személyes konfliktusok megoldásában. A helyreállító igazságszolgáltatásnak sokféle értelmezése van, ezek nem korlátozódnak a büntetőjogra. A helyreállító, jóvátételi módszerben az adott ügy valamennyi résztvevője jelen van, felelősséggel bír. Cél, hogy az érintett közösség bevonásával a sérelmet okozó fél és a sértett közötti megromlott kapcsolat helyreálljon, a sértett és a megsértett közösség kára csökkenjen.

A helyreállító eljárás az elkövető számára jó alkalmat nyújt arra, hogy rövid idővel a tett elkövetése után szembesülhessen tettével, cselekmény következményeivel, szembenézzen áldozatával, feldolgozza felelősségét, és aktívan közreműködjön a jóvátételben, kezdeményezője lehessen kárhelyreállításnak. A helyreállító igazságszolgáltatás olyan lehetőség, amely ugyanakkor esélyt ad a sértettnek és környezetnek arra, hogy átéreztesse, elmondhassa, az őt ért sérelem hatását, beszéljen tapasztalatairól és érzelmeiről, valamint részt vegyen az elfogadható büntetés, jóvátétel meghatározásában.

A szembesülés, a tett megértése a megelőzést is szolgálja. A sértettnek és a megsértett környezetnek oldódhat szorongása, visszanyerheti biztonságérzetét. Az ügy valamennyi érintettje számíthat arra, hogy a közösséggel való reintegrációja sikeres lesz.

Az eljárási folyamat részeként a sérelmet okozó, a sértett – és adott esetben támogatóik – a harmadik, semleges fél segítségével megbeszélik, hogy mi, miért és hogyan történt, valamint szerződést kötnek, azaz közösen állapodnak meg a jóvátételben. Az iskolai környezetben természetesen itt nem anyagi jóvátételről van szó, hanem más jellegű kompenzációról (pl.: a sérelmet okozó fél saját tudását ajánlja fel a sértett fejlesztésére [Hogyan kell használni az internetet? Milyen jó technikák vannak a csocsóban?], közös tevékenységben állapodnak meg [Együtt mennek kirándulni. Ezentúl az idősebb hazakiséri a kisebbet. Az ügyesebb kosárlabdázni tanítja a

rosszabb képességűt.]. A megsértett közösség – amelyet annak egy tagja képvisel az eljárásban – is kiengesztelést vár. Ennek tárgya szintén megegyezéses (pl.: a kárt okozó gyerekek kidíszítik az osztálytermet, részt vállalnak a soron következő nyílt nap megszervezésében, stb.).

Az eljárásnak természetesen több alternatívája, formája létezik (mediáció, konferencia és kör modellek), amelyek egyaránt bevonják és felelősséget telepítenek az ügy valamennyi, szűkebb vagy tágabb környezetben lévő érintettjére, a megoldás kulcsát az ő kezükbe helyezik.

A konfliktusfeloldását (helyreállító igazságszolgáltatás módszerei), és a megelőzést, szociális integrációt segítő projekteknél több közös programelemet, jellemzőt is találunk:

- kortársmediáció, mediátor és mediátor tréner képzése a diákok és tanárok közül
- konstruktív konfliktusfeloldás, „szemtől szemben” módszer
- játéktételei módszer alkalmazása a konfliktusfeloldásban
- kortárssegítő képzés
- a közösségi önkéntes munka ösztönzése
- diák-diák illetve diák-tanár patrónus- vagy mentorrendszer
- a krízishelyzetek vizsgálata a drámapedagógiai eszközökkel, tematizált színdarabok feldolgozása
- szabadidős tevékenységek biztosítása, különös tekintettel a manuális, performatív, művészeti tevékenységekre [kézműves foglalkozások, sport, kirándulás, tánc, mese]
- környezetvédelmi, közösségépítési programok
- kommunikációs, önismereti program, az erőszakmentes konfliktusfeloldás módszerei
- önbecsülés növelése, közösségépítés, a hatékony kommunikáció technikái
- „értékbeszélgetések”, személyiségfejlesztés
- a gyerekek, pedagógusok és a szülők rendelkezésére álló pszichológus
- közös szülő-gyerekek programok
- két pedagógusos modell alkalmazása a foglalkozásokon

Meglátásunk szerint tehát a feszültségek elsimítására, a konfliktusok feloldására az imént vázolt rövid- és hosszútávú módszerek egyaránt alkalmasak. Kiemelt jelen tőseget tulajdonítunk az iskolai, intézményes és társadalmi környezet szereplői belső energiái felhasználásának, kiaknázásának, az önbecsülés megteremtésének, a sikerélmény biztosításának, valamint az önkéntes, a közérdekében végzett tevékenységek elterjesztésének.

5. ZÁRADÉK

5.1. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGI IDEJE

1. Az iskola 2018. szeptember 1. napjától szervezi meg a nevelő és oktató munkáját e pedagógiai program alapján.
2. A pedagógiai programban található helyi tanterv 2018. szeptember 1. napjától kerül bevezetésre.
3. Ezen pedagógiai program érvényességi ideje 2018. szeptember 1. napjától él.
4. A 2017. augusztus 30-tól érvényes pedagógiai program 2018. augusztus 31. napjáig érvényes továbbá ezen pedagógiai program 2018. szeptember 01. napjától hatályát veszti.

5.2. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE, FELÜLVIZSGÁLATA

1. A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. A tantestület minden tanév végén értékeli a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.
2. Legkésőbb a 2022-2023. tanév során a tantestületnek el kell végeznie a pedagógiai program teljes – minden fejezetre kiterjedő – felülvizsgálatát, értékelését és szükség esetén ezen pedagógiai programot módosítani kell, vagy teljesen új pedagógiai programot kell kidolgoznia.

5.3. A PEDAGÓGIAI PROGRAM MÓDOSÍTÁSA

1. A pedagógiai program módosítására:
  - az iskola igazgatója;
  - a nevelőtestület bármely tagja;
  - a szülők közössége,
  - az iskola fenntartója tehet javaslatot.
2. A szülők és a tanulók a pedagógiai program módosítását képviselőik útján javasolhatják.
3. A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges.

5.4. A PEDAGÓGIAI PROGRAM NYILVÁNOSÁGRA HOZATALA

1. Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
2. A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:
  - az iskola fenntartójánál
  - az iskola tanári szobájában
  - az iskola igazgatójánál

A Budapesti Montessori Általános Iskola és Gimnázium Pedagógiai Programját készítette és elfogadásra benyújtotta a tantestületnek:

Kelt.: Budapest, 2018. augusztus 31.

Juhász Edit sk.
igazgató

A pedagógiai program elfogadása és jóváhagyása

A Budapesti Montessori Általános Iskola és Gimnázium fenntartója, a Montessori Stúdium Alapítvány képviseletében nyilatkozom, hogy a fenntartó a Budapesti Montessori Általános Iskola és Gimnázium tantestülete által 2018. augusztus 31-én módosított pedagógiai programot és mellékleteit jóváhagyta.

Kelt.: Budapest, 2018. augusztus 31.

.....
a fenntartó nevében

A pedagógiai programot a diákok megismerték és a benne foglaltakkal egyetértettek 2018. augusztus 31. napján.

Kelt.: Budapest, augusztus 31.

.....
a diákok nevében

A pedagógiai programot a szülők nevében 2018. augusztus 31. napján megismerte és elfogadásra javasolta.

Kelt.: Budapest, augusztus 31.

.....
a szülők nevében

A pedagógiai programot az iskola tantestülete 2018. augusztus 31. napján tartott ülésén megismerte és elfogadta.

Kelt.: Budapest, augusztus 31.

.....
a pedagógusok nevében

6. A PEDAGÓGIAI PROGRAM MELLÉKLETEI

1. sz. melléklet: A középszintű érettségi vizsga témakörei

1. MAGYAR NYELV

Témakörök	Követelmények
1.1. Kommunikáció	A nyelv mint kommunikáció. Pragmatika. Nyelvi és vizuális kommunikáció. A kommunikáció működése. Személyközi kommunikáció. A tömegkommunikáció.
1.2. A magyar nyelv története	A nyelv mint történeti képződmény. A magyar nyelv rokonsága. Nyelvtörténeti korszakok. A magyar nyelv szókészletének alakulása. Nyelvművelés.
1.3. Ember és nyelvhasználat	Ember és nyelv. A jel, a jelrendszer. Általános nyelvészet. Nyelvváltozatok. Nemzetiségi nyelvhasználat és határon túli magyar nyelvűség. Nyelv és társadalom.
1.4. A nyelvi szintek	Hangtan. A helyesírás. Alaktan és szótan. A mondat szintagmatikus szerkezete. Mondattan.
1.5. A szöveg	A szöveg és a kommunikáció. A szöveg szóban és írásban. A szöveg szerkezete és jelentése. Szövegértelmezés. Az intertextualitás. A szövegtípusok. Az elektronikus írásbeliség és a világháló hatása a szövegre, szövegek a médiában.
1.6. A retorika alapjai	A nyilvános beszéd. Érvelés, megvitás, vita. A szövegszerkesztés eljárásai.
1.7. Stílus és jelentés	Szóhasználat és stílus. A szójelentés. Stílus eszközök. Stílusréteg, stílusváltozat.

2. MAGYAR IRODALOM

2.1. Szerzők, művek	
2.1.1. Művek a magyar irodalomból I. Kötelező szerzők	Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila. Az életút jelentős tényei, művek, műrészletek adott szempontú értelmezése, kérdésfelvetései, összefüggések a művek, az életmű és a korszak között. Memoriterek.
2.1.2. Művek a magyar irodalomból II. Választható szerzők	Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Illyés Gyula, Jókai Mór, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Kertész Imre, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Márai Sándor, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Németh László, Ottlik Géza, Örkény István, Pilinszky János, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Szilágyi Domokos, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor, Zrínyi Miklós (és még megfelelőbb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerző). Az életút jelentős tényei, művek, műrészletek adott szempontú értelmezése, kérdésfelvetései, összefüggések a művek, az életmű és a korszak között. Memoriterek.
2.1.3. Művek a magyar irodalomból III. Kortárs szerzők	Legalább egy szerző ismertetése a legutóbbi 30 év irodalmából. Az életút jelentős tényei, művek, műrészletek adott szempontú értelmezése, kérdésfelvetései. Memoriterek.
2.1.4. Művek a világirodalomból	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia. A romantika, a realizmus, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig), a 20. század. Jellemző művek, műrészletek adott szempontú bemutatása, kérdésfelvetései.
2.1.5. Színház és dráma	1-1 mű értelmezése: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Katona József: Bánk bán, egy 19. századi dráma (pl. Ibsen, Csehov egy alkotása), Madách Imre: Az ember tragédiája, Örkény István egy drámája, egy 20. századi magyar dráma. A mű, műrészlet adott szempontú értelmezése, bemutatása. Színház és dráma az adott mű korában.
2.1.6. Az irodalom határterületei	Egy jelenség vagy szerző, vagy műfaj, vagy műalkotás elemzése vagy bemutatása a lehetséges témák egyikéből. Népköltészet, irodalom és film, gyermek- és ifjúsági irodalom, szórakoztató irodalom. A korunk kultúráját jellemző jelenségek.
2.1.7. Regionális kultúra és határon túli irodalom	Egy szerző vagy műalkotás, vagy jelenség, vagy intézmény bemutatása vagy elemzése a lehetséges témák egyikéből. A régió, a tájegység, a település kultúrája, irodalma. A határon túli magyar irodalom.
2.2. Értelmezési szintek, megközelítések	
2.2.1. Témák, motívumok	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott művekben motívumok, témák változatainak felismerése, értelmezése.
2.2.2. Műfajok, poétika	Műnemek, műfajok. Poétikai fogalmak alkalmazása.
2.2.3. Korszakok, stílustörténet	A kifejezőmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól napjainkig.

3. MATEMATIKA

Témakör	Követelmények
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	
Halmazelmélet	Halmazelméleti alapfogalmak. Halmazműveletek, műveleti tulajdonságok. A halmazfogalom és a halmazműveletek használata a matematika különböző területein (pl. számhalmazok, ponthalmazok).
Logika Logikai műveletek Fogalmak, tételek, bizonyítások a matematikában	A negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia ismerete, alkalmazása. A „minden”, „van olyan” logikai kvantorok ismerete, alkalmazása. Egyszerű matematikai szövegek értelmezése. A tárgyalat definíciók és tételek pontos megfogalmazása. Szükséges és elégséges feltételek helyes alkalmazása.
Kombinatorika	Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása.
Gráfok	A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai. Gráfelméleti alapfogalmak.
2. Számelmélet, algebra	
Számfogalom	A valós számkör. A valós számok különböző alakjai. Alapműveletek, műveleti tulajdonságok ismerete, alkalmazása a valós számkörben. Az adatok és az eredmény pontossága. Számrendszerek, a helyiértékes írásmód.
Számelmélet	Az osztó, többszörös, prímszám, összetett szám fogalma. A számelmélet alaptétele, számok prímtényezőkre bontása, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Egyszerű oszthatósági feladatok.
Algebrai kifejezések, műveletek	Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel. Másod- és harmadfokú nevezetes azonosságok alkalmazása.
Hatvány, gyök, logaritmus	Definíciók, műveletek, azonosságok (egész kitevőjű hatványok, racionális kitevőjű hatványok). A logaritmus fogalma, a logaritmus azonosságainak alkalmazása egyszerű esetekben.
Egyenletek, egyenlőtlenségek	Első- és másodfokú egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Az egyenletmegoldás alkalmazása szöveges feladatokban. Egyszerű négyzetgyökös, algebrai törtes, abszolútértékes egyenletek. A definíciókra és az azonosságok egyszerű alkalmazására épülő exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenletek. Két pozitív szám számtani és mértani közepének viszonya. Kétismeretlenes lineáris és másodfokú egyenletrendszerek. Egyszerű egyenlőtlenségrendszerek.
3. Függvények, az analízis elemei	
Függvények függvények grafikonjai, függvény-transzformációk	A függvény matematikai fogalma, megadásának módjai. Az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, harmadfokú és négyzetgyök- függvények, fordított arányosság, exponenciális és logaritmusfüggvény, trigonometrikus függvények, abszolútérték függvény) és egyszerű transzformáltjaik: $f(x) + c$, $f(x + c)$, $c \cdot f(x)$.
Függvények jellemzése	Zérushely, növekedés, fogyás, szélsőérték, periodicitás, paritás.
Sorozatok	Számtani sorozat, mértani sorozat. Kamatos kamat számítása.
4. Geometria, koordinátagometria, trigonometria	

Alapfogalmak, ponthalmazok	Térelemek távolsága, szöge. Nevezetes ponthalmazok.
Geometriai transzformációk	Egybevágósági transzformációk, egybevágó alakzatok. Középpontos hasonlóság, hasonlóság. Hasonló alakzatok tulajdonságai. Az egybevágóságra és a hasonlóságra vonatkozó ismeretek alkalmazása egyszerű feladatokban.
Síkgeometriai alakzatok Háromszögek Négyszögek Sokszögek Kör	Tételek az oldalakra, szögekre, nevezetes pontokra, vonalakra - alkalmazásuk bizonyítási és szerkesztési feladatokban. Nevezetes négyszögek (trapézok, deltoidok) és tulajdonságaik. Alaptulajdonságok. Szabályos sokszögek. A kör és részei. Kör és egyenes kölcsönös helyzete.
Térbeli alakzatok	Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp.
Kerület-, terület-, felszín- és térfogat-számítás	Egyszerű síkidomok és részeik kerülete, területe. Testek felszínének és térfogatának számítása. Hasonló síkidomok és testek különböző mérőszámainak és a hasonlóság arányának viszonya.
Vektorok	A vektor fogalma. Vektorműveletek (összegvektor, különbségvektor, skalárral való szorzás, skaláris szorzat) és tulajdonságaik. Vektor koordinátái. Vektorok alkalmazása.
Trigonometria	Szögfüggvények fogalma. Egyszerű összefüggések a szögfüggvények között. Szinusztétel, koszinusztétel.
Koordináta geometria	Alakzatok (egyenes, kör) egyenlete és kölcsönös helyzetük.
5. Valószínűség-számítás, statisztika	
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai (kördiagram, oszlopdiaagram). Gyakoriság, relatív gyakoriság. Átlagok: számtani közép, súlyozott közép, rendezett minta közepe (medián), leggyakoribb érték (módusz). Szórás.
Valószínűség-számítás	Valószínűség fogalma. A valószínűség klasszikus kiszámítási módja. Visszatevéses mintavétel.

4. ÉLŐ IDEGEN NYELV

Témakörök/Kompetenciák	Követelmények
1. Kommunikatív készségek	
Beszédértés (hallott szöveg értése)	A vizsgázó megérti a világos köznyelvi beszéd főbb pontjait ismerős témákban, a tényszerű információ lényegét számára ismerős témákban. Megérti a standard dialektusú hangfelvételeket érdeklődéséhez közelálló témákban, érti a tartalmat, azonosítja a beszélő viszonyát a témához.
Beszédképesség	A vizsgázó meglehetősen folyékonyan el tudja mondani egy elbeszélés vagy leírás lényegét, érzései és reakciói bemutatásával. El tudja mondani egy könyv vagy film cselekményét, és le tudja írni reakcióit. El tud mondani egy történetet. Felkészületlenül is részt tud venni ismerős témákról szóló társalgásban, ki tudja fejezni véleményét.
Szövegértés (olvasott szöveg értése)	A vizsgázó megkeres és megért lényeges információt mindennapi anyagokban pl. levelekben, rövid hivatalos dokumentumokban. Átfésül hosszabb szöveget, megtalálja benne a keresett információt.
Írásképesség	A vizsgázó a számára érdekes témákról rövid, egyszerű esszét tud írni, számára ismerős dolgokkal kapcsolatban a tényszerű információt szintén magabiztosan képes összefoglalni, beszámolót tud írni róla, és ki tudja fejezni a témával kapcsolatos véleményét.
Egyéb készségek (stratégiák)	A vizsgázó a feladatok megtervezéséhez, megoldásához, értékeléséhez szükséges készségeket mozgósítja, és a megfelelő technikákat alkalmazza.
2. Nyelvi kompetencia	
	A vizsgázó felismeri a tudásszintjének megfelelő szövegfajtákban előforduló alapvető lexikai elemeket, nyelvi szerkezeteket, ezeket a lexikai elemeket, nyelvi szerkezeteket nyelvileg elfogadható, azaz a megértést nem akadályozó módon használja. Alkalmazza a kommunikációs szándékok megvalósításához szükséges nyelvi eszközöket szóban és írásban.
3. Témák	
Személyes vonatkozások, család	Például: a vizsgázó személye, családi élet.
Ember és társadalom	Például: a másik ember külső és belső jellemzése, ünnepek, vásárlás.
Környezetünk	Például: az otthon, a lakóhely és környéke, időjárás.
Az iskola	Például: a saját iskola bemutatása, nyelvtanulás.
A munka világa	Például: diákmunka, pályaválasztás.
Életmód	Például: napirend, kedvenc ételek.
Szabadidő, művelődés, szórakozás	Például: színház, mozi, kedvenc sport.
Utazás, turizmus	Például: tömegközlekedés, utazási előkészületek.
Tudomány és technika	Például: népszerű tudományok, ismeretterjesztés, a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben.
Gazdaság, pénz	Például: nyaralás költségeinek megtervezése, adott áru kiválasztása az ár-érték arány figyelembevételével.

5. FIZIKA

Témakörök	Követelmények
1. Mechanika	
A dinamika törvényei	A testek mechanikai kölcsönhatása, az erő, az erő mérése, erők összegzése. Newton törvényeinek értelmezése. Erőtörvények (súrlódási erők, rugalmas erő, gravitációs erő). Az impulzus (lendület) megmaradása, felismerése és alkalmazása konkrét példákra. Az erópár fogalma, a forgatónyomaték kiszámítása egyszerű esetekben. Tömegközéppont alkalmazása homogén, egyszerű alakú testek esetében. Testek egyensúlyi helyzetének értelmezése. Egyszerű gépek működésének leírása.
Mozgások	A vonatkoztatási rendszer, pálya, út, idő, elmozdulás fogalmainak alkalmazása, a mozgás viszonylagossága. Az egyenes vonalú, egyenletes mozgás leírása. Az egyenes vonalú, egyenletesen változó mozgás leírása, a sebesség, gyorsulás alkalmazása. Az átlagsebesség és a pillanatnyi sebesség megkülönböztetése. A szabadesés és a függőleges hajtás leírása. Az egyenletes körmozgás leírása, a harmonikus rezgőmozgás jellemzői. E mozgások dinamikai feltételének alkalmazása konkrét példákra. A súrlódás jelensége, csillapodás. A rezonancia jelensége, felismerése gyakorlati példákban. A matematikai inga és az időmérés kapcsolata. A frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség fogalmának alkalmazása. A longitudinális és transzverzális hullám leírása. A hullámjelenségek felismerése és leírása. A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerősség, hangszín) összekapcsolása fizikai jellemzőivel. Állóhullámok felismerése.
Munka és energia	A munka és a teljesítmény. A hatásfok. A mozgási energia. Az emelési munka, a helyzeti energia. A munka grafikus ábrázolása. A rugalmas energia. A mechanikai energia megmaradása, a törvény alkalmazása.
Folyadékok és gázok mechanikája	A légnyomás kimutatása és mérése. Hidrosztatikai nyomás. Pascal törvénye. Felhajtóerő. Felületi feszültség. Közegellenállás. Kontinuitási törvény. Bernoulli-törvény.
2. Hőtan, termodinamika	
Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly	Az állapotjelzők ismerete, alkalmazásuk. Hőmérők és használatuk. A Kelvin-skála. Avogadro-törvény, anyagmennyiség. A termikus egyensúly értelmezése.
Hőtágulás	Szilárd testek vonalas és térfogati hőtágulásának leírása. Folyadékok hőtágulásának leírása. A hőtágulási jelenségek gyakorlati jelentősége.
Összefüggés a gázok állapotjelzői között	Az ideális gáz speciális állapotváltozásainak leírása. p-V-diagramok értelmezése. Az egyesített gáztörvény alkalmazása egyszerűbb problémákban. Az állapot-egyenlet ismerete.
A kinetikus gázmodell	A hőmozgás értelmezése. Az állapotjelzők kvalitatív értelmezése a modell alapján.
Termikus és mechanikai kölcsönhatások	A hőközlés, hőmennyiség, fajhő fogalmainak ismerete, alkalmazása. A belső energia értelmezése. A térfogati munka értelmezése.

	<p>A termodinamika I. főtétele és jelentősége, egyszerű alkalmazások. Nyílt folyamatok ideális gázokkal: izoterm, izochor, izobár, adiabatikus folyamatok energetikai jellemzése.</p> <p>A gázok állandó nyomáson és állandó térfogaton mért fajhőjének megkülönböztetése.</p>
Halmazállapot-változások	<p>A halmazállapotok tulajdonságainak ismerete. Olvadás és fagyás.</p> <p>Párolgás és lecsapódás. Forrás.</p> <p>E folyamatok energetikai vizsgálata.</p> <p>A nyomás szerepének kvalitatív leírása a forrás esetében.</p> <p>A víz különleges tulajdonságainak ismerete, ezek jelentősége. A levegő páratartalma.</p> <p>A légkört érő káros behatások és következményeik.</p>
A termodinamika II. főtétele	A II. főtétel szemléltetése mindennapi példákön. Reverzibilis és irreverzibilis folyamatok fogalma. A hőerőgépek hatásfokának korlátai.
A hőterjedés formái	A hővezetés, hőáramlás és hőszugárzás jelensége.
3. Elektromágnesség	
Elektrosztatika	<p>Elektrosztatikai alapjelenségek értelmezése, bemutatása. A töltésmegmaradás törvénye.</p> <p>A Coulomb-törvény ismerete.</p> <p>Az elektrosztatikai mező jellemzése: térerősség, erővonalak, feszültség.</p> <p>Többlettöltés fémen, alkalmazások.</p> <p>A kapacitás fogalma, a kondenzátorok egy-két gyakorlati alkalmazásának ismerete.</p>
Az egyenáram	<p>Az áramkör részei. Áram- és feszültségmérés.</p> <p>Ohm törvénye. Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás.</p> <p>Ellenállások soros és párhuzamos kapcsolása, az eredő ellenállás meghatározása egyszerű esetekben.</p> <p>Az egyenáram munkája és teljesítménye.</p> <p>Az energiafogyasztással kapcsolatos fogalmak. Az egyenáram hatásai, alkalmazások.</p> <p>A galvánelem és az akkumulátor.</p> <p>Az érintésvédelmi szabályok ismerete és betartása. Félvezetők tulajdonságai, alkalmazások.</p>
Magnetosztatika. Egyenáram mágneses mezője	<p>A Föld mágnessége, az iránytű használata.</p> <p>A magnetosztatikai mező jellemzése: a mágneses indukcióvektor és a mágneses fluxus.</p> <p>Az egyenes tekercs és az egyenes vezető mágneses mezejének jellege. Az elektromágnes; gyakorlati alkalmazások.</p> <p>A Lorentz-erő.</p>
Az elektromágneses indukció	A mozgási és a nyugalmi indukció jelenségének leírása, Lenz törvénye. Az önindukció jelensége az áram ki- és bekapcsolásánál.
A váltakozó áram	<p>A váltakozó áram jellemzése, az effektív feszültség és az áramerősség.</p> <p>A váltakozó áram munkája, effektív teljesítménye ohmikus fogyasztó esetében. Az elektromos energia gyakorlati alkalmazásai (generátor, motor, transzformátor).</p>
Elektromágneses hullámok	<p>A rezgőkörben zajló folyamatok kvalitatív leírása.</p> <p>Az elektromágneses hullámok tulajdonságai (terjedési sebesség, hullámhossz, frekvencia).</p> <p>Az elektromágneses hullámok spektrumának és biológiai hatásainak ismerete. Az elektromágneses hullámok alkalmazásainak ismerete.</p>
4. Optika	
A fény	<p>Fényforrások, fénynyaláb, fénysugár, a fény terjedési sebessége. A fény visszaverődése, a visszaverődés törvénye.</p> <p>A fénytörés, a Snellius-Descartes-törvény, a teljes visszaverődés jelensége.</p> <p>Színfelbontás prizmaival, homogén és összetett színek.</p>

	<p>A fény hullámjelenségeinek felismerése (interferencia, polarizáció). Képpalkotás, valódi és látszólagos kép; a nagyítás fogalmának ismerete, alkalmazása.</p> <p>A síktükör, a gömbtükörök és a leképezési törvény ismerete.</p> <p>Az optikai lencsék és a leképezési törvény ismerete, a dioptria fogalma. Optikai eszközök: a nagyító, a mikroszkóp, a távcső, a szem, a szemüveg, a fényképezőgép működésének alapelvei.</p>
5. Atomfizika, magfizika	
Az anyag szerkezete	<p>Az atom, a molekula, az ion, az elem fogalma.</p> <p>Az anyag atomos természetének alátámasztása konkrét jelenségekkel.</p>
Az atom szerkezete	<p>Az elektromosság atomos természetének értelmezése az elektrolízis alapján.</p> <p>Az elektron töltése és tömege.</p> <p>Rutherford szórási kísérlete és atommodellje.</p>
A kvantumfizika elemei	<p>Az energia kvantáltsága, Planck-formula.</p> <p>A fotoeffektus és értelmezése. A foton és energiája. A fény kettős természete. A vonalas színeképek keletkezésének ismerete.</p> <p>Összefüggés a színeképvonalak hullámhossza és az atomi elektronok energiája között.</p> <p>Az elektron kettős természete.</p> <p>A Bohr-modell sajátosságai, újszerűsége.</p> <p>Az elektronburok szerkezete: a fő- és mellékkvantumszám és az elektronhéj fogalma, a Pauli-elv szerepe.</p>
Az atommagban lejátszódó jelenségek	<p>Az atommag összetétele.</p> <p>Az erős kölcsönhatás, nukleonok, tömeghiány és kötési energia, tömeg-energia ekvivalencia fogalmainak használata az atommag leírásában.</p> <p>A természetes radioaktív sugárzás (alfa, béta, gamma) leírása; felezési idő, aktivitás.</p> <p>Atommag-átalakulások leírása, izotópok, alkalmazások.</p> <p>Maghasadás, láncreakció, atomreaktor, atombomba. Az atomenergia jelentősége, előnyei, hátrányai, összehasonlítás más energiafelhasználási módokkal.</p> <p>Magfúzió, hidrogénbomba, a Nap energiája.</p>
Sugárvédelem	<p>A radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásainak ismerete, a sugárterhelés fogalma. A sugárvédelem módszerei.</p>
6. Gravitáció, csillagászat	
Gravitáció	<p>Az általános tömegvonzási törvény és jelentősége. A bolygók mozgásának leírása: Kepler törvényei.</p> <p>A mesterséges égitestek mozgása.</p> <p>Nehézségi erő, a súly, a súlytalanság értelmezése. A gravitációs gyorsulás mérése.</p> <p>Potenciális energia homogén gravitációs mezőben.</p>
A csillagászat elemeiből	<p>A Naprendszer és főbb részeinek jellemzése. A csillag fogalma, összehasonlítás a Nappal. A Tejútrendszer; a galaxisok.</p> <p>Az Univerzum tágulása. Ősrobbanás-elmélet.</p> <p>A világűr megismerésének legfontosabb módszerei, eszközei.</p>
7. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek	
Személyiségek	<p>Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő a tanultakkal kapcsolatos legfontosabb eredményeinek ismerete.</p>
Elméletek, felfedezések, találmányok	<p>A geo- és heliocentrikus világkép összehasonlítása. Galilei munkásságának jelentősége: a kísérletezés szerepe.</p> <p>Newton munkásságának jelentősége: „az égi és földi mechanika egyesítése”, a newtoni fizika hatása.</p>

	<p>A távcső, a mikroszkóp, a gőzgép, az elektromotor, a generátor, a transzformátor, az elektron, a belső égésű motor, a röntgensugárzás, a radioaktivitás, a félvezetők, az atomenergia felhasználásának felfedezése, illetve feltalálása és hatásuk - összekapcsolás a megfelelő nevekkal.</p> <p>Néhány új energiatermelő és átalakító technika, és azok hatása az adott kor gazdasági és társadalmi folyamataira.</p> <p>A követelményekben szereplő ismeretek alapján megállapítható eltérések a klasszikus fizika és a kvantummechanika között.</p> <p>Az űrkutatás történetének legfontosabb állomásai.</p> <p>A modern technika, a távközlés, a számítástechnika vívmányai és ezen eszközöknek a mindennapi életre is gyakorolt hatása.</p>
--	---

6. KÉMIA

Témakör	Követelmények
1. Általános kémia	
Atomok és a belőlük származtatható ionok	Az elemi részecskék szerepe az atom felépítésében.
	Az elektronburok héjas szerkezete, nemesgáz-elektronszerkezet.
	Hasonlóságok és különbségek megállapítása az anyagi tulajdonságokban a periódusos rendszer alapján.
	A periódusos rendszerben megmutatkozó tendenciák.
	A periódusos rendszer használata a tulajdonságok meghatározásához.
Molekulák és összetett ionok	Egyszerű szerves és szervetlen molekulák, valamint az ammónium- és oxóniumion szerkezete.
	A molekulák és a megismert összetett ionok összegképlete, a megismert molekulák szerkezeti képlete.
Halmazok	Az anyagi halmazok tulajdonságai és az azokat felépítő részecskék szerkezete közötti kapcsolat értelmezése modellek alapján.
	Az anyagi halmazok csoportosítása és jellemzése különböző szempontok (pl. komponensek száma, halmazállapot, homogenitás) szerint.
	Az oldatok és a kolloid rendszerek legfontosabb tulajdonságai.
A kémiai reakciók	Egyszerű kísérlet elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok értelmezése. Egyszerű kísérletek megtervezése, a tapasztalatok értelmezése.
A kémiai reakciók jelölése	Sztöchiometriai és egyszerűbb ionegyenletek felírása, rendezése.
Termokémia	A termokémiai fogalmak és törvények ismerete, alkalmazásuk egyszerűbb esetekben.
Reakciókinetika	A reakciók végbemenetelének feltételei.
	A reakciósebességet befolyásoló tényezők.
Kémiai egyensúly	A dinamikus egyensúly értelmezése a megismert reakciókra.
	Az egyensúlyi állandó és az egyensúlyi koncentrációk közötti kapcsolat.
	Az ipari szempontból fontos gyártási folyamatok optimális paramétereinek értelmezése.
Reakciótípusok	A kémiai reakciók csoportosítása különböző szempontok (pl. irány, reakcióhő, sebesség, részecskeátmenet stb.) szerint.
	A megismert anyagok csoportosítása kémiai viselkedésük alapján (sav, bázis, oxidálószer, redukálószer stb.).
	A megismert kémiai folyamatok besorolása különböző reakciótípusokba (pl. protolitikus, redoxi stb.).
Protonátmenettel járó reakciók	A vizes közegben lejátszódó protolitikus reakciók értelmezése egyszerűbb, illetve tanult példák alapján (pH, kémhatás, közömbösítés, hidrolízis).
Elektronátmenettel járó reakciók	A redoxireakciók értelmezése (elektronátmenet).
A kémiai reakciók és az elektromos energia kölcsönhatása	A kémiai energia és az elektromos energia kapcsolata (galvánelem, elektrolizáló cella működése).
	A redoxireakciók iránya és a standardpotenciálok közötti összefüggés.

	Táblázatok adatainak használata a redoxifolyamatok irányának meghatározására.
	A gyakorlati életben használt galvánelemek (akkumulátorok).
	Korróziós jelenségek, korrózióvédelem.
	Az elektrolízis során végbemenő elektród-folyamatok felírása és értelmezése a keletkező termékek ismeretében.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Mengyelejev, Hevesy György, Faraday, Arrhenius, Brønsted, Avogadro).
2. Szervetlen kémia	
Az elemek és vegyületek szerkezete (az atom-, a molekula- és a halmaz- szerkezet kapcsolata)	A megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázata az általános kémiai ismeretek alapján.
Az elemek és vegyületek fizikai tulajdonságai és ezek anyagszerkezeti értelmezése	Az általános kémiában tanult fogalmak, összefüggések, szabályok alkalmazása a megismert elemek és vegyületek tulajdonságainak és reakcióinak magyarázatára.
Az elemek és vegyületek kémiai sajátosságai	Megismert elemek jellemzése a periódusos rendszer adatai alapján. Egyszerűbb kísérletek elvégzése leírás alapján, és a tapasztalatok anyagszerkezeti értelmezése. A természettudományos megfigyelési, kísérleti és elemzési módszerek alkalmazása.
	A megfigyelések, mérések során nyert adatok rendezése, ábrázolása, értelmezése.
	Képlet- és adatgyűjtemény, szaklexikon önálló használata.
	Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása és értelmezése táblázat adatai alapján.
	A képlet alapján a megismert vegyületek besorolása a megfelelő rácstípusba és főbb tulajdonságaik jellemzése.
	A megismert vegyületek képleteinek, a reakciók reakcióegyenleteinek felírása.
Az elemek és vegyületek előfordulása	A megismert elemek előfordulásának formái.
Az elemek és vegyületek laboratóriumi és ipari előállításai	Az elemek, szervetlen vegyületek laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és módjai.
Az elemek és szervetlen vegyületek legfontosabb felhasználásai	Annak ismerete, hogyan kell felelősségteljesen használni a környezetben előforduló elemeket és szervetlen vegyületeket.
Az elemek és vegyületek jelentősége	Megismert elemek és vegyületek felhasználása, élettani hatása, gyógyító, károsító hatása. A környezetkárosító anyagok hatásai és a megelőzés módjai. Az energiatermelés szervetlen kémiai vonatkozásai. A környezetszennyezés okai, környezetvédelem.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Hevesy György, Irinyi János, Semmelweis Ignác).
3. Szerves kémia	
A szerves vegyületek szerkezete és csoportosításuk	A szerves anyag fogalma. A szerves vegyületek csoportosítása a szénatomok közötti kötések szerint.

	A funkciós csoport fogalma.
	A szerves vegyületek csoportosítása a funkciós csoportok szerint.
	A szerves vegyületek elnevezésének alapelvei és annak alkalmazása.
	A mindennapi életben használt vegyületek köznapi neve.
	A főbb vegyületcsoportok általános képlete.
	A konstitúció, a konfiguráció és a konformáció.
	Szerkezeti képlet írása.
	Az izoméria különböző típusai, annak példával történő illusztrálása.
	A konstitúciós izomerek felismerése.
A szerves vegyületek fizikai tulajdonságai	Megismert vegyületek fizikai tulajdonságainak molekula- és halmazszerkezeti értelmezése.
A szerves vegyületek kémiai sajátosságai	A szerves vegyületek kémiai reakciói a szénváz és a funkciós csoportok alapján.
	A kémiai változások reakcióegyenleteinek felírása a megismert vegyületek példáján.
	Egyszerű kísérletek elvégzése leírás alapján, illetve megtervezése, ezek eredményének értelmezése.
A szerves vegyületek előfordulása	A legismertebb szerves vegyületek előfordulási területei.
A szerves vegyületek jelentősége	A mindennapi életben fontos vegyületek felhasználása, élettani, gyógyító, károsító hatása (pl. drogok).
	Az energiatermelés szerves kémiai vonatkozásai, megújuló energiaforrások.
A szerves vegyületek laboratóriumi és ipari előállítása	Az egyes szerves vegyületcsoportok legismertebb tagjai, laboratóriumi és ipari előállításának elvi alapjai és előállítási módjai.
Tudománytörténet	A követelményekkel kapcsolatos tudománytörténeti vonatkozások megnevezése (pl. Szent-Györgyi Albert, A. Nobel).
4. Kémiai számítások	
Általános követelmények	Az SI-mértékegységek használata.
	A periódusos rendszer adatainak használata a számításokhoz.
	A feladatok szövegének, adatainak helyes értelmezése.
Az anyagsűrűség	A tömeg, az anyagsűrűség, a részecskeszám és a térfogat közötti összefüggések (moláris tömeg, sűrűség, Avogadro-állandó) és alkalmazásuk.
Az Avogadro-törvény	Az Avogadro-törvény, illetve az Avogadro-törvényből következő összefüggések (gázok moláris térfogata, sűrűsége, relatív sűrűsége) alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
Oldatok, elegyek (százalékos összetételek, koncentráció, oldhatóság stb.)	Az oldatok százalékos összetételének és koncentrációjának alkalmazása egyszerűbb feladatokban.
A képlettel és reakcióegyenlettel	A vegyületek összegképlete és százalékos összetétele közötti kapcsolat, és annak alkalmazása.
kapcsolatos számítások	A kémiai egyenlet jelentései, ez alapján egyszerűbb számítási feladatok megoldása.
Termokémia	A reakcióhő és a képződéshők közötti kapcsolat és annak alkalmazása, a reakcióhő alkalmazása egyszerű kémiai számítási feladatokban.

Kémiai egyensúly, pH-számítás	Az egész értékű pH és az oldatok oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációja közötti kapcsolat alkalmazása.
Elektrokémia	A standardpotenciál és galvánelemek elektromotoros ereje közötti kapcsolat alkalmazása.

7. BIOLÓGIA

Témakör	Követelmények
1. Bevezetés a biológiába	
A biológia tudománya	A rendszertani kategóriák, a faj, a mesterséges és természetes rendszer fogalma. A szerveződési szint fogalma.
Fizikai, kémiai alapismeretek	A diffúzió, az ozmózis, a felületi kötődés és a katalízis biológiai jelentősége, feltételei.
2. Egyed alatti szerveződési szint	
Szervetlen és szerves alkotóelemek:	
Elemek, ionok	A C, H, O, N, S, P szerepe az élő szervezetben. A H ⁺ , Na ⁺ , K ⁺ , Cl ⁻ , Ca ²⁺ , Mg ²⁺ , Fe ²⁺ -3 ⁺ , HCO ⁻ , CO ²⁻ , NO ⁻ , PO ³⁻ -ionok természetes előfordulásai.
Szervetlen molekulák	A víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentősége az élővilágban.
Lipidek	A lipidek oldódási tulajdonságai, a zsírok és olajok, a foszfatidok, az epe biológiai szerepe.
Szénhidrátok	A fontosabb szénhidrátok természetes előfordulása, tulajdonságai.
Fehérjék	A fehérjék általános szerkezete (peptidlánc). Térszerkezet és aminosav sorrend. A fehérjék és az esszenciális aminosavak biológiai szerepe.
Nukleinsavak, nukleotidok	A DNS információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerepe.
Az anyagcsere folyamatai:	
Felépítés és lebontás kapcsolata	Az élőlények felépítő és lebontó folyamatainak kapcsolata (fototrófok, kemotrófok, autotrófok és heterotrófok). Az endo- és exocitózis.
Felépítő folyamatok	Lényegük (reduktív, energia-felhasználó) és helyük. A fotoszintézis szerepe a földi életben, alapfolyamatai.
Lebontó folyamatok	A biológiai oxidáció lényege, egyszerűsített egyenlete. Az erjedés lényege, felhasználása.
Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán, mikroszkópban a sejtalkotókat. A biológiai hártvány (membránok) szerepe, felépítésük általános elve. A paszszív és az aktív szállítás. Állás, ostoros, csillós mozgások az emberi szervezetben. Mitózis és meiózis. Sejtválasztás külső és belső ingerekre.
3. Az egyed szerveződési szintje	
Nem sejttes rendszerek:	
Vírusok	Felépítésük, biológiai, egészségügyi jelentőségük. Fertőzéses és járványos megbetegedések, a megelőzés lehetőségei.
Önálló sejtek:	
Baktériumok	A baktérium és az eukarióta sejt szerveződése. A baktériumok jelentősége; anyagcseréjük.
Egysejtű eukarióták	Testszerveződésük és anyagcseréjük példákön.
Többsejtűség:	
Gombák, növények, állatok elkülönülése	Az öt regnum elkülönítésének alapja.

	Az egysejtű szerveződés és a többsejtű szerveződés típusai (sejttársulás, sejtfonal, teleptest).
Sejtfonalak	A gombák fonalas testfelépítése, spórás szaporodása.
Teleptest és álszövet	A teleptest és az álszövet jellemzői.
Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak	A növényvilág fejlődésének hajtóerői. Evolúciós „újítások” a harasztoknál, a nyitvatermőknél és a zárvatermőknél. A testfelépítés, az életmód és a környezet kapcsolata (szivacsok, laposférgek, gyűrűsférgek, rovarok, csigák, a gerincesek nagy csoportjai - halak, kétléltek, hüllők, madarak, emlősök). Növényi szövettípusok működései, mikroszkópos képük. Felépítésük és alapfunkcióik. Fás szár. A virág biológiai szerepe, része, típusai. A virágos növények ivaros és az ivartalan szaporodása, szaporítása. Állati szövettípusok, működésük, mikroszkópos képük. A petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalma. Életkörülmények és szaporodási mód kapcsolata. Regeneráció.
Viselkedés	Reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás.
4. Az emberi szervezet	
Homeosztázis	A homeosztázis fogalma, jelentősége. A szűrővizsgálatok szerepe a megbetegedések korai felismerésében.
Kültakaró	A bőr funkciói, részei. A bőr ápolása és védelme, mint a személyi higiéné része.
A mozgás	A csontváz biológiai funkciói, a csontok szerkezete, lehetséges kapcsolataik. Néhány fontosabb emberi izom helye és funkciója. A vázizom felépítése. A mozgási szervrendszer gyakoribb betegségei.
A táplálkozás	A táplálkozás jelentősége, folyamatai. Az emésztőrendszer részei, funkciói. A máj szerepe. A fog részei, a szájápolás higiénéje. A bélbolyhok helye, működése. A bélperisztaltika. Az éhség-, szomjúságérzet. A tápanyagok természetes forrásai, hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk következményei. Az étrend változása tevékenységtől, kortól, nemtől és állapottól függően. Az alul- és túltápláltság következményei és megelőzése. Az élelmiszer- és ételtartósítás alapvető szabályai.
A légzés	A légzőrendszer szervei, funkciói. A légcseré, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggései. A gége részei, a hangszalagok szerepe. A vér szén-dioxid koncentrációjának szerepe. A légzőrendszert károsító környezeti tényezők és a légzőrendszer gyakori betegségeinek felismerése, megelőzésének és kezelésének lehetőségei. A dohányzás és a légzőszervi betegségek kialakulásának összefüggései.
Az anyagszállítás	A vér, szövetnedv, nyirok összetétele, szerepük az emberi szervezet működésének fenntartásában. A vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolata. A vérszegénység lehetséges okai. A szív, a koszorúerek felépítése és működése. A vérnyomás és a pulzus fogalma, mérése és normálértékei. A keringést befolyásoló élettani hatások. A szívinfarktus kockázati tényezői, felismerése. A véreloszlás megváltozásának élettani funkciója. Az életmód és a táplálkozás hatása. Sebelltátás.
A kiválasztás	A vizeletkiválasztó rendszer főbb részei, a kiválasztás funkciója. A vizelet összetételét és mennyiségét befolyásoló tényezők. A húgyúti betegségek és a vesekőképződés megelőzése, a művesekezelés.

A szabályozás	A szabályozás, a vezérlés és a visszacsatolások.
Az idegrendszer általános jellemzése	<p>Az idegsejt felépítése és működése.</p> <p>A receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger, típusai (mechanikai, kémiai, fény, hő).</p> <p>A szinapszis fogalma, a serkentő vagy gátló hatás magyarázata. A reflexív és a reflexkör fogalma. Hierarchikus felépítés.</p> <p>A gerincvelő főbb funkciói. Az agy főbb részei, funkciói.</p> <p>A bőr és a belső szervek receptorai.</p> <p>Az érzékszervek működésének általános elvei.</p> <p>A szem részei, ezek működése, látáshibák, korrigálásuk.</p> <p>A pupilla, akkomodációs és szemhéjzáró reflex, a távolságészlelés. A külső-, közép- és belső fül része, működései.</p> <p>A nyúltvelői kemoreceptorok szerepe. A szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepe. Az akaratlagos mozgások szerveződése. A motiváció szerepe.</p> <p>A kisagy fő funkciója, az alkohol hatása.</p> <p>A vegetatív működés fogalma, a szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolás következményei.</p> <p>Az idegrendszer fontosabb betegségei.</p>
Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai	<p>Az öröklött és tanult magatartásformák.</p> <p>Öröklött és tanult elemek az emberi viselkedésben. A tanulás és az érzelmek kapcsolata.</p> <p>Lorenz bevésődésre vonatkozó kísérletei. Megerősítés, szokás, függőség kialakulása.</p> <p>Az agresszió és az önzetlenség megnyilvánulásai. Az érzelmi és értelmi fejlődés kapcsolata.</p> <p>Az idegrendszer egészségének kapcsolata az életmóddal, a stresszbetegségek kialakulása. A fájdalom jelző funkciójának jelentősége, a fájdalom csillapítása. A pszichoaktív szerek főbb csoportjai, a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességei.</p>
Hormonrendszer, hormonális működések	<p>A hormonrendszer működésének lényege és szabályozása. A neurohormonális rendszer.</p> <p>Az inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin termelődési helye és hatása. A női nemi ciklus során végbemenő hormonális és testi változások. A hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjai.</p> <p>A cukorbetegség.</p>
Immunrendszer, immunitás	<p>Antitest, antigén, immunitás. Az immunrendszer jellemző sejtjei. Az immunizálás, a védőoltások.</p> <p>Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentősége.</p> <p>Az AB0- és az Rh-vércsoportrendszer. Rh-összeférhetetlenség.</p> <p>A szervezett véradás és a vérátömlesztés egészségügyi jelentősége. A szervátültetés.</p> <p>A gyulladás és a láz mint az immunválasz elemei. A lázcsillapítás formái.</p>
Szaporodás és egyedfejlődés	<p>A férfi és női nemi szervek felépítése, működése, a megtermékenyítés. Az ivar meghatározottságának szintjei.</p> <p>A családtervezés jelentősége, formái.</p> <p>Várandósság, terhesség, terhességmegszakítás lehetséges következményei.</p> <p>A meddőség gyakoribb okai és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások.</p> <p>Az ember magzati fejlődésének, születésének és poszt embrionális fejlődésének fő szakaszai.</p> <p>Az emberi élet életkori szakaszainak jellemző változásai. Szexuális úton terjedő betegségek és megelőzésük lehetőségei. Az öregedés során bekövetkező biológiai változások.</p> <p>Az emberi élet vége.</p>
5. Egyed feletti szerveződési szintek	
Populáció	<p>A populáció fogalma. Növekedési modellek, korfák.</p> <p>A környezet fogalma, időbeli és térbeli változása.</p>

	<p>A fajok elterjedése és a környezet közti összefüggés. Tűrőképességi görbék és indikáció.</p> <p>A territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalma, a csoportszerveződés típusai.</p> <p>A szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus), az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalma, állati és növényi példákkal.</p>
Életközösségek (élőhelytípusok)	<p>A flóra, a fauna és az életközösség (élőhelytípus) fogalma. Ökológiai mutatók.</p> <p>Térbeli és időbeli mintázatok, az emberi hatás felismerése. Egy tó feltöltődésének folyamata.</p>
Bioszféra, globális folyamatok	<p>A bioszféra fogalma. A Gaia-elmélet.</p> <p>Az ember szerepe, feladatai (környezettudatosság). Civilizációs ártalmak, a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védő emberi beavatkozások. Globális és helyi problémák.</p> <p>Az ökológiai válság társadalmi és gazdasági összefüggései.</p>
Ökoszisztéma	<p>Az életközösségek anyagforgalmának és energiaáramlásának jellemzői. A szén és az oxigén körforgása. (Biogeokémiai ciklus.)</p>
Környezet- és természetvédelem	<p>A természetvédelem fogalma, a mellette szóló érvek. A védett területek típusai.</p> <p>Hazánk nemzeti parkjai.</p> <p>A környezetvédelem a kibocsátás és ülepedés, a határérték fogalma.</p> <p>A légszennyezés forrásai, az üvegházhatás. A lehetséges teendők. A vizek tisztulása, tisztítása. Fosszilis és megújuló energiaforrások. A talaj képződése és védelme.</p> <p>A hulladék típusai, kezelésük lehetséges módja.</p>
6. Öröklődés, változékonyság, evolúció	
Molekuláris genetika	<p>A gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinforma és homológ kromoszóma fogalma.</p> <p>A DNS bázissorrendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója, valamint a tapasztalható jelleg közötti általános összefüggés.</p> <p>A mutáció fogalma, evolúciós szerepe és lehetséges hatásai.</p> <p>Mutagén hatások, csökkentésük vagy kivédésük lehetőségei. A génműködés szabályozásának lényege.</p> <p>A daganatos betegségek és a kockázati tényezők.</p>
Mendeli genetika	<p>A haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmi.</p> <p>Az öröklésmentek alaptípusai.</p> <p>A humángenetika sajátos módszerei (családfaelemzés). Az ivarsejtek szerepe az ivar meghatározásában.</p> <p>A génkölcsönhatás és a génkapcsoltság.</p> <p>Öröklődő mennyiségi tulajdonságok és hajlamok.</p>
Populációgenetika és evolúciós folyamatok	<p>Az ideális és a reális populáció fogalma. A mutációk és a szelekció szerepe az evolúció folyamatában és a fajok keletkezésében. A természetes szelekció darwini modelljének lényege.</p> <p>A populáció nagyságának természetvédelmi jelentősége. Adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatok.</p> <p>Az evolúció közvetlen bizonyítékai.</p> <p>A klón fogalma. Biotechnológiai módszerek.</p> <p>A géntechnológia mellett és ellen felsorakoztatható érvek.</p> <p>A genetikai tanácsadás jelentősége. A biológiai alkalmasság (fitness) és az emberi élet értéke közti különbség.</p> <p>Az emberi genom felépítésének és szerveződésének feltárása (Humán Genom Program).</p>
A bioszféra evolúciója	<p>Az emberszabású majmok és az ember vonásai. Az emberi faj egysége.</p>

8. FÖLDRAJZ

Témakör	Követelmények
1. Térképi ismeretek	
	A földrajzi környezet ábrázolásának lehetőségei, módjai. A különböző tartalmú és fajtájú térképeken közölt információk leolvasása, az egyszerű összefüggések feltárása és alkalmazása. Tájékozódás a térképen és a térképpel. Távérzékelés és térinformatika.
2. Kozmikus környezetünk	
	A csillagászati ismeretek fejlődése. A Világegyetem. A Nap és kísérői. A Föld mint égitest. (Tengely körüli forgás, Nap körüli keringés.) Az űrkutatás szerepe a Naprendszer megismerésében.
3. A geoszférák földrajza	
A kőzetburok	Földtörténet. A Föld gömbhéjas szerkezetének jellemzői. A kőzetlemezek és mozgásaik következményei. A hegységképződés. A kőzetburok (litoszféra) építőkövei, ásványkincsek. A Föld nagyszerkezeti egységei (ősmasszívumok, röghegységek, gyűrthegységek, süllyedékterületek, síkságok). A földfelszín formálódása. A talaj.
A levegőburok	A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete. A levegő felmelegedése. A levegő mozgása. Felhő és csapadékképződés. Az időjárás és az éghajlat. A szél és a csapadék felszínformáló tevékenysége. A légszennyezés következményei.
A vízburok	A vízburok kialakulása és tagolódása, tulajdonságai és mozgásai. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk. (A tavak és a folyóvizek.) A felszín alatti vizek. A víz és a jég felszínformáló munkája. A karsztosodás. A vízburok mint gazdasági erőforrás.
A geoszférák kölcsönhatásai	A geoszférák kölcsönhatásaihoz kapcsolódó folyamatábrák és szemelvények elemzése.
4. A földrajzi övezetesség	
	A szoláris és a valódi éghajlati övezetesség. A vízszintes földrajzi övezetesség. Az egyes övezetek egyedi jellemzői. A forró övezet. (Egyenlítői öv, Átmeneti öv, Térítői öv, Monzun vidék.) Az egyes övezetek egyedi jellemzői. Mérsékelt övezet. (Meleg-mérsékelt öv, Valódi mérsékelt öv, Hideg-mérsékelt öv.) Az egyes övezetek egyedi jellemzői. A hideg övezet. (Sarkkörüi öv, Sarkvidéki öv.) A függőleges földrajzi övezetesség.
5. Társadalmi folyamatok a 21. század elején	
	A népesség földrajzi jellemzői. (Demográfiai folyamatok, A népesség összetétele.) Településtípusok, urbanizáció.
6. A világgazdaság jellemző folyamatai	
	Nemzetgazdaságok és a világgazdaság. Integrációs folyamatok. A globalizáció. A monetáris világ.

7. Magyarország - Helyünk a Kárpát-medencében és Európában	
	<p>A Kárpát-medence természet- és társadalom-földrajzi sajátosságai. Magyarország természetföldrajzi adottságai.</p> <p>Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzői. A társadalmi-gazdasági fejlődés jellemzői.</p> <p>Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képe. A magyarországi régiók földrajzi jellemzői.</p> <p>Természeti, kulturális és történelmi értékek védelme. Magyarország környezeti állapota.</p> <p>Az országhatárokon átívelő kapcsolatok.</p>
8. Európa földrajza - A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában	
	<p>Európa általános természetföldrajzi képe. Európa általános társadalom-földrajzi képe. Az Európai Unió.</p> <p>A területi fejlettség különbségei Európában.</p> <p>Az Európai Unió magterületei (Egyesült Királyság, Franciaország, Benelux államok, Németország).</p> <p>Fejlett gazdaságú országok Európa közepén (Ausztria, Svájc).</p> <p>A gazdasági felzárkózás lehetőségeinek példái (Olaszország, Spanyolország, Görögország).</p> <p>Kelet-Közép- és Délkelet-Európa rendszerváltó országai (Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Románia, Jugoszlávia utódállamai [Délszláv államok], Szlovénia, Horvátország, Szerbia).</p> <p>Kelet-Európa (Oroszország, Ukrajna).</p>
9. Az Európán kívüli földrészek földrajza	
	<p>A kontinensek általános természet- és társadalom-földrajzi képe. Ázsia általános földrajzi jellemzői.</p> <p>Ázsia regionális földrajza (Kína, Japán, India, Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országai, Délnyugat-Ázsia).</p> <p>Ausztrália és Óceánia. A sarkvidék földrajza.</p> <p>Afrika általános földrajzi jellemzői. Afrika regionális földrajza.</p> <p>Amerika földrajza.</p> <p>Amerika országai, regionális földrajza (Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Latin-Amerika, Mexikó, Brazília, „Banánköztársaságok”, adóparadicsomok).</p>
10. Globális kihívások - a fenntarthatóság kérdőjelei	
	<p>A globálissá váló környezetszennyezés és következményei. A demográfiai és urbanizációs válság.</p> <p>Élelmezési válság.</p> <p>A mind nagyobb méretű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei. A környezet- és a természetvédelem feladatai.</p>

9. ÉNEK-ZENE

Kompetenciák/Témakörök	Követelmények
1. Éneklés és zenetörténet	
Népzene	Eltérő stílusú magyar népdalok, valamint nemzetiségi és más népek népdalának előadása emlékezetből. A magyar népdalok stílusrétegeinek ismerete, a régi és az új stílusú népdalok elemzése: dallamvonal, sorszerkezet, kadencia, szótagszám, hangkészslet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe. A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások, jeles napok ismerete. Népzenei ismeretek: téma- és ünnepkör szerinti dialektusok. A népzene gyűjtés és rendszerezés általános ismerete. A műfajokhoz kapcsolódó népi hangszerek ismerete és felismerése.
Műzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése. Társzművészeti összefüggések bemutatása (irodalom, képzőművészet, építészet). A korszakok történelmi, társadalmi hátterének ismerete. A tanult zeneszerzők személyiségének bemutatása és főbb műveik megnevezése. Zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete.
Középkor	Gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Trubadúr vagy trouvère dallam előadása szöveggel, emlékezetből. Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások). A gregorián ének általános jellemzése. A zenei írásbeliség történetiségének ismerete, a kottairás fejlődése (Arezzo, Guido munkássága). A zsoltár, himnusz fogalmának meghatározása. Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr, trouvère dallamok).
Reneszánsz	Históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből. Ungaresca dallam éneklése szolmizálva, emlékezetből. Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások). Vokális műfajok ismerete, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál). A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A homofon és a polifon szerkesztési mód kottakép alapján történő felismerése és értelmezése.
Barokk	Virágének előadása szöveggel, emlékezetből. Korál dallam éneklése magyar vagy eredeti szöveggel, emlékezetből. Könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetből, zongorakísérettel. Barokk hangszeres zeneműrészlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel. Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai). J. S. Bach és G. F. Händel munkásságának bemutatása, főbb műveik felsorolása. Korál, passió, oratórium, kantáta, a barokk opera meghatározása. A korál szerepének ismertetése. A da capo-s ária formái ismerete. Zenei formák: rondó, variáció értelmezése. Hangszeres műfajok: concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fuga értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.
Bécsi klasszika	Bécsi klasszikus szerzők (J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven) egy-egy dalának bemutatása szöveggel, emlékezetből, (tanári) zongorakísérettel. J. Haydn, W. A. Mozart vagy L. van Beethoven egy hangszeres zeneműve jellegzetes periódus terjedelmű témájának hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.

	<p>Az énekelt dallamok elemzése a stílus jellegzetes vonásainak bemutatásával, kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, kapcsolódásuk, formai elemzés).</p> <p>J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.</p> <p>A periódus fogalma.</p> <p>A két-, illetve háromtagú formák meghatározása.</p> <p>Jellemző műfajok általános bemutatása: szonáta, vonósnyégyes, szimfónia, klasszikus versenymű, opera, klasszikus dal.</p> <p>A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása.</p>
Romantika	<p>Három, különböző szerzőtől származó romantikus mű éneklése emlékezetből, zongorakísérettel.</p> <p>Műzenei részlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>A romantikus dal jellegzetes vonásainak ismerete. A dalciklus fogalma. A programzene meghatározása.</p> <p>A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. A nemzeti romantika jellemzése.</p> <p>Liszt Ferenc és Erkel Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.</p>
A 19-20. század fordulója	<p>M. Ravel egy művének, vagy műrészletének éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy hangnévvel.</p> <p>A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, hangkészlet, hangszerezés), zenei törekvések a 19-20. század fordulóján.</p>
20. századi és kortárs zene	<p>Bartók Béla és Kodály Zoltán egy-egy zenemű részletének éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>20. századi vagy kortárs mű vagy műrészlet hangszeres bemutatása, illetve éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel.</p> <p>Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságának bemutatása (életút, főbb művek). A 20. század főbb zenei irányzatainak megnevezése, lényegük ismerete (neoklasszicizmus, folklorizmus, expresszionizmus).</p> <p>Komponálási technika (dodekafónia) megnevezése, lényegének ismerete.</p> <p>Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegű, általános bemutatása.</p>
2. Zeneelmélet	
	<p>A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete.</p> <p>Dallamok olvasása és írása violinkulcsban.</p> <p>A módosítójelek használata az ötvonalas rendszerben (kereszt, bé, feloldójel). Törzshangok és egyszerűen módosított hangok lejegyzése az ötvonalas rendszerben.</p> <p>Oktávig terjedő valamennyi kis, nagy, tiszta hangköz, alaphelyzetű hármashangzat (dúr, moll, szűkített, bővített) ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkkel és az ötvonalas rendszerben (2#-2b-ig) adott hangra.</p> <p>A pentaton, a pentachord és a hétfokú (modális, dúr, moll) hangsorok ismerete, felismerésük és lejegyzésük betűkotta segítségével.</p> <p>A ritmusértékek, ritmusképletek, a 2/4, 4/4, 3/4, 3/8, 6/8-os metrum ismerete. Szekvencia szerkesztése.</p> <p>Középnéhez, periódus terjedelmű, modulálás nélküli dallam felismerő kottaolvasása szolmizálva vagy hangnévvel (2#-2b-ig).</p>
3. Zenefelismerés	
	<p>A zenefelismerési feladatban a Részletes követelmények Műjegyzékében szereplő (CD-n rögzített) zenei szemelvényeket kell felismerni, azonosítani az alábbiak szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> - népi hangszerek neve, - korszak, illetve évszázad, - zeneszerző, - mű címe, részlet (tétel) címe,

	<ul style="list-style-type: none"> - műfaj, - forma. <p>A válogatás az Általános követelményekben szereplő korszakok, stílusok és műfajok szerint történhet.</p>
4. Dallamírás	
	<p>Egy egyszólamú, 8-10 ütem terjedelmű, barokk vagy bécsi klasszikus, hangnemben maradó dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban, legfeljebb 2#-2b előjegyzési körben vagy fordítva, vonalrendszerrel betűkottára.</p>

10. VIZUÁLIS KULTÚRA

Kompetenciák/Témakörök	Követelmények
1. Alkotás	
1.1. Vizuális nyelv	A vizuális nyelv elemeinek és eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, tónus, szín) adott célnak megfelelő használata. Adott célnak megfelelő kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal történő kiemelés használata és értelmező ábrázolása. Szín-harmóniák, színkontrasztok használata. A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban.
1.2. Technikák	Az adott technika adekvát használata. Jártasság a szabadkézi rajzban - ceruzával, tollal. Jártasság a műszaki jellegű rajzban - ceruzával, szerkesztőeszközökkel. Jártasság egyes festőtechnikákban - akvarellal vagy temperával. Jártasság a kollázstechnikában. Makett-, vagy modellkészítés (pl. papírból, fából). Jártasság egy kézi sokszorosító eljárásban (pl. papírnymat). Jártasság egy további szabadon választott technika alkalmazásában (pl. mintázás, vegyes technikák, fotó, videó, számítógép, kézműves technikák). Jártasság a sablonnal történő feliratkészítésben.
1.3. Ábrázolás, látványértelmezés	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány főbb arányainak, formájának megfigyelése és helyes visszaadása.
Formaértelmezés	Egyszerű tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése (pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat).
Térértelmezés	Téri helyzetek értelmezhető ábrázolása.
	Látvány alapján, az ábrázolás során a nézőpont következetes megtartása. Adott cél érdekében a látványértelmezés szempontjából optimális nézőpont kiválasztása.
	Beállítás alapján a termélység megjelenítése.
	A választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása szabadkézi rajzban. Látvány vagy ábra alapján a térábrázolási konvenciók (vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, kétirányponos perspektívikus ábrázolás) következetes alkalmazása szabadkézi rajzban.
Színértelmezés	Beállítás alapján szín- és fényviszonyok helyes visszaadása. Látvány vagy instrukció alapján színvázlat készítése.
1.4. Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás	
Kompozíció	Kompozíció létrehozása megadott szempontok alapján.
Színhatás	Színek kommunikációs és színdinamikai hatásának alkalmazása a tervezés során.
Érzelmek	Érzelmek, lelkiállapotok vizuális kifejezése.
Folyamat, mozgás, idő	Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorozatokban (pl. folyamat-ábra, képes forgatókönyv).
Kép és szöveg	Kép- és szövegszerkesztés hagyományos technikával, adott kommunikációs cél érdekében. Adott tartalomnak megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása.
Vizuális információ	Vizuális jelek, szimbólumok következetes használata. Célzottan vizuális kommunikációs szándékú felület tervezése. Nem vizuális természetű információk értelmező képi megjelenítése (pl. grafikonnal, diagrammal).

	Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.
Tárgyak és környezet	Egyszerű csomagolás tervezése adott funkcióra. Egyszerű terek átalakításának, berendezésének megtervezése, a tervek értelmezhető megjelenítése.
2. Befogadás	
2.1. A megjelenítés sajátosságai	
Vizuális nyelv	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térforma, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok, kontrasztok, térábrázolási rendszerek, anyagok, technikák), a vizuális közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete, használata az elemzés során.
Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése és lényegének ismerete.
Vizuális minőségek	Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése.
Látványértelmezés	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők ismerete és alkalmazása az elemzés során.
Kontraszt, harmónia	Színharmóniák, színkontrasztok felismerése és lényegének ismerete.
Kontextus	A vizuális közlés, kifejezés jelentését meghatározó összefüggések - kontextus - felismerése és használata az értelmezés, elemzés során.
2.2. Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése.
2.3. Vizuális kommunikáció	
Vizuális információ	A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelképek, motívumok értelmezése. A köznapi közlésekben előforduló vizuális információk értelmezése (pl. műszaki rajz, folyamatábra).
Tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció legfontosabb eszközeinek, formáinak ismerete és megkülönböztetése. A tömegkommunikáció vizuális információinak megfelelő értelmezése.
Fotó, mozgókép	Fotó elemzése. A fotó legfontosabb műtípusainak ismerete. A mozgóképi közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek ismerete és használata az elemzés során. A mozgóképi közlés ábrázoló és reprodukáló tulajdonságainak ismerete és értelmezése. Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.
2.4. Tárgy- és környezetkultúra	
Forma és funkció	A tárgyról leolvasható információk ismerete és használata az elemzés során. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak és objektumok (pl. épület, építmény) forma- és funkcióelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő csoportosítása.
Tervező folyamat	A tervező, alkotó folyamat lépéseinek ismerete.
Népművészet	A tárgyi néprajz és népművészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismerete és elemzése.
2.5. Kifejezés és képzőművészet	
Művészeti ágak	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismerete.
Műfajok	A képzőművészet kétdimenziós (pl. festészet, grafika, fotó) és háromdimenziós (pl. szobrászat, installáció), valamint időbeli kifejezéssel bíró (pl. happening, multimédia) műfajainak ismerete.

Művészettörténeti korszakok, irányzatok	A művészeti ágak történetének, nagy korszakainak, irányzatainak ismerete (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, a századforduló és századelő izmusai, a 20. század második felének irányzatai, a kortárs művészet és legalább egy Európán kívüli kultúra) és az ismeretek felhasználása az elemzés során.).
Stílusjegyek	Adott művek besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.
Alkotások és alkotók	A legjelentősebb alkotók ismerete és alkotásaik felismerése és stílusmeghatározása.
Műelemző módszerek	A különböző művészeti ágak kiemelkedő alkotásainak elemzése a megfelelő műelemző módszerek alkalmazásával. Műalkotás-elemző vázlat készítése.
Mű és környezete	A mű létrehozását meghatározó összefüggések ismerete.

11. INFORMATIKA

Témakör	Követelmények
1. Információs társadalom	
Információkezelés	Az információkezeléssel kapcsolatos alapfogalmak ismerete.
Jogi és etikai ismeretek	Adatbiztonság, szerzői jog, etikai vonatkozások ismerete.
Információs rendszerek, információs társadalom	Információs rendszerek alkalmazása. Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazási lehetőségeinek ismerete.
Elektronikus szolgáltatások	Az elektronikus szolgáltatások jellemzőinek ismerete.
2. Informatikai alapismeretek - hardver	
Informatikai környezet	Az informatikai környezet jellemzőinek ismerete.
A számítógép és a perifériák	A számítógép és a kapcsolódó perifériák típusai, főbb jellemzői és feladataik.
3. Informatikai alapismeretek - szoftver	
Az operációs rendszer	Az operációs rendszer funkciói és műveletei.
Állománykezelés	Állományokkal kapcsolatos műveletek ismerete, alkalmazása.
Hálózatok működése	Hálózatok működésének alapelvei. Hozzáférési jogok, adatvédelem.
4. Szövegszerkesztés	
Szövegszerkesztő program használata	Dokumentum készítése. Dokumentum mentése, nyomtatása.
Szövegszerkesztő program műveletei	Szöveg beillesztése és formázása. Objektumok beillesztése és formázása.
5. Táblázatkezelés	
Táblázatkezelő program használata	Táblázat készítése. Táblázat mentése, nyomtatása.
Táblázatkezelő program műveletei	Adatok beillesztése, formázása. Megfelelő adattípusok alkalmazása. Cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése.
Diagramok szerkesztése	Megfelelő diagramtípus kiválasztása. Diagram szerkesztése.
Problémamegoldás táblázatkezelővel	Tantárgyi feladatok megoldása.
6. Adatbázis-kezelés	
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Az adatbázis-kezeléssel kapcsolatos fogalmak ismerete.
Adatbázis-kezelő program használata	Adattábla készítése. Adatok bevitele, megfelelő adattípusok kiválasztása, adatok módosítása, törlése, megjelenítése. Adatbázisok létrehozása, karbantartása.
Adatbázis-kezelő műveletek	Lekérdezések, függvények használata. Keresés, válogatás, szűrés, rendezés, összesítés.
7. Információs hálózati szolgáltatások	
Kommunikáció az interneten	Keresőrendszerek alkalmazása. Infokommunikációs eszközök alkalmazása. Az elektronikus publikálás módszereinek ismerete.

Weblapkészítés	Hálózati dokumentumok szerkezetének ismerete. Honlapok készítése.
8. Prezentáció és grafika	
Prezentációkészítő program használata	Prezentáció készítése. Prezentáció mentése, nyomtatása.
Prezentációkészítő program műveletei	Szöveg beillesztése, formázása. Objektumok beillesztése, formázása.
Grafika	A grafikai eszközök használata. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása, képek beillesztése.
9. Könyvtárhasználat	
Könyvtárak	A könyvtárak funkciói. Könyvtártípusok. Elektronikus könyvtárak. Dokumentumtípusok.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés. Hivatkozások alkalmazása.

12. MOZGÓKÉP- ÉS MÉDIAISMERET

Témakör	Követelmények
1. A mozgóképnyelv alapjai, a filmpoétika fogalmai	
A képrögzítés és mozgásábrázolás alapjai és jellemzői; a technikai képalkotás és a mozgóképi történetmesélés előtörténete	A mozgókép előtti mozgásábrázolási és történetalkotási törekvések azonosítása a képzőművészetben - a barlangrajztól a képregényig. A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök kezelői szintű ismerete és alkalmazása (pl. fényképezőgép, a videokamera használata a projektmunka során). A technikai képalkotás technikatörténete, meghatározó találmányainak ismerete.
A technikai kép jellemzői	Rögzítés és ábrázolás mozzanatainak elkülönítése és kapcsolatuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében. A mozgókép kettős természetének (reprodukció és ábrázolás) felismerése a mozgóképi szövegformálásban.
A látvány mozgóképi megszervezése	A beállítás és a képkivágat fogalmainak pontos használata; a plánok fajtáinak felismerése, megnevezése és alkalmazásuk értelmezése a klasszikus szerzői és műfaji mozgóképi szövegek elemzésében. Az egyes beállítások felismerése, illetve a kameramozgások azonosítása és használatuk értelmezése adott szövegek elemzése során.
Szerepjáték	A szereplőválasztásnak (civil vagy hivatásos) és a szereplő külső megjelenésének - mint metakommunikációs közlésnek - a leírása és értelmezése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A viselkedés szóbeli, vokális és metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.
Montázs	A montázsjelenség felismerése, a montázs és gondolkodás, illetve a montázs és az ábrázolás kapcsolatának ismerete (pl. a mozgókép esetében a tér-idő felbontása, újraszervezése és alkalmazása adott montázmegoldások leírásában és értelmezésében). A lineáris/narratív, asszociatív/expresszív és a belső montázs felismerése és montázshatásának értelmezése adott montázmegoldások esetében.
Mozgóképi elbeszélés	A történet mint változássorozat elemzése, az események időrendi és okozati láncolatának összeállítása, leírása, a történet fontosabb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése és elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezése során. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata, alkalmazása a szövegelemzésben.
2. A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek	
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezésének néhány fontosabb módja, a rendszerezés szempontjainak ismerete, jellemző példák alkalmazása (médiumok szerint: pl. sajtó, rádió, film, televízió stb.); a valóság ábrázolásához való viszony szerint: dokumentum és fikció; az alkotói szándék és a nézői elvárás szerint: műfaji, illetve szerzői; a szöveg keletkezése és stílusa szerint: pl. expresszionista, neorealista, új hullámos stb.; műsortípus szerint: pl. reklám, hír, show stb.) és ezen kategóriák alkalmazása adott mozgóképi szövegek elemzésében és értelmezésében.
A valóság ábrázolásához való viszony	A valóságos és a valószerű fogalmának ismerete. A fikcionális és a dokumentarista ábrázolásmód felismerése, jellemzése. A képi ábrázolás és a mágikus gondolkodás kultúrtörténeti kapcsolatának ismerete. A technikai képrögzítés kultúrtörténeti szerepének értelmezése. A televízió valóságfelfogásának értelmezése a médium megjelenésétől a valóságshow műsorokig.

Cselekményelemzés	A fordulatok és az epizódok különválasztása, a cselekmény tér-idő folyamának és okozati rendjének összeállítása adott mozgóképi szövegek értelmezésében. Alapvető műfaji jellegzetességek (helyszín és idő, szereplők, fő téma, jellegzetes fordulatok, atmoszféra) felismerése adott mozgóképi szövegek elemzésében és értelmezésében.
A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (narráció, montázs, látványszervezés, szerepjáték) értelmezésével - adott mozgóképi szövegek esetében.
3. A mozgóképi szövegalkotás	
Egyszerű mozgóképi vagy médiaszövegek megszerkesztése	A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása (pl. néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szekvencia, fotósorozat vagy más médium eszközeit használó rövid terjedelmű komplett szöveg, alkotás) megtervezése és kivitelezése a projektmunka során.
4. Műfaj- és műismeret	
A filmkultúra kettőssége	A tömeg- és a magas/artistikus kultúra fogalmának elhatárolása. A műfaji és a szerzői filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása. Az archetípus fogalmának ismerete, az archetípusok felismerése és azok konkrét formáinak értelmezése. A szerzői filmek sajátosságainak (a nemzeti magaskultúrába ágyazottság, elitista alkotás- és befogadásmód, hétköznapiaság, dominancia, stílusközpontúság, szoros kapcsolat a társművészetekkel) ismerete.
Műfaji jellemzők	A tömegfilmek sajátosságai: sztárkultusz, iparszerűség, gazdasági meghatározottság, nézőszám maximalizálás, szórakoztatás, akció- és látványközpontúság, műfajiság, fogyasztói minták kiváltása és követése, multiplexerterjesztés. A legjellemzőbb műfajok (melodráma, vígjáték, burleszk, western, akciófilm, krimi, thriller, horror, sci-fi) közül három szabadon választott műfaj alapvonásainak ismertetése egy-egy hozzárendelhető film vázlatos elemzésével - a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján.
5. Stílus- és műismeret	
Korstílusok	A szereplő- és környezetválasztásban, a kamerahasználatban, a történetmesélésben, a film szerepéről való elképzelésben és a filmtörténeti hagyományokhoz való viszonyban megfigyelhető stíláriis jegyek hasonlóságának felismerése a (német) expresszionizmus, a francia és a szovjet-orosz avantgárd film, az (olasz) neorealizmus, a francia és a csehszlovák új hullám kapcsán. Ezen (film)stílustörténeti korszak meghatározó alkotóinak és műveinek ismerete.
6. Egyetemes filmtörténeti ismeretek	
A némafilmművészet	A német expresszionizmus jellemzése, egy meghatározó művének ismerete. A szovjet-orosz montázsiskola jellemzése, két meghatározó művének ismerete.
A hangosfilmművészet kialakulása	Az (olasz) neorealizmus jellemzése, két meghatározó művének ismerete.
A modern film	A fontosabb nemzeti újhullámok (pl. francia, csehszlovák, angol, német) jellemzése, néhány meghatározó mű ismerete.
7. Magyar filmtörténeti ismeretek	
Az új magyar film az ötvenes évektől a rendszerváltásig	A magyar film néhány jelentős alkotója közül két rendező (pl. Fábri Zoltán, Makk Károly, Jancsó Miklós, Szabó István, Huszárik Zoltán, Bódy Gábor, Jeles András, Tarr Béla) munkásságának vázlatos bemutatása (az életmű helye és jelentősége a magyar film történetében). Az ún. budapesti iskola jellemzése, két fontosabb alkotás ismerete.
A kortárs magyar film	Három - szabadon választott -, a rendszerváltozás után készült film részletező ismertetése.

8. Média a mindennapi életben	
A társadalmi nyilvánosság	A közzféra-magánszféra, a nyilvánosság, a médiakonvergencia és a diskurzus fogalmának ismerete; a modern társadalmi nyilvánosság kialakulását elősegítő fontosabb tényezők szerepének kifejtése (pl. a technikai sokszorosítás, a technikai képrögzítés-képközzvetítés, a távközlés, digitalizáció). Annak ismerete, hogy milyen alapvető tényezőktől függ valamely kor és társadalom nyilvánossága. A média napirend-kijelölő szerepének bizonyítása aktuális médiapéldákkal. A média legfontosabb társadalmi szerepeinek (pl. tájékoztatás, „örkutyá-szerrep”, közösségteremtő szerep, morális értékrend formálása) ismerete.
Mediatizált információforrások használata	Az egyes médiumokban használatos szövegtípusok (pl. újsághírek, riportok és tanulmányok, rádióműsorok, filmek, televíziós műsorok, weblapok, CD-ROM-ok, digitális archívumok) mint információs források tudatos, szelektív és célirányos használata (pl. a projektmunkában).
Online média használata	Az internethasználat biztonsági problémáinak (pl. személyes adatok védelme, hamis vagy megbízhatatlan oldalak, információk kiszűrése, ismerkedés veszélyei) ismerete. Az internetes és mobilkommunikáció fontosabb sajátosságainak (pl. interaktivitás, a kommunikáció térbeli és időbeli szabadsága, figyelemmegosztás, multitasking, virtuális kapcsolatok, konstruált személyiségek, anonimitás és annak korlátai, e-részvétel, e-demokrácia, amatőr és professzionális tartalomgyártás, médiahasználat mások jelenlétében és annak normái) tudatosítása.
A média és az életmód	A médiumok - elsősorban a rádió, a televízió és az online sajtó - műsorrendjének, honlapstruktúráinak, az intézmény vagy a csatorna-image kialakításának a befogadók életmódjára, műsorválasztási preferenciáira gyakorolt hatásainak bemutatása.
9. A médiaszövegek befogadása, a média közönsége	
Intertextualitás, sorozatelv	A sorozatelv fogalma, hatása a szövegek megszerkesztésére és befogadására. A sorozatszerű szerkesztés célja és hatása a befogadóra (pl. szappanoperák, hírek, reklámkampányok esetén). A hírmédia médiaszövegeinek mint történetkezdemények közrebocsátott értelmezési javaslatainak elemzése; a fontosabb újságírói modellek (elkötelezett, pártos, objektívsemleges, bulvár) ismerete.
A befogadást befolyásoló tényezők	Az egyirányú kommunikáció dominanciájának, majd csökkenésének, az interaktivitás módjainak, szerepének ismerete a tömegkommunikációban. A lineáris és nemlineáris olvasás fogalmának ismerete. Annak bemutatása, hogy a szövegen túl milyen tényezők hatnak különösen a befogadásra: így a kulturális kompetencia szerepe (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezetének - szociális, etnikai, gazdasági helyzetének, életkorának és nemének - hatása, illetve a befogadás környezetének (pl. újságolvasás, rádióhallgatás, tévénézés, szörfözés a weben) hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elutasítására vagy elfogadására. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése) a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében. A közönség eltérő szerepeinek értelmezése: a befogadó mint fogyasztó, a közönség mint állampolgár, a közönség mint nő vagy férfi. A legfontosabb médiahatás-elméletek (pl. direkt, korlátozott, használatiérték, kultivációs modellek) ismerete.
A sztár	A sztár szerepének felismerése és értelmezése a médiában és a filmen, néhány film és médiasztár jellemzésén keresztül.
Az új médiatechnológiák	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek (interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság, médiakonvergencia) jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.
10. A médiaintézmények	

A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs gyakorlatra ható főbb gazdasági tényezők bemutatása, az iparszerű, piacelvű működés bizonyítása (pl. maximális fogyasztásra készítés elve; a közönség kettős szerepe: a közönség mint vevő és mint áru; a műsoridő mint tulajdon).
A médiaipar intézményei	Közszolgálati és kereskedelmi médiaintézmények bemutatása néhány jellemző példával.
A médiaipar ellenőrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei (a válaszadás lehetősége, a magánélet tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés elkerülése). A törvények betartását ellenőrző hazai intézmények megnevezése, jellemző példák a hatóságok beavatkozására (pl. a reklámidő túllépéséért, a fiatalok károsan érintő műsorokkal, elsősorban az indokolatlan erőszak- megjelenítéssel kapcsolatos döntések) jellemző példáinak ismertetése az adott időszakból. Az újságíró szabadsága és ennek korlátai, a szerzői jog, az információhoz való jog, a rágalmazással kapcsolatos, a kiskorúak védelmét és a politikai befolyásolástól való védelmet szolgáló főbb szabályozások ismerete.
11. A reprezentáció	
Manipuláció, a valóság sztereotip és torzított megjelenítése a médiában	A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a médiavalóság eltéréseinek felismerése, bemutatása (elsősorban a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék és a politikai formációk) médiaszövegekben megtestesülő reprezentációjának tekintetében. Azoknak a fontosabb érveknek és ellenérveknek az ismerete és alkalmazása, amelyekkel a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni. A manipuláció és a médiaipari selejt megkülönböztetése egymástól. A médiaoptimizmus és -pesszimizmus fogalmának, alapvető érvkészletének ismerete.
12. Jellegetes műsортípusok, médiaszövegek	
Hírműsorok	A hír, a hírérték, az infotainment és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítése. A hírműsorszerkesztés elemi formáinak és normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése.
Reklám	A reklám mint alkalmazott művészeti forma értelmezése. A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása. A reklámok gyakoribb képi, verbális, narratív megoldásainak a leírása és jellemzése; néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.
Folytatásos teleregény (szappanopera)	A szériaelv megjelenési formáinak ismerete és jellemzése. A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.
Show-műsorok	A valóságshow-műsorok (reality) jellemzése mint a jóízűség, a humánus, az önrendelkezés kikezdése, másfelől annak az elemi igénynek a megvalósulása, amelyben az egyszerű ember az elit helyett magát láthatja viszont a nyilvánosságban.

13. TÖRTÉNELEM

A) Kompetenciák

1. Ismeretszerzés, források használata	Releváns információk gyűjtése, történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) következtetések megfogalmazása, a források értelmezése.
	Tanult ismeretek felidézése, azonosítása forrás alapján.
	Különböző forrásokból származó információk összevetése.
	Forráskritika alkalmazása.
	Folyamatok és történelmi jelenségek, történelmi személyiségek bemutatása/értelmezése, értékelése források alapján.
2. Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	Fontosabb történelmi fogalmak felismerése, azonosítása, meghatározása forrás alapján, történelmi fogalmak helyes használata.
	Az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmak kiválasztása, rendszerezése, fogalmak jelentésváltozásainak ismerete.
	Szövegalkotás megadott témában (szóban és írásban).
3. Tájékozódás térben és időben	Események, folyamatok, jelenségek, személyek elhelyezése térben és időben.
	A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek felismerése és bemutatása.
	A földrajzi környezet szerepének felismerése és bemutatása az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában.
	A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken és a történelmi tér változásainak ismerete.
	Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között.
	Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása.
4. Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	Ok-okozati összefüggések, események, folyamatok, cselekedetek mozgatórugóinak rendszerezése, feltárása, bemutatása.
	A változás és a fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon.
	Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése.
	Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése, bemutatása egy történelmi esemény alakulásában.
	Történelmi jelenségek problémaközpontú, forrásokon alapuló rendszerezése, bemutatása.
	Általános szabályok alkalmazása konkrét esetekre.
	A történelmi kulcsfogalmak használata történelmi jelenségek bemutatásakor.

B) Témakörök

1. Az ókor és kultúrája	Poliszok az ókori Hellászban.
	Társadalmi és politikai küzdelmek az ókori Rómában.
	Az európai kultúra alapjai.
2. A középkor	Nyugat-Európa a kora középkorban.
	A középkori egyház.

	Az érett középkor Nyugat- és Közép-Európában.
	Az iszlám vallás és az Oszmán Birodalom.
	A középkor kultúrája.
3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	A magyar nép története az államalapításig. Az államalapítás és az Árpád-házi uralkodók kora. Az Anjouk és Luxemburgi Zsigmond kora. A Hunyadiak.
4. Szellemi, társadalmi és politikai változások a kora újkorban (1492–1789)	A földrajzi felfedezések és következményei. Reformáció és katolikus megújulás. Alkotmányosság és abszolutizmus a 17–18. században. A felvilágosodás kora.
5. Magyarország a kora újkorban (1490–1790)	Az ország három részre szakadása és az országrészek berendezkedése. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora. A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc. Magyarország a 18. századi Habsburg Birodalomban.
6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora (1789–1914)	A francia forradalom eszméi és a napóleoni háborúk. A 19. század eszméi és a nemzetállami törekvések Európában. Gyarmati függés és harc a világ újrafelosztásáért. Az ipari forradalom hullámai és hatásai.
7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon (1790–1914)	A reformkor. Forradalom és szabadságharc. A kiegyezés és a dualizmus. Társadalmi és gazdasági változások a dualizmus korában.
8. A világháborúk kora (1914–1945)	Az első világháború és következményei. A fasizmus és a nemzetiszocializmus. A kommunista diktatúra. A második világháború.
9. Magyarország a világháborúk korában (1914–1945)	Az első világháború és következményei Magyarországon. A Horthy-korszak. Művelődési viszonyok és társadalom.

	Magyarország a második világháborúban.
10. A jelenkor (1945-től napjainkig)	A kétpólusú világ kialakulása.
	A kétpólusú világrend megszűnése.
	Az európai integráció.
	A globális világ sajátosságai.
11. Magyarország	A kommunista diktatúra kiépítése és a Rákosi-korszak.
1945-től a rendszerváltásig	Az 1956-os forradalom és szabadságharc.
	A Kádár-korszak.
	A rendszerváltás és a piacgazdaságra való áttérés.
	Demográfiai folyamatok és a határon túli magyarság.
12. Társadalmi, állampolgári, pénzügyi és munkavállalói ismeretek	A társadalom tagozódása és a társadalmi felelősségvállalás.
	Az aktív és felelős állampolgárság - ismérvek, fogalmak, eszközök.
	Az alapvető pénzügyi és gazdasági fogalmak, a tudatos és felelős állampolgári gazdálkodás elvei, folyamata, a munkavállalói jogok és kötelességek.

14. MŰVÉSZETTÖRTÉNET

Készségek, képességek	Követelmények
Vizuális eszközök fajtáinak felismerése és helyes használata a képelemzések során	A vizuális közlés eszközeinek (pont, vonal, sík, felület, tónus, szín, kompozíció) felismerése és használata az elemzés során. Térábrázolási módok felismerése. A vizuális minőségek (tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra /struktúra) ismerete és megkülönböztetése.
	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (nézőpont, arányok) ismerete és alkalmazása.
	A színharmóniák, szíkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, szimultán, magában való, mennyiségi, minőségi) felismerése. A vizuális eszközök jelentését meghatározó összefüggések, a kontextus felismerése és értelmezése az elemzés során.
Művészeti technikák	A művészetben használt alkotói technikák felismerése. A művészi kifejezésben betöltött szerepének ismerete.
A tömegkommunikáció és média eszközei	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete. A fotó és a mozgókép műtípusainak ismerete.
Tárgy és környezetének kapcsolata	A különböző művészeti korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok stílusjegyeinek ismerete, ezek alapján történő besorolása, funkció- és formaelemzése.
Művészeti ágak, műfajok	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, iparművészet) legfontosabb jellemzőinek ismerete. A képzőművészeti műfajok ismerete.
Művészettörténeti korszakok, stílus-korszakok és művészetföldrajzi területek	A legfontosabb jellemzők ismerete. A legfontosabb alkotások és alkotók ismerete, felismerése és stílusmeghatározása.
	A műelemző módszerek (stílustörténeti, forma-funkció, forma-tartalom, összehasonlító ikonográfia) ismerete és használata az elemzés során. A művek tárgyi- és kulturális összefüggéseinek felismerése.
	A műalkotás létrehozásában szereplő tényezők (kulturális környezet, megrendelői igény, technikai feltételek, alkotói beállítottság) ismerete.
Őskor művészete	Az őskori ember művészete: építészet, szobrászat, barlangfestészet.
Mezopotámia művészete	Az ókori mezopotámia népeinek művészete (sumer, akkád, Babilon, asszír, perzsa).
Egyiptom művészete	Az ókori Egyiptom építésze, szobrászata, festésze.
Görög művészet	Az ókori görögség építésze, szobrászata, iparművészete.
Római művészet	Az ókori Római Birodalom építésze, szobrászata, festésze, iparművészete. Pannónia provincia művészeti emlékei.
Ókeresztény művészet	Katakombák művészete, kora keresztény építészet.
Bizánc és az iszlám világ művészete	Bizánc építésze, mozaikfestészet.

	Az iszlám világ építésze és díszítőművészete.
Népvándorláskor	Népvándorlás-kori népek művészete. Honfoglaló magyarság művészete.
Román kor művészete	Az európai román kor építésze, szobrászata és festésze. Magyar román kor művészeti emlékei. A magyar koronázási jelvények.
Gótika művészete	Az európai gótika építésze, szobrászata, festésze és üvegfestésze. A magyarországi gótika művészeti emlékei.
Reneszánsz	Az itáliai reneszánsz építésze, szobrászata, festésze. A németalföldi és a német reneszánsz festészet és grafika. A reneszánsz Mátyás király udvarában.
Barokk	Az európai barokk építészet, szobrászat és festészet. A magyarországi barokk művészeti emlékei.
Klasszicizmus és romantika	Az európai klasszicizmus és romantika irányzatának építészeti, szobrászati és festészeti emlékei. A klasszicizmus és romantika művészeti emlékei Magyarországon.
Realizmus	A XIX. században jelentkező realista törekvések a festészetben. Realista tendenciák Magyarország festészetében.
Impresszionizmus és posztimpresszionizmus	Az impresszionizmus, a neoimpresszionizmus és a posztimpresszionizmus festészetének törekvései, jelentős képviselőik.
Századforduló művészete: szimbolizmus, szecesszió	Az európai századforduló művészete, a szimbolizmus és a szecesszió festésze, a szecesszió építésze és iparművészete. A magyarországi századforduló művészete; szecesszió, szimbolizmus.
Avantgárd irányzatok a XX. század elején	A fauve, expresszionista, kubista, futurista, dadaista irányzatok törekvései jelentősebb művészek és műalkotásaik Európában és Magyarországon.
A XX. századi építészet irányzatai	A Bauhaus, De Stijl, funkcionista, purista és organikus építészet jellemzői.
Művészet a két világháború között	A szürrealista iskola. A geometrikus és a lírai absztrakció irányzatai Európában, jelentős képviselőik és alkotásaik.
Művészet a második világháború után	Neoavantgárd irányzatok: informel (tasizmus, gesztusfestészet, kalligráfia), tudományos, technicista irányzatok (Op-art, kinetika, minimal-art, post-painterly abstraction, konceptuális művészet, land art, earth art, arte povera). A Pop art és egyéb jelenségek (combine painting, assemblage, environment, Nouveau Realisme, hiperrealizmus). Transzavantgarde és posztmodern művészeti irányzatok, kifejezési formák (akcióművészet; happening, performance, fluxus, body art, process art, mail art, magánmitológiák, Spurensicherung).